

ΠΑΝΔΩΡΑ.

15 ΙΟΥΝΙΟΥ, 1861.

ΤΟΜΟΣ ΙΒ'.

ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ 270.

ΒΙΟΣ

ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΤΟΥ Ε΄,

Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως.

(Συνέχεια. Ἴδε φυλλάδ. 269.)

—ooo—

Α'. ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΑ.

Ἄμα ἀνελθὼν εἰς τὸν Πατριαρχικὸν θρόνον ἔστρεψε παντοῦ τὸ διορατικὸν αὐτοῦ βλέμμα, ὅπως ἴδῃ τὰς παρούσας ἀνάγκας τῆς ἐμπιστευθείσης αὐτῷ Ἐκκλησίας. Καὶ πρῶτον παρετήρησεν ὅτι τὸ Πατριαρχεῖον ὑπῆρχε σεσαθρωμένον (ὡς ἐκ τῶν ἐνόητων ὑπὸ τοῦ μακαρίτου Ἱερεμίου πρὸ 100 σχεδὸν ἤδη ἐνιαυτῶν (τῷ 1716) ἀνοικοδομηθὲν ἐκ τῆς κατὰ τὸ 1707 ἢ 1710 συμβάσεως μεγάλης πυρκαϊᾶς). Πρῶτον λοιπὸν ἀνεζήτη ἀγῶνα τὴν ἀνέγερσιν τοῦ Πατριαρχείου καὶ προβάλλει τὸ βούλευμα εἰς τὴν Ἱεράν Σύνοδον. Ἐπειδὴ δὲ τινες τῶν ἀρχιερέων συνωμολόγουν μὲν ὡς ἀναγκαῖον τὸ πρᾶγμα, ἐφοβοῦντο δὲ τὸν ὄγκον τῆς ἀπαιτουμένης δαπάνης, α Ὁρθῶς, (εἶπεν ὁ Πατριάρχης), ἀδελφοί, λογιζέσθε τὰ πρὸς οἰκοδομὴν ἀναγκαῖα, διότι α Ὅστις θέλει πύργον οἰκοδομῆσαι, πρῶτον καθίσας ψηφίζει τὰ περὶ τὴν δαπάνην, εἰ ἔχει τὰ πρὸς ἀπαρτισμὸν ν. Τοῦτον δὲ τὸν ψηφισμὸν ἀγῶ, ἀδελφοί, ὡς καὶ ἡμεῖς, ἐσυλλογίσθη καὶ εὐρηκα πόρον, ὃς τις οὐ μόνον ἀρκέσει, ἀλλὰ καὶ περισσέυει.

Καὶ εὐθὺς λαβὼν χάρτην κατέγραψε πρῶτος αὐτὸς ἰκανὴν ποσότητα χρημάτων, εἶτα δὲ καὶ ἕκαστος τῶν παρόντων ἀρχιερέων ἀπέστειλε καὶ πρὸς τοὺς τὰς ἐπαρχίας αὐτῶν κατοικοῦντας ἐγκυκλίους ἐπιστολάς, δι' ὧν προσεκάλει εἰς τὴν συνδρομὴν καὶ ἀρχιερεῖς, καὶ ἱερεῖς, καὶ διακόνους, καὶ μοναστήρια, καὶ συνεισέφερον ἕκαστος προθύμως τὸ κατὰ δύναμιν. Ἐκ δὲ τούτου συνήχθη ποσότης ἱκανὴ χρημάτων καὶ ἀνοικοδομήθη τὸ Πατριαρχεῖον ἐκ βάθρων μετὰ τῶν πέριξ κελλίων, εὐρύχωρον ὅσον ἡ τοποθεσία συνεχώρει, καθὼς ἐστὶ τὴν σήμερον. Ἐπερίσσευσαν δὲ καὶ χρήματα, τὰ ὅποια ἐχορησίμευσαν εἰς ἄλλο ἔργον κοινωφελέστατον.

Μετὰ τὴν ἀνακαίνισιν τοῦ Πατριαρχείου δεῦτερον κατόρθωμα τῆς μεγαλονοίας τοῦ Πατριάρχου ὑπῆρξεν ἡ σύστασις Ἑλληνικοῦ Τυπογραφείου ἐν αὐτοῖς τοῖς Πατριαρχείοις. Ἄλλ' ἐπειδὴ προέβλεπε δυσκολίαν τινὰ τῆς πρὸς τοῦτο ἀδείας ἐκ μέρους τῆς ἐξουσίας, ἀνέφερεν εἰς αὐτὴν τὸ ἀπαραίτητον τῆς ἀνάγκης, ἵνα συσταθῇ Τυπογραφεῖον ὑπὸ τὰ ὄμματα τῆς Ἐκκλησίας, ὅπως ἐν αὐτῷ τυπογραφῶνται τὰ θρησκευτικὰ βιβλία τῆς πίστεως, καὶ οὐχὶ (καθὼς γίνεται τὴν σήμερον) εἰς διάφορα μέρη τῆς Εὐρώπης, ὅπου δύνανται νὰ νοθευθῶσι, καὶ ἐπομένως νὰ συμβῶσι σκάνδαλα καὶ ταραχαὶ εἰς τοὺς χριστιανοὺς ὑπηκόους τοῦ Ὄθωμανικοῦ Κράτους (α). Πρὸς δὲ ταύτην τὴν δικαίαν καὶ συνετὴν αἴτησιν τοῦ Πατριάρχου ἐπέ-

(α) Βλ. Ἱστορ. Κουμ. Τομ. 12. σελ. 508.

νευσε καὶ ἡ Κυβέρνησις· οὕτω δὲ συνέστη τὸ καὶ νῦν διαμένον καὶ πρὸς τὸ τελευταίον προαχθὲν Ἑλληνικὸν Τυπογραφεῖον· καὶ εἶδε πάλιν ἡ βασιλεύουσα Κωνσταντινούπολις Ἑλληνικὸν τυπογραφεῖον μετὰ διακοσίους περίπου ἑνιαυτούς, ἀφ' οὗ τὸ πρῶτον συσταθὲν κατεστράφη (α). Ἐτυποῦντο δὲ εἰς αὐτὸ βιβλία Ἐκκλησιαστικά, καὶ λογοκριτὰς ἐπὶ τῶν τυπωθησόμενων ἐπέστησεν ὁ Πατριάρχης. Κατεσκευάσθη δὲ καὶ σφραγίς, τιθεμένη ἐπὶ τῶν ἐκδομένων βιβλίων, φέρουσα δικέφαλον ἀετὸν καὶ τὰ ἄκρα στοιχεῖα τοῦ ὀνόματος τοῦ κατὰ καιρὸν Πατριάρχου (ὡς φέρει καὶ τὴν σήμερον), καὶ γύρωθεν ἐπιγραφὴν *Πατριαρχικὸν Τυπογραφεῖον* καὶ τὸ ἔτος τῆς Πατριαρχείας.

Μετὰ τὰς πρώτας ταύτας πράξεις, αἵτινες ἀποδεικνύουσι τὸ μεγαλεπήβολον τοῦ ἀνδρὸς ἡσχολίῃη περιτὴν ἐνίσχυσιν τῶν ἀπαράβατου διατηρήσεως καὶ φυλακῆς τῆς τῶν ἱερῶν κανόνων ἀκριβείας. Καὶ τόμον συνέταξε Συνοδικὸν καὶ ἐπιστολάς ἐξέδιδε συχνάκις καὶ ἐγκυκλίους πρὸς τοὺς ὑπὸ τὸν Οἰκουμενικὸν Θρόνον Ἀρχιερεῖς διατάττων τὴν κανονικὴν διοίκησιν τῶν Ἐκκλησιῶν· ἀπηγόρευσε τὸ νὰ χειροτονῶνται Ἀρχιερεῖς μὴ ἔχοντες τὴν ἀπαιτουμένην ἡλικίαν καὶ ἀξιόπτητα· περιώρισε τὰς περιττὰς καὶ ἀπολύτους χειροτονίας τῶν ἱερῶν, θεσπίσας ἵνα μὴ χειροτονῶνται χωρὶς νὰ ἔχωσιν Ἐκκλησίας καὶ ἄνευ προηγουμένης δοκιμασίας, μηδὲ νὰ ἐξέρχονται τῶν ἰδίων τόπων ἄνευ αἰτίας δεδικαιολογημένης ὑπὸ τοῦ ἰδίου Ἀρχιερέως τῶν ἀπηγόρευσε τοὺς κατὰ τόπους Κληρικούς νὰ μὴ ἀναμιγνύονται εἰς τὰ κοσμικά, ὡς καὶ τοὺς κοσμικούς εἰς τὰ Ἐκκλησιαστικά.

Δι' ἰδιαιτέρων δὲ ἐγκυκλίων διαταγῶν προσέτρεψεν ὅλους τοὺς Ἀρχιερεῖς νὰ τηρῶσιν ἀκριβῶς τοὺς ἱεροὺς κανόνας περὶ τοῦ γάμου μυστήριον, καὶ νὰ μὴ δι-

(α) Πρῶτος ὁ Πατριάρχης Κύριλλος ὁ Α', ὁ Λούκαρις, συνέστησεν ἐν Κωνσταντινουπόλει Τυπογραφεῖον Ἑλληνικὸν κατὰ τὸ 1624 ὑπὸ τὴν ἐπιστάσιν μοναχοῦ τινος Γρηγορίου Κερκυραίου Μεταξᾶ, καὶ ἐξέδιδε τ' ἀναγκαῖα τῆς εὐσεβοῦς διασκαλίας βιβλία, ἀναρίων ὅσα κακόδοξα βιβλία διεσκόρπισιν ἀφθόνως καὶ διένεμον δωρεὰν οἱ Ἰσουλταί. Οὗτοι βλέποντες βαρὺν πολέμιον τὸν Πατριάρχην, θαβάλλουσι αὐτὸν εἰς τοὺς κρατούντας ὡς ἕδριστὴν τῆς Μωαμεθανικῆς θρησκείας, καὶ ἐπαρουσίασαν ὡς ἀπαδείξιον Κατηχητικὸν σύνταγμα τοῦ Πατριάρχου Κυρίλλου, τὸ ὁποῖον ἐν Λονδίῳ εἶχεν ἐκδώσει πρότερον πρὸ τῆς Πατριαρχείας του. Τοῦτο δὲ τὸ βιβλίον ἔλεγον οἱ Ἰησουλταί, ὅτι τότε πρὸ ἔλαγον ἐξέδωκεν ὁ Πατριάρχης ἐν τῷ τῆς Κωνσταντινουπόλεως Τυπογραφεῖῳ. Παροξύνεται λοιπὸν ἡ ἐξουσία κατὰ τοῦ Κυρίλλου καὶ πέμπει ὀπλίτας, οἵτινες κατηράρισαν τὸ Τυπογραφεῖον καὶ μετέβαλον εἰς κόνιν τὰ στοιχεῖα, μόλις διαφυγόντος τοῦ Τυπογράφου Μεταξᾶ, ὡς καὶ αὐτοῦ τοῦ Πατριάρχου διασωθέντος εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Πρέβεως τῆς Βελγικῆς καὶ μέιναντος πάλιν εἰς τὸν θρόνον μεσιτείας αὐτοῦ. (βλ. ἐκτενέστερον ἐν Μαθᾶ Κατάλογ. Πατρ. σελ. 193). Καὶ μετὰ ταῦτα δὲ ἐφάνη Τυπογραφεῖον ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐπὶ Κυρίλλου τοῦ Ε'. Πατριαρχεύσαντος, ὅπου ἐξεδόθη καὶ ἡ 'Ραντι σμου στηλί τε σις ἐφ' 1756. Ἄλλ' ἐκεῖνο τὸ Τυπογραφεῖον ὑπῆρχε κυρίως τῶν Ἀρμενίων πρὸς ἔκδοσιν βιβλίων Ἀρμενικῶν ἐπιστατοῦντος τινος Βοῶζη, εἶχε δὲ καὶ χαρακτηριστὰ Ἑλληνικὸς οἵτινες ἐσφῆζοντο καὶ μέχρι τοῦ 1788, ὅτε ἐξεδόθησαν αἱ ἐπὶ Σαμουήλ (τῷ 1767) θεοπισθεῖσαι « Δι' αταγαλ γάμων » (παρὰ Πα να γι ω τ η Κ υ ρ ι α κ ῖ δ η τ ῶ Β υ ζ κ ν τ ῖ φ, δίχως σημειώσεως τόπου).

δωσι προχειρῶς διαζύγια, (παρεκτός ἀποδειγμένης αἰτίας, ἀπαιτούσης τὴν διάζευξιν ἐξ ἀνάγκης), ἀλλὰ νὰ σπουδάζωσιν ὅσον δύνανται νὰ διαλλάττωσι τοὺς διαφορομένους συζύγους διὰ συχνῶν συμβουλῶν καὶ νὰ τοὺς νουθετῶσιν, αἶροντες ἐκ μέσου τὰς ἀλόγους αἰτίας τῆς διχονοίας.

Εἰσήγαγεν ἐπομένως αὐστηρὰν τάξιν εἰς ἅπαντα τὰ ὑπὸ τὴν δικαιοδοσίαν του μοναστήρια, ὅσα ἦσαν ἐκ τῶν τότε περιστατικῶν εἰς πολλὴν ἀνωμαλίαν· καὶ σιγίλλια ἐξέδωκεν εἰς αὐτὰ καὶ κατεγράφησαν κατὰ τὴν τάξιν ἐν τῷ Κώδικι τῆς Ἐκκλησίας. Διέταξε δὲ πρὸς τοὺς τοὺς νὰ δίδωσι καὶ τὰ μοναστήρια ἐτησίως ἐν χρηματικῶν ποσόν, ἀνάλογον τῆς καταστάσεως αὐτῶν, εἰς τὸ κοινὸν τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας. Ἐφρόντιζε δὲ μετὰ ζήλου καὶ νὰ ἀνεγείρονται ἢ νὰ ἀνακαινίζονται καὶ Ἐκκλησίαι κατὰ τόπους, ἀδεία τῆς ἐξουσίας, συνεργούντων καὶ τῶν ἐν τοῖς πράγμασι τότε ἰσχυρῶν ὁμογενῶν.

Καὶ ταῦτα μὲν ἦσαν τὰ περὶ τὸν κλῆρον τῆς Ἐκκλησίας φροντίσματα τοῦ Γρηγορίου. Κατὰ δὲ τὸ 1798 διέσωσε τὴν Ἀμβρακίαν ὄλην ἀπὸ τοῦ ἐπιχειρημασθέντος ὀλέθρου. Ἐκράτουν εἰς τὴν Ἐπτανήσον τότε οἱ Γάλλοι· οὗτοι πέμποντες κήρυκας ἐλευθερίας εἰς τὴν Πρέβεζαν καὶ τὰ παράλια τῆς Ἄρτης, ἀνηρέθιζον τῶν κουφοτέρων τὰ φρονήματα πρὸς ταραχὴν τῶν καθεστώτων, καὶ τινες ἐξ αὐτῶν ἐφόρουν καὶ τὸ παράσημον τῆς Γαλλικῆς Δημοκρατίας (κοκάρδαν). Μανθάνει ταῦτα ὁ γείτων Πασᾶς τῶν Ἰωαννίνων Ἀλῆς καὶ καταγγέλλει εἰς τὴν Ἰ. Πύλιν, παριστάνων τὸ πρᾶγμα ὡς αὐτόχρημα ἀποστασίαν καὶ παρέχων ἐκπύρον ἀκλιτον καὶ πρόθυμον πρὸς σωφρονισμόν τῶν ἀτακτούντων. Ἡ δὲ Ὀθωμανικὴ Κυβέρνησις, γνωρίζουσα τοῦ τυράννου τούτου τοὺς φιλαρχικούς σκοπούς, αὐτὸν μὲν ἐκέλευσε νὰ ἡσυχάζειν, ἄλλον δὲ Πασᾶν ἠτοίμαζε ν' ἀποστείλῃ μετὰ πολυαριθμοῦ στρατοῦ εἰς τὴν Ἀμβρακίαν πρὸς ἀποκατάστασιν τῆς ἡσυχίας. Τοῦτο πληροφορηθεὶς ὁ Γρηγόριος παρὰ τῶν ἐν τοῖς πράγμασι ὁμογενῶν καὶ προτραπείς ὑπ' αὐτῶν γράφει πρὸς τὴν Πύλιν ἀναφορὰν, μεσιτεύων καὶ παρακαλῶν ἵνα διορισθῇ ἡ Ἐκκλησία πρὸς κατάπαυσιν τῶν λεγομένων ταραχῶν, τὰς ὁποίας αὐτὸς νομίζει μᾶλλον ὑποψίας, προσελθούσας ἐκ τῆς τῶν Γάλλων γειτονείας. Ἀσμένως ἐπένευσεν ἡ Πύλις εἰς τὴν μεσιτείαν τοῦ Πατριάρχου. Παρευθὺς δὲ ὁ αἰδιδίμος, ἐκλέξας ἄριστον ἄνδρα καὶ ἐπὶ φρονήσει καὶ παιδείᾳ ἐπίσημον, τὸν ἴδιον αὐτοῦ Πρωτοσύγγελλον, Ἰωαννίκιον τὸν Βυζάντιον, ἀποστέλλει τούτον εἰς Ἄρταν, ἐξαρχικῶς μετὰ τῶν προσηκόντων γραμμάτων τῆς Ἐκκλησίας. Κάκεινας, ἀπελθὼν καὶ τὰ πάντα μετὰ συνέσεως οἰκονομήσας, ἐπέστρεψε φέρων ἅμα μὲν *ἰλάμι* (ἀναφορὰν τοῦ Μολᾶ (Κριτοῦ) τῆς Ἄρτης μωρτορὸν ὅτι κατ' ἐκείνους τοὺς τόπους· ἐπικρατεῖ ἄκρα ἡσυχία καὶ οὐδὲς φόβος ταραχῆς· ἅμα δὲ καὶ πανθῆτους ἀναφορὰς τῶν λαῶν βεβασιούντων τὴν πιστὴν αὐτῶν ὑπακοὴν εἰς τὸ ὑπόκεινται Κράτος. Καὶ τοῦτο παραστήσαντος τοῦ Πατριάρχου εἰς τὴν Πύλιν, ἐπληροφορήθη μὲν αὕτη ἀπὸ τῶν γραμμάτων καὶ ἀπὸ στόματος ἐκείνου τὴν ἀταραξίαν τοῦ τόπου ἐκείνου, καὶ διεσκεδάσθησαν αἱ τοῦ

ἄλλ' διαβολαὶ ὡς καπνός, ἀπληγάη δὲ καὶ ἡ Ἀμβρακία ἀπὸ τοῦ ἐπιχειρημασθέντος φοβεροῦ κινδύνου τῆς κατ' αὐτῆς ἐκστρατείας τῶν Ὀθωμανῶν καὶ τῶν ἐξ αὐτῆς ἐπαπειλούμενων δεινῶν (α).

Μετέπειτα δὲ συμβαίνει τὸ ἐξῆς. Παρθενίος τις, Διάκονος, λόγιος ἄνθρωπος καὶ Εὐρωπαϊκῶν γλωσσῶν ἐγκρατής, ἔρχεται μετὰ συστατικῶν γραμμάτων εἰς Ἐλασσῶνα ὡς δῆθεν περιηγητῆς τῶν Ἑλληνικῶν χωρῶν, καὶ παροικίσας εἰς τὴν Μητρόπολιν γίνεται τοῦ Ἐλασσῶνος Παρθενίου Ἀρχιδιάκονος, παρ' ᾧ καὶ διέμεινεν ἔτος ἓν. Ἐπειτα δὲ ἀνεχώρησεν εἰς Κωνσταντινούπολιν, καὶ παραστάς εἰς τὸν Πατριάρχην καὶ τὴν Σύνοδον ἐδείκνυε παραίτησιν εἰς αὐτὸν τοῦ Ἐλασσῶνος (πλαστήν), ἐτροχιζομένην καὶ διὰ τῆς σφραγίδος ἐκείνου. Ἐπειδὴ δὲ ἤκουσεν ὅτι τοιαύτη προσωπικὴ παραίτησις κωλύεται ὑπὸ τῶν θείων κανόνων, ἀνεχώρησε καταλιπὼν καὶ τὸ ἔγγραφο τῆς ψευδοπαραίτησεως. Μετὰ δὲ μῆνα περίπου παρελθὼν πάλιν εἰς τὴν Σύνοδον, ἔξερεν ἀναφορὰν τῶν Ἐλασσωνιτῶν πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν, ἀναγγέλλουσαν τὴν τελευταίαν τοῦ γέροντος Ἀρχιερέως αὐτῶν, συνάμα δὲ μετὰ τῆς ἀναφορᾶς καὶ διάταγμα τῆς ἀδελφῆς τοῦ Σουλτάνου, τὸ ὁποῖον ἐκόμιζεν εἰς τῶν θεράπωντων τοῦ Παλατίου, προστάζον τὸν Πατριάρχην ἵνα τὸν Παρθενίον καὶ μὴ ἄλλον καταστήτῃ Ἐλασσῶνος Ἀρχιερέα. Ὁ δὲ Πατριάρχης, ἀποδεχόμενος τὸ διάταγμα μετὰ τῆς προσηκούσης τιμῆς, καὶ παρακαθίσας πλησίον του τὸν κομιστὴν ἐφιλοφρονήσατο κατὰ τὸ προσῆκον, τὸν δὲ Διάκονον, ἀφ' οὗ ἔδωκε τὴν ἀναφορὰν, προσέταξε νὰ ἐξέλθῃ πρὸς ὄραν ἐκτὸς τοῦ οἰκῆματος, ἐν ᾧ ἔτυχε καθήμενος, καὶ πρὸς τὸν θεράποντα εἶπεν, ὅτι, ὁ ἄνθρωπος οὗτος ὑπάρχει ἐγκληματίας (ἐνωσὼν τὸ α Ὁ μὴ εἰσερχόμενος διὰ τῆς θύρας κτλ.) καὶ εἶναι ἀδύνατον κατὰ τὸ θρησκευμὰ μας νὰ γίνῃ Ἀρχιερέως. Ταῦτα εἰπὼν καὶ καλῶς πληροφορησας τὸν ἀπεσταλμένον ἐξαπέστειλε, παρηκολούθησε δὲ καὶ ὁ Διάκονος. Ὁ δὲ Πατριάρχης συγχρόνως ἀνήγγειλεν ἐγγράφως καὶ πρὸς τὸν Αρχιστρατῆν τὸ συμβεβηκός, καὶ ἅμα συναθροίσας τὴν Σύνοδον τῇ ἐπαύριον χειροτονεῖ Ἐλασσῶνος τὸν προσηκόμενον πρωτοσύγγελλον Ἰωαννίκιον (ὑποπτεύσας μὴ καὶ δεύτερον ἐπαναληφθῆ ἡ διαταγή). Ἐπιστεύθη δὲ καὶ ἡ τῶν Ἐλασσωνιτῶν ἀναφορὰ ὡς γνησία καὶ ἀληθής· ἀλλὰ μόλις παρήλθον 45 ἡμέραι καὶ ἔρχεται ἐπιστολὴ τοῦ γέροντος Ἐλασσῶνος, δι' ἧς ἀπέστειλε τὰς συνήθεις προσφορὰς εἰς τὴν Ἐκκλησίαν. Ἐμεινε λοιπὸν ὁ αἰδιδίμος Ἰωαννίκιος Ἀρχιερέως χωρὶς ἐπισκοπῆς ἐπὶ μῆνας τρεῖς. Τότε δὲ τελευτήσαντος ἀληθῶς τοῦ γέροντος Ἐλασσῶνος, αὐτὸς μὲν ἀπῆλθεν εἰς τὴν προφανῶς θεσθὴν λαχοῦσαν αὐτῷ ἐπαρχίαν, ὁ δὲ πλαστογράφος ἐκεῖνος, ὡς ἀπέτυχεν, ἄφαντος ἐγένετο.

Βλέπων ὁ αἰδιδίμος Πατριάρχης τὴν ἐν Κωνσταντινουπόλει σφόδρὴν πολλῶν Ἀρχιερέων ἄνευ ἀνάγκης προσελθόντων, ἀπέπεμψεν αὐτοὺς εἰς τὰς ἱεράς αὐτῶν ποιμένας, ἵνα ποιμαίνωσιν ἕκαστος τὸν λαὸν τῆς

(α) βλ. Μαθᾶ Κατάλογ. Πατρ. σελ. 266.

ἐχειροτονήθησαν Ἐκκλησίας. Καὶ ἐξ αὐτῶν δὲ τῶν ἐγκρίτων Ἀρχιερέων ἐξαπέστειλε τινὰς εἰς τὰς λαχοῦσας αὐτῶν ἐπαρχίας. Ἐντεῦθεν βαρὺς ἐφάνη καὶ τυραννικός, δυσπρόσθετος δὲ πρὸς τινὰς τῶν πολιτικῶν, καὶ ἴσως, καθὼς τινες ἐνόμισαν, ὄφειλεν ὁ αἰδιδίμος νὰ μετριάσῃ ὅπωςδῆποτε τὸ λίαν αὐστηρὸν καὶ ταχυεργὸν τοῦ ἦθους ἐνδίδων οἰκονομικῶς ἐνίοτε πρὸς τὰ ἀβλαβέστερα, καὶ συμπεριλαμβάνων καὶ τὸν χρόνον βοηθὸν πρὸς θεραπείαν τῶν ταύτης χρηζόντων. Ἀλλ' αὐτὸς ἤθελεν ὑπὸ ζήλου νὰ καταστήσῃ τοὺς πάντας ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ παρομοίους ἑαυτοῦ, διὸ καὶ παρῶνεν οὐκ ὀλίγους. Ἀπέθανε τότε καὶ ὁ σφόδρα τιμῶν καὶ σεβόμενος καὶ προστατεύων αὐτὸν Ἡγεμῶν τῆς Βλαχίας Γεώργιος ὁ Χαντζερῆς. Συκοφαντεῖται λοιπὸν ὁ Γρηγόριος εἰς τὴν Πύλιν ὡς ἄνθρωπος βίαιος καὶ ἀνίκανος εἰς διατήρησιν τῆς τῶν λαῶν ὑποταγῆς (ὡς ἔγραψε τὸ κατ' αὐτοῦ Βεζυρικὸν Διάταγμα), καὶ ἐξορίζεται εἰς τὸν Ἄθωνα, πατριαρχεύσας ἔτος ἓν καὶ μῆνας ἕξ.

Ἀλλὰ τί ἐκ τούτου πρὸς τὸν ἀδάμαντα ἐργάτην τῆς ἀρετῆς; μήπως ἠθύμισεν, ἢ ἐξέπεσεν ἐκ τοῦ ὕψους τῆς ἀληθοῦς μεγαλοφροσύνης; Πολλοῦ γε καὶ δεῖ χάριων καὶ ἀγαλλόμενος διέπλεε τὰ κύματα τῆς θαλάσσης, ἐπομένως εὐχαρίστως ὅπου τὸν ὠδήγει ὁ δάκτυλος τοῦ Θεοῦ· καὶ πάλιν ἐξηκουλοῦθει τὴν πνευματικὴν αὐτοῦ γύμνασιν εὐχόμενος ὑπὲρ τῶν ἐπηρεαστῶν καὶ ἀναλογιζόμενος τὸν μακαρισμὸν, δι' οὗ ὁ Κύριος ἐμακάρισε τοὺς « διωκομένους ἕνεκεν αὐτοῦ καὶ τοῦ Εὐαγγελίου ».

Ἐλθὼν δὲ εἰς τὸ ἀγιώνυμον ὄρος, ἐξελέξατο πρὸς κατοικίαν τὸ μοναστήριον τῶν Ἰδῆρων, παρῶκει δ' ἐνίοτε καὶ εἰς Λαύραν, ἀπολαύων πανταχοῦ τὴν φίλην ἐλευθερίαν τῶν ἀσκητικῶν ἀγώνων. Ἐκήρυττε δὲ συνεχῶς καὶ τὸν θεῖον λόγον ἐπ' Ἐκκλησίας, καὶ τὰς ἐνίοτε προστυγχανούσας διαφορὰς ἐν τισὶ μοναστηρίοις καθησύχαζε τύπος γινόμενος καὶ ὑπογραμμὸς τῆς μοναχικῆς ζωῆς. Κηρύττουσι δὲ καὶ μέχρι σήμερον οἱ Ἁγιορεῖται, καὶ κηρύττουσι διὰ παντός τὴν ὁσιότητα τῆς πολιτείας τοῦ Πατριάρχου, δι' ἣν καὶ ὡς κοινὸν πατέρα καὶ διδάσκαλον αὐτὸν ἐσέβοντο. Καὶ αὐτοὶ δὲ οἱ κατὰ καιροὺς ἐρχόμενοι προσκυνηταὶ θεώρουσαν αὐτὸν ὡς ἅγιον ἄνθρωπον τοῦ Θεοῦ (α). Ὅτι δὲ καὶ περὶ τοὺς λόγους ἐμελέτα καὶ συνέγραψεν, αὐτὸς ἡμῖν δηλώσει ἐν τοῖς ἐξῆς.

Διαμένων δὲ, καθὼς προείπομεν, ἐν τῷ μοναστηρίῳ τῶν Ἰδῆρων, οὐδὲ τὰς ἄλλας τοῦ Ἄθωνος μονὰς ἀνεπισκέπτους παρέβλεπε. Περιηγεῖτο δὲ καὶ εἰς αὐτὰς ἅπασ' τοῦ ἑνιαυτοῦ ἐξερχόμενος, καὶ εἰς τὰς Σκήτας (δέκα οὖσας τὸν ἀριθμὸν). Καὶ συνεφιλοσόφει μετὰ τῶν πατέρων τὴν ἀνωτάτω φιλοσοφίαν, καὶ συνηγωνίζετο τοὺς ἀγῶνας τοὺς πνευματικούς, καὶ συμπροσπύχετο συνεκκλησιαζόμενος, καὶ συναγρυπνῶν, καὶ συναμιγνύων τὰ γλυκερὰ τῆς κατανύξεως δάκρυα. Καὶ εἶπου τι κατ' ἄλλειψιν τοῦ καθήκοντος γινόμενον παρετήρει, ὑπεμνήσθηκε τὴν διόρθωσιν· προσέφερε δὲ καὶ λογίαν (εἰσφορὰν) πρὸς κοινωμίαν τῶν

(α) βλ. Ἰστ. Κόμμα Τόμ. σελ. 623.

πτωχοτέρων πάντα τὰ χρήματα ὅσα ἐπερίσσειον ἀπὸ τῆς πενήτρως αὐτοῦ διατροφῆς ἐκ τῶν ἐτησίως αὐτῷ παρὰ τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας (κατὰ τὸ σύνθημα) πεμπομένων (500 γροσίον κατὰ μῆνα), καὶ ἐξ ὧν ἐπιμπεν αὐτῷ ἡ εὐγνωμοσύνη τῶν ὑπ' αὐτοῦ ὀπωροῦσιν ποτε εὐεργετηθέντων κατὰ τὴν παρελθούσαν Πατριαρχίαν.

Καὶ τοιαύτη μὲν ἐγένετο ἡ κατὰ τὸν Ἄθωνα ἐξαετίας τοῦ Πατριάρχου Γρηγορίου ἐξορία μὲν κατὰ τὸ φαινόμενον, ἐπιδημία δὲ πραγματικῶς ἐπίσημος καὶ εὐφρόσυνος, καὶ, ὡς ἂν εἴποις, ἐνδοξος μετάβασις νικηφόρου τριταγωνιστοῦ ἀπὸ πανηγύρεως εἰς πανήγυριν, ἀπὸ τῶν Ὀλυμπίων εἰς τὰ Ἴσθμια.

Β'. ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΑ.

Ἦδη δὲ τῆς ἐξαετίας συμπληρωθείσης κατὰ μῆνα Σεπτέμβριον τοῦ 1806 ἔτους, παραιτεῖται μὲν ὁ τότε Πατριάρχης Καλλίνικος, ἀνακαλεῖται δὲ ἐκ τοῦ Ἄθωνος ὁ Γρηγόριος, καὶ συμπροπέμπουσι τὸν πατέρα τὸν κοινὸν μετὰ δακρύων οἱ πρόην συμμονασταὶ συνελθόντες, καὶ ἀσκηταὶ καὶ μιγάδες, ὑποδέχεται δὲ τοῦτον ἡ Βασιλεύουσα πόλις, καὶ εἰσέρχεται πάλιν εἰς τὴν Πατριαρχικῶν ἀγώνων τὸ θέατρον ἐπιθερμὸς ἀπὸ τῶν προτέρων ἀγωνισμάτων.

Καὶ πρῶτον μὲν παρακαλεῖ τοὺς συνάθλους Ἀρχιερεῖς, ἵνα συνέρχωνται προθύμως εἰς τὰς τεταγμένας τῆς Ἱερᾶς Συνόδου συναζέσεις· ἂν δὲ τινες κωλυθῶσιν ἐξ ἀνάγκης νὰ στέλλωσι τὰς γνώμας αὐτῶν ἐγγράφους πρὸς οἰκονομίαν ὁμόφωνον τῶν προσπιπτόντων πραγμάτων τῆς Ἐκκλησίας. Ἐάν δὲ ποτε παρεκαλεῖτο παρὰ τινος τῶν ἐν ἰσχύϊ πολιτικῶν εἰς πρᾶξιν ἀδικον αὐτῷ φαινόμενον, ἀνανεύων μετὰ μειδιάματος, ἐδείκνυε πρὸς ἀπόκρισιν ἣν εἶχε πλησίον κλειδα τοῦ κελλίου, ὅπου κατόκει εἰς τὴν ἐν Ἄθωνι διατριβῇ του, χαριέντως ὑποδηλών, ὅτι πάλιν ἔτοιμος ὑπάρχει πρὸς ἐξορίαν, ταύτην μᾶλλον προτιμῶν παρὰ τὴν παράβασιν τῶν ἱερῶν κανόνων.

Εὐρῶν δὲ τότε νεωστὶ συνεστηκείαν τὴν ἐν Ἐπικρήνῃ (Κουρούτ-Τζεσμὲ) μεγάλην καὶ κοινωφελῆ τοῦ γένους Σχολῆν, ἐθάμιζε πολλάκις εὐλογῶν καὶ ἐνισχύων καὶ διδασκάλους καὶ μαθητάς. Γράφει δὲ καὶ ἐγκυκλίους πρὸς πόλεις καὶ χώρας, παρορμῶν πρὸς σύστασιν νέων καὶ βελτίωσιν τῶν ὑπαρχόντων Σχολείων (α). Καὶ περὶ ἄλλων δὲ καθηκόντων ἐπεμψεν ἐγκυκλίους πρὸς τοὺς κατὰ τόπον Ἀρχιερεῖς, καὶ καθιγομένους, καὶ μάλιστα περὶ τῶν Μοναστηρίων, ἄλλων τε καὶ τῶν τοῦ Ἄθωνος, ἀνακρίπτων τοὺς περὶ τὴν μοναδικὴν πολιτείαν τεταγμένους ὄρους καὶ κανόνας τῶν ἁγίων Συνόδων· ἀπηγόρευσε δὲ συνοδικῶς καὶ τὴν ἐπιφίλῳ ὀνόματι χειροτονίαν Ἀρχιερέων.

Τότε συσχεψάμενος μετὰ τῶν Συνοδικῶν ἔβουλε τὸν πρὸ πολλοῦ (τῷ 1767 ἐπὶ Πατριάρχου Σαμουὴλ) ἐκδοθένον κατὰ τῶν τραχωμάτων ἀφορισμὸν ὡς πολλῶν ἐνόχων εἰς αὐτὸν γενομένων ἐξ ἀνάγκης, ὡς ἦδη ἐπικρατησάσης τῆς κακίστης συνθηθείας τοῦ τρα-

(α) Ἐξεδόθη καὶ διὰ τύπου πολὺ ὕστερον αὕτη ἡ καλλίστη περὶ τῶν Σχολείων ἐγκύκλιος· ἐπιστολὴ ἐν τῷ Λογίῳ Ἑρμῆ τοῦ 1810 ἔτους σ. λ. 202.

χώματος (α). Κατὰ τοῦ ἀνδραποδώδους τούτου ἔθους (δι' οὗ τὸν ἱερὸν γάμον ἐμπορεύονται πρὸς χρηματισμὸν, καὶ φαίνεται ὅτι ἡ νύμφη ἀγοράζει τὸν γαμβρὸν καὶ οὗτος ὡς ἀνδραπόδον εὐφύμως ἀπεμπολῶν αὐτὸς ἐαυτὸν), κατὰ τούτου τοῦ ἔθους ὑπάρχει ἐκδοθένος καὶ λόγος τοῦ αἰοδίου Πατριάρχου Σαμουὴλ τοῦ Α' καὶ αἱ ἀνωτέρω μνημνευθεῖσαι Διαταγαὶ γάμων. Ἄλλ' ὁ μακάριος Γρηγόριος συγχωρῶν τοὺς εἰς τὸν ἀφορισμὸν ὑποπεσόντας, περιέγραψεν ὁμῶς καὶ τὴν κατάχρησιν καὶ τὴν ἐκ πλεονεξίας ὑπέρβασιν τῶν τραχωμάτων, δι' ὧν πολλάκις οἱ γονεῖς τῆς κόρης ἀποβαίνουσι πτωχοὶ, ἀδικοῦσι καὶ τὰ ἄλλα τέκνα τῶν ἂν ἔχωσι.

Διέταξε δὲ καὶ τοὺς ὄρους τῆς ἔφορείας, καθ' ἣν οἱ ἐνδημοῦντες Ἀρχιερεῖς ἐφορεύουσι τοὺς ἐξω διαμένοντας ἐν ταῖς Ἐπαρχίαις αὐτῶν, ἐπιστατοῦντες εἰς τὰς πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν αὐτῶν ἀναφορὰς περὶ τῶν προσπιπτόντων περιστατικῶν. Ἐπειδὴ δὲ τινες τῶν νεοχειροτονητῶν Ἀρχιερέων μέλλοντες νὰ ἀπέλθωσιν εἰς τὰς Ἐπαρχίας τῶν ἐθανεῖζοντο χρήματα, ἐθέσπισεν ὅτι τὰ τοιαῦτα δανείσματα δὲν γνωρίζει ἡ Ἐκκλησία· κἄν τινες τῶν τοιούτων Ἀρχιερέων ἀποθάνωσι, πρὶν ἢ ἀποδώσωσι τὰ χρέη τῶν, ζημιοῦνται ταῦτα οἱ δανεισταί, μηδὲν ἔχοντες δικαίωμα ἐπὶ τῶν καταλειφθέντων τοῦ ἀποθανόντος πραγμάτων, ἀπερ ἀνήκουσιν εἰς τὴν ἐποίμεινον Ἐκκλησίαν.

Καὶ τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει δὲ καὶ ἐν τοῖς προαστείαις Ἐκκλησιῶν τὴν ἐπιστάσιν καὶ οἰκονομίαν κατέστησε πρὸς τὸ εὐρυθμότερον.

Ἀλλὰ καὶ περὶ τῆς φίλης ἐν τοῖς Πατριαρχείοις Τυπογραφίας, ἣν πρῶτος καθίδρυσε, πολλὴν ἐποίητο φροντίδα. Ἐπειδὴ δὲ αὐτὴν κοπιῶντα γεωργὸν δεῖ πρῶτον τῶν καρπῶν μεταλαμβάνειν, ἀπῆλαιτεν ὁ μακάριος καὶ τινα καρποφορίαν ἐκ τούτου τοῦ ἔργου τῶν ἰδίων αὐτοῦ φροντισμάτων, καὶ κατὰ τὸ δεῦτερον ἔτος τῆς δευτέρας ταύτης Πατριαρχείας ἐξέδωκε τὴν α' *Ἐξήγησιν τῶν εἰς τὴν ἐξαήμερον ἔνδεκα ὁμιλιῶν τοῦ ἐν Ἁγίοις Θεοφόρου Πατρὸς ἡμῶν Βασιλείου τοῦ Μεγάλου ἐν τῷ τοῦ Πατριαρχείου τῆς Κωνσταντινουπόλεως Τυπογραφίῳ ἔτει 1807* v. Συνέταξε δὲ ταύτην τὴν ἐξηγητικὴν παράφρασιν τῆς ἐξαήμερου ἐν ταῖς κατὰ τὸν Ἄθωνα περὶ τὰς Βίβλους ἰδιαιτέρας αὐτοῦ μελέταις, καθὼς προεῖπομεν· μαρτυρεῖ δὲ καὶ αὐτὸς ἐν τῷ συντόμῳ καὶ μελισταγεί αὐτοῦ προλόγῳ, λέγων ὅτι ἐξεπόντισε τὴν ἐξήγησιν ταύτην ἐν τῇ κατὰ τὸν Ἄθωνα ὑπερορίῳ αὐτοῦ διατριβῇ (β).

(α) Τράχωμα λέγουσιν οἱ Κωνσταντινουπολιταὶ μάλιστα τὰς ἐν τοῖς συνοικεσίαις διδομένας τῷ γαμβρῷ παρὰ τῆς νύμφης χρηματικὰς ἐπιδόσεις. Ἡ δὲ λέξις φέρει (καθὼς ἔκρινε τις τῶν καθ' ἡμᾶς φιλολόγων) παρεφθαρμένη παρὰ τὸ Ἑλληνικώτερον τράγμα (τράγωμα), ὡς ἂν εἴποις χάριν ὄψιν τραγημάτων (τραγαλίων τῆς τραπέζης) εἰς τὴν νύμφην διδομένων (κατὰ τὸ ἑλληνικὸν ἔθρον ἢ προῖξ, ἐκ τοῦ ἔθου τρώγω, ἔθωνον) ἢ κατὰ τὸ λατινικὸν τράχτωμα tractus, tractatus) οἶον, σύνθημα, συμφώνημα.

(β) Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει ἐξέδωκεν ἐν Πίνακι καὶ ἐπιτομὴν περὶ Ἀρετῶν καὶ Κακιῶν ἐκ τῆς Ἡθικῆς τοῦ Ἀριστοτέλους.

Κατὰ τὴν β'. ταύτην Πατριαρχίαν οἱ περὶ τὸν Δούναξιν (Ἰγνὰτ) Κοζάκοι (α) πέμψαντες εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, ἐζήτησαν ἵνα χειροτονηθῶσι Διάκονοι καὶ ἱερεῖς, οὓς τινες ἐκλέξωσιν αὐτοὶ ἐκ τῶν ἰδίων ὁμογενῶν. α' Δέχομαι, εἶπεν ὁ Πατριάρχης, τὴν αἰτησίαν σας, ἀλλ' ἀπ' οὗ πρῶτον ἀποστείλω Καθηγητάς καὶ διδασκάλους, οἵτινες θέλουσι κατηχήσει πρῶτον εἰς τὰ ἔρθᾶ τῆς εὐσεβείας διδάγματα καὶ ὅλην τὴν φυλήν σας καὶ αὐτοὺς ἰδίως, οὓς ἂν ἐκλέξετε εἰς χειροτονίαν, δώσητε δὲ καὶ ἐγγράφον δημόσιον ὁμολογίαν τῆς εἰς τὴν ὀρθοδοξίαν ἐπιστροφῆς σας v. Ἐπειδὴ δὲ ἐκεῖνοι ἀπρηνίθησαν ἀπειθῶντες πρὸς τὰς πολλὰς αὐτοῦ νοουθεσίας, α' Ὑπάγετε λοιπὸν v, εἶπε τέλος πρὸς αὐτοὺς ὁ Πατριάρχης, α' ὡς πρόβητα πλυνώμενα ἐξω τῆς μιᾶς καὶ μόνης ποίμνης τοῦ Χριστοῦ v. Κἄκεῖνοι σκυθρωπάσαντες, α' ἀπῆλθον εἰς τὰ ὀπίσω v. Καὶ ἄλλοτε δὲ οὗτοι οἱ πείσμονες σχισματικοὶ, προσελθόντες εἰς τὴν Ἐκκλησίαν πρὸς τὸν αὐτὸν σκοπὸν, ἐξηλέγηθησαν ὑποκριταί, δόλιοι καὶ ψευδοίμενοι.

Μετὰ ταῦτα συνέβη τὸ ἀκόλουθον πολιτικὸν περιστατικὸν (β). Τῇ 20 Φεβρουαρίου 1807 στόλος Ἀγγλικὸς ἐπιφαιίνεται σαλεύων ἀντικρῶ τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἀπειλῶν ὅτι κατατρεφῶσι τὴν Βασιλεύουσαν πόλιν, ἐὰν ἡ ὀθωμανικὴ Κυβέρνησις μὴ διαρρήξῃ τὴν πρὸς Γάλλους συμμαχίαν (ἐγένετο δὲ μόνον μέχρι λόγων ἡ ἀπειλή). Γύτε καὶ ἡ τοπικὴ ἐξουσία παρεσκευάζετο εἰς ἀντίστασιν, καὶ πολλὰ μὲν ἐξέφερε κηρύγματα συγκαλοῦσα τοὺς ὑπηκόους πρὸς ἐπισκευὴν τῶν περὶ τὸ παλάτιον προμαχῶνων· πολλὰ δὲ συνέρρον πληθὴ ἐκ πάντων τῶν γενῶν καὶ φυλῶν τῆς πόλεως πρὸς τὴν ἐργασίαν, ἀκολουθοῦντες ἕκαστος κατ' ἔθνος τοὺς ἑαυτῶν ὀδηγούς. Τότε καὶ ὁ Πατριάρχης Γρηγόριος, (θεωρούμενος ὡς θρησκευτικὸς ἐθνάρχης τῶν ὑποκειμένων τῷ Σουλτάνῳ Χριστιανῶν) μνηστει εὑρὸς τῆς Πύλης διὰ τοῦ τότε περιφρονος Διερμηνέως Ἀλεξάνδρου Χαντζερῆ (γ), ἐξήλθε καὶ αὐτὸς εἰς τὴν πάνδημον ἐργασίαν, συμπαραλαβὼν καὶ τινὰς τῶν Ἀρχιερέων καὶ τῶν ἐφημερίων· ἐπικολούθησε δὲ καὶ πλῆθος τρισηλίων περίπου Γραικῶν· καὶ οὗτοι μὲν εἰργάζοντο, συνειργάσθη δὲ καὶ αὐτὸς ὁ μακάριος ἐνισχύων αὐτοὺς, καὶ δις καὶ τρίς ἰδίαις χειρσὶν ἐβάστασεν εἰς πύραν μικρὰν ἐμβεβλημένον χῶμα καὶ συνεπεφόρησεν εἰς τοὺς παραλίους ἐκείνους προμαχῶνας. Ὁ δὲ Σουλτάνος ἀνωθεν ἐκ τῶν θυρίδων τοῦ

(α) Ὑπάρχουσιν οὗτοι ἐκ τῶν πολλὰς καὶ δυσσεβεῖς πλάνας πρεσβεύοντων σχισματικῶν.

(β) Εἶναι σημειώσεως ἄξιον, ὅτι ἡ ἀνάβασις τοῦ αἰοδίου Πατριάρχου εἰς τὸν Πατριαρχικὸν Θρόνον συνέβαινε συγχρόνως μὲ μὲγάλα πολιτικὰ συμβάντα εἰς τὴν ὀθωμανικὴν ἄυτοκρατορίαν. Ἐπὶ τῆς πρώτης αὐτοῦ πατριαρχείας συνέπεσον ἡ ὑπὸ τῶν Γάλλων ἄλωσις τῆς Αἰγύπτου· ἐπὶ δὲ τῆς δευτέρας ἡ ἐμφάνισις τῆς Ἀγγλικῆς στόλου περὶ οὗ λέγομεν ἀνωτέρω (ὅπου καὶ αὐτὸς παρίσταται ὡς πρόσωπον τῆς ὀθωμανικῆς). Ἐπὶ δὲ τῆς τρίτης τέλος ἡ Ἑλληνικὴ Ἐπανάστασις, ἣς καὶ θῆμα τέλειον ἐγένετο καὶ ἱερεῖον ἔμωμον.

(γ) Οὗτος ἦν πατὴρ τοῦ φειμνήστου Τηλεμάχου τοῦ μετὰ ταῦτα διαπρεφέντος ἐν τῇ Διερμηνείᾳ τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει Ῥωσικῆς Ἀυτοκρατορικῆς Πρεσβείας.

παλατίου, ἐπισκοπῶν τοὺς ἐργαζομένους, ἠγάσθη μάλιστα τὸν γέροντα Πατριάρχην. Καὶ τότε ἐπεμψέ τινα τῶν ἀξιωματικῶν, ἵνα πρὸς αὐτὸν ἀναγγεῖλῃ τὴν βασιλικὴν εὐαρέσκειαν, καλέσῃ δὲ τοῦτον καὶ ν' ἀριστήσῃ ἐν τῇ Αὐλῇ (ἦν δὲ γεύματος ὥρα). Καὶ προσελθὼν ὁ αὐλικὸς ἔλεγε τὰ διατεταγμένα· ὁ δὲ Πατριάρχης τᾶλλα μὲν εὐχαρίστησε ταπεινῶς, περὶ δὲ τοῦ γεύματος ἐσιώπησεν (ἔτυχε δὲ ἡ ἡμέρα ἐκείνη Τετάρτη τῆς ἐβδομάδος). Καὶ ὁ ἀξιωματικὸς συνεικάσας τὴν αἰτίαν τῆς σιωπῆς ἐπανέλαθεν· α' Ἰσως ἡμεῖς δὲν κρεωτραγεῖτε· ἀλλ' ἔχομεν καὶ νηστῆσιμα v. Καὶ ὁ Πατριάρχης ἐπιεύσας παρηκολούθησε μετὰ τῶν Κληρικῶν, καὶ ἀριστήσας ἀνεχώρησε φιλοφρονούμενος.

Ἦδη δὲ παρελθόντος ἐκείνου τοῦ ἐφημέρου σβόου, τοῦ στόλου ἀναχωρήσαντος, μετακαλεῖται εἰς τὴν Ἰ. Πύλιν τῇ Κυριακῇ τῆς Τυροφάγου, καὶ προσελθόντα ὑπεδέξατο αὐτὸν ὁ Βεζύρης καὶ τὴν τοῦ Σουλτάνου πρὸς αὐτὸν εὐνοίαν ἐξέφρασε, καὶ ἐνέδυσεν αὐτὸν πολῦτιμον ἐρυθρὸν ἐπενδύτην διρβερωτὸν (σαμουρούμαν), καὶ ἐπιπτον ἀπέστειλεν ἐντίμως εἰς τὰ Πατριαρχεῖα.

Ὁ δὲ Γρηγόριος, ἄτυφος ἄειποτε καὶ ἄτρεπτος τὸ φρόνημα, ἔπραττε πάλιν τὰ ἑαυτοῦ κοσμῶν ἢ ἔλαχε σπάρταν· ἐξέπεμψε δὲ προτρέψας καὶ τινὰς τῶν Ἀρχιερέων εἰς τὰς ἰδίας αὐτῶν Ἐκκλησίας, χρηζούσας τῆς ποιμαντορίας αὐτῶν, ὡς ἐπὶ πολὺ χρονοτριβησάντων εἰς Κωνσταντινούπολιν.

Μετὰ ταῦτα γίνεται στάσις ἐν Κωνσταντινουπόλει, καὶ καταβιβάζεται μὲν ἐκ τοῦ Θρόνου ὁ Σουλτάνος Σελίμης ὑπὸ τῶν Γενιτζάρων, ἀναβιβάζεται δὲ Μουσταφᾶς ὁ υἱὸς τοῦ Σουλτάνου Χαμίτου· τὸ δὲ ἐπιὸν ἔτος (1808) εἰσελθὼν εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν Μουσταφᾶς ὁ Βαϊρακτάρης, ἐνθρονίζει τὸν Σουλτάνον Μαχμούτην (τὸν πατέρα τοῦ νῦν εὐτυχῶς Βασιλεύοντος), γίνεται δὲ καὶ αὐτὸς ὁ Βαϊρακτάρης, ἐπίτροπος τοῦ Σουλτάνου (Βεζύρης).

Τότε παρ' ἐλπίδα πᾶσαν Καλλίνικος ὁ Ε', ὁ καὶ πρόην πατριαρχεῦσε, ἐπεθύμησε πάλιν οὐχὶ τῶν ἀγώνων, ἀλλὰ τῆς ὑψηλῆς περιωπῆς τῆς Πατριαρχείας. Ὄθεν (ὡς καὶ ἐπὶ πάσης ὑπερανεσττικῆς ἀρχῆς) μᾶλλον περίοπτος γίνεται καὶ καταφανεσττέρα ἡ τῶν ἀνερχομένων ἀρετὴ ἢ κακία. Ἐπιβαίνει λοιπὸν ὁ Καλλίνικος εἰς τὸν Θρόνον τὸν Οἰκουμενικὸν δίχως ψήφων, δίχως ἐκλογῆς κανονικῆς, δίχως εἰδήσεως τῆς Συνόδου, δυνάμει δὲ καὶ προσταγῇ τοῦ Βαϊρακτάρου, καὶ καταβιβάζεται ὁ Γρηγόριος διὰ βεζυρικοῦ Διατάγματος πατριαρχεῦσας τὸ δεύτερον ὀλόκληρα δύο ἔτη.

Δοὺς δὲ τὴν παραίτησιν αὐτοῦ μετὰ χαρᾶς, ἐξήλθε παρευθὺς ἐκ τῆς Βασιλεύουσας καὶ μετέβη εἰς τὴν Πρίγκηπον νῆσον ἀδεία τῆς ἐξουσίας ὅπου διέτριψε μὲν τινὰς ἐν τῷ Μονηδρίῳ τοῦ Χριστοῦ, ἡσυχάζων καὶ μονάζων α' ὡς στρουθίον μονάζον ἐπὶ δώματος v, μόνους δὲ τοὺς πένητας προσεδέξατο ἀπὸ τῶν ὀλίγων ὧν εἶχε χρημάτων πενήτρως αὐτοὺς παρημυθῶν. Ἐπειδὴ δὲ καὶ χῆρες δύο πάμπτωχοι προσήλθον, κόρας εἰς ὦραν γάμου συνεπαγόμεναι, προσέταξεν αὐτάς νὰ περιμείνωσι, καὶ ἀναστὰς ἐκβάλλει ἐκ

τοῦ κιβωτίου τὴν σουλτανικὴν δωρεάν, τὴν πολυτιμὸν σαμουρόγουναν, καὶ διαιρέσας αὐτὴν εἰς δύο, ἔδωκεν εἰς ἐκαστὴν τῶν χωρῶν ἀνὰ ἓν μερίδιον, ἵνα ταῦτα πωλήσωσι καὶ μεταχειρισθῶσι τὰ χρήματα πρὸς προκομιστῶν τῶν θυγατέρων αὐτῶν. Ἐν δὲ τούτοις ἐκπίπτει καὶ ὁ Καλλίνικος τῆς Πατριαρχείας (δέκα μῆνας μόνις πατριαρχεύσας), πατριαρχεῖ δὲ ὁ ἀπὸ Μιτυλήνης Ἱερεμίας (τῷ 1809), ὁ δὲ Γρηγόριος ἐξορίζεται πάλιν ὑπὸ τῆς ἐξουσίας εἰς Ἄθωνα (α). Ἄμα δὲ λαβὼν ὁ ἀοιδίμος τῆς ἐξουσίας αὐτοῦ τὴν διαταγὴν, α' *Ἐπίστρεψον* (ἀνέκραξε τὸ ψαλμικόν) *εἰπίστρεψον ψυχὴ μου, εἰς τὴν ἀνάπαυσίν σου*. Καὶ πάλιν ἐπανήλθεν εἰς τὴν μονὴν τῶν Ἱθέρων, πρόχειρον ἔχων καὶ τὴν κλεῖδα τοῦ κελλίου, τὴν ὁποῖαν τυπικῶς ἐδείκνυε χαριεντιζόμενος ἐπὶ τῆς β'. αὐτοῦ Πατριαρχείας (ὡς προσέποιε ἀνωτέρω), καὶ τὴν κλεῖδα τῆς γνώσεως τῶν θείων Γραφῶν, διανοίγων αὐτάς, καὶ ἐξηγῶν, καὶ διδάσκων συχνάκις τὸν θεῖον λόγον πρὸς τοὺς συναγωνιζομένους συμμαχαστὰς Ἁγιορείτας καὶ συνδιάγων μετ' αὐτῶν ἀγαπητὸς καὶ σεβαστὸς, καθὼς καὶ πρότερον. Διέτριψε δὲ ταύτην τὴν φορὰν ἐν τῷ ἀγωνίῳ ὄρει μίαν ὀλόκληρον δεκάδα ἐν αὐτῶν.

(Ἔπεται συνέχεια.)

ΚΑΡΟΛΟΣ Ο Η'

ἐν Τοσκανέλλῃ.

—ooo—

Τὴν 15 Μαΐου ἐν ἔτει 1495 ἡ Νεάπολις ἐώρταζε χαρμωδῶς καὶ μετὰ μεγάλης πομπῆς τὴν στέψιν Καρόλου τοῦ Η', ἀναγορευθέντος αυτοκράτορος τῆς Ἰταλίας.

Εὐτυχῆς ἄμα καὶ γενναῖος, κατέκτησεν ἐντὸς ἐνὸς ἔτους ὀλόκληρον βασιλείον διότι ἀμαχητὶ σχεδὸν κατέστη κύριος πολυαριθμῶν πόλεων, αἱ πλεῖσται τῶν ὁποίων, εἴτ' ἐκ φόβου, εἴτ' ἐκ μίσους πρὸς τὸν καταδυναστεύοντα αὐτὰς Ἀραγωνικὸν οἶκον, τῷ ἤνοιγον τὰς πύλας, ἀποκαλοῦσαι αὐτὸν σωτῆρα. Ἀλλὰ πεποισθῶς εἰς τὴν ἀββρωγὸν αὐτοῦ τύχην, ἐλησμόνησε μεταξὺ τῶν ἡδονῶν τὰς ὑποθέσεις τῆς ἐπικρατείας, καὶ μετὰ παρέλευσιν ἐνὸς μόνις ἔτους ἀπώλεσε τὸ κράτος τῆς Ἰταλίας.

Πλήρης αἰσχρῶν καὶ ἀθυμίας διήλυνεν ὡς φυγὰς τὰς χώρας, ἃς πρὸ ὀλίγων μῆνῶν διέβαιεν ὡς κατακτητῆς, καὶ ἐνθ' ἑκάστη τὴν πρώτην αὐτοῦ εἴσοδον τὰ φρούρια ἅπαντα τὸν ὑπεδέχοντο μετ' ἐπευφημιῶν καὶ ἀγαλλιάσεων, ἥδη φεύγων ἐθεώρει κυμαίνουσας τὰς σημαίας τοῦ Φερδινάνδου ἐπὶ τῶν ἐπάλξεων, ὅπου ἡ τῆς Γαλλίας ἀνεπετάσσετο πρὸ ὀλίγου νικηφόρος καὶ ἐνδοξος.

Ἡ Τοσκανέλλη, μικρὰ πόλις τῆς Παπικῆς ἐπικρατείας, ἔκειτο ἐπὶ τῆς ὁδοῦ ἣν διέβαιεν ὁ στρατός. Ὁ βασιλεὺς παρατηρήσας τὸ ἀσθενὲς τῶν ὀχυρωμάτων καὶ τῶν φρουρῶν τῆς πόλεως ταύτης, ἀπεφάσισε νὰ

(α) Βλ. Ἰστ. Κούρα. Τόμ. 12. σελ. 313.

τὴν κυριεύσει, ἐκδικούμενος οὕτω τὰς αἰσχίστας ἐπιβουλὰς Ἀλεξάνδρου τοῦ ζ'.

Εὐάριθμοι βολαὶ κανονίων ἤρκεσαν ν' ἀνοίξωσι ῥήγμα ἐπὶ τοῦ τείχους, δι' οὗ οἱ διψῶντες στρατῶν καὶ λείαν στρατιωτῶν εἰσεπήδησαν σωρηδόν.

Οἱ κάτοικοι ἀντέταξαν βραχεῖαν μὲν ἀλλ' ἀπληρομένην ἀντίστασιν· καταβληθέντες ὅμως ὑπὸ ἰσχυροτέρου ἀριθμοῦ ὑπετάγησαν ἐπὶ τέλους, καὶ ἡ πόλις αὐτὴν ἐλαφυραγωγῆθη. Μάστιγν ὁ Κάρολος ἀπεπειράθη τὴν κατάπαυσιν τῆς μανίας τῶν Γάλλων ἢ σφαγῆ ἀπέβη τρομερὰ.

Ἐντὸς μικροῦ καὶ σκοτεινοῦ θαλάμου νεάνις, λυτὴν ἔχουσα τὴν ἐβενόχρουν κόμην ἐπὶ τῶν ὤμων, ἐθλίβετο ἐπὶ τοῦ στήθους ἀνδρὸς προσδύτου, ὅστις, ἐνθ' ἑνὸς βραχίονος ἐνηγκαλιζέτο αὐτὴν, διὰ τοῦ ἑτέρου ἐκράτει μάχαιραν καὶ ἔσειεν αὐτὴν φοβερῶς θεωρῶν τὴν νεάν μετ' ἀγωνίας βλέμματα.

Μετ' ὀλίγον ἠνοιχθὴ ἡ θύρα, καὶ στρατιώτης ἐφάνη εἰς τὰς χεῖρας ὄπλα συντετριμμένα κρατῶν, ἀπληρομένη δὲ ὑπὸ τοῦ κόπου. Τρέμων καὶ τετραυματιζόμενος ὁ δεξιὸς αὐτοῦ βραχίον ἐκράτει ζῆφος αἰμοσταγῆς, καὶ τὸ ἀσκιπεδὸν καὶ ἄγριον μέτωπόν του ἦτο πλήρες πληγῶν.

— Κάρολε, ἀνέκραξεν ἡ νεὰ Ἰταλίς, ῥιφθεῖσα εἰς τὰς ἀγκάλας του, Κάρολε, εἶσαι πληγωμένος!

— Ὁ Ἰωάννα μου, τί πρὸς τοῦτο; δὲν πρέπει ν' ἀποθάνωμεν σήμερον ὅλοι; ἀπεκρίθη ὁ στρατιώτης· ἐπολεμήσαμεν, ἠγωνισθήμεν ματαίως· τὰ τέρατα ταῦτα δὲν φεῖδονται οὐδενός· οὐδεμίαν ἐλπίδα δὲν μένει πλέον!

— Ἄς προσευχηθῶμεν λοιπόν! ἔκραξεν ὁ γέρον περιζωννύων μετ' αὐτοῦ βραχίονά του τοὺς δύο μνηστῆρας. . . διότι ὁ ὠραίος Κάρολος δὲν ἦτο ἀδελφός τῆς Ἰωάννης, καὶ ἡ ἡμέρα ἐκείνη, ἥτις εἶχε προσδιοσθῆ εἰς τελετὴν τοῦ ἀββαθῶνος, ἔμελλε νὰ φωτίσῃ τὴν καταστροφὴν τῆς ζωῆς των.

Μόλις αἱ δύο λέξεις, ἃς προσευχηθῶμεν, ἐξεφωνήθησαν ἀπὸ τὸν πατέρα τῆς ὠραίας Ἰωάννης, καὶ φρικώδης θόρυβος ἠκούσθη ἐπὶ τῆς ἀναβάθρας· καὶ ταυτοχρόνως σχεδὸν σπεῖρα στρατιωτῶν διψῶντων αἶμα καὶ καταστροφὴν ὠρμησαν ἐντὸς τοῦ θαλάμου.

Ὁ πρῶτος τῶν θηριωδῶν τούτων ἀνθρώπων, ἰδὼν τὴν ὠραίαν Ἰταλίδα ἐνηγκαλισμένην ὑπὸ τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ μνηστῆρος ἀνυψώσαντος κατ' αὐτῆς ὀξὺ ἐργχειρίδιον, ἐκάγχασε καγχασμὸν μαιφόνου χαρᾶς, ὅστις ἐπανεληφόθη ὑπὸ τοῦ συρφετοῦ τῶν συνεταίρων του· πρὶν δὲ ὁ Κάρολος καταβιάσθῃ τὴν χεῖρα ἵνα πληγώσῃ τὴν μνηστῆρ, ἡ Ἰωάννα ἤρπαξεν ἀπὸ τὰς χεῖράς του.

Ἄφνης ἠκούσθη μακρὰν φωνὴν τρομερὰ, καὶ οἱ στρατιωτῶν ἀπέλυσαν τὴν Ἰωάνναν, ἥτις ἔδραμεν εἰς τὸ καταφύγιον τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ ἀτυχοῦς μνηστῆρος τῆς. Ἡ φωνὴ αὕτη ἀντήχησε καὶ δευτέρον, ἀλλ' ἐντονώτερον λέγουσα· « Σταθῆτε! »

Οἱ στρατιωτῶν στραφέντες πρὸς τὴν θύραν ἔκυψαν τὴν κεφαλὴν μετὰ σεβασμοῦ καὶ κατέβησαν τὰ ὄπλα πρὸ τῶν ποδῶν τοῦ τσοάκις ὀδηγήσαντος αὐτοῦ εἰς τὸ στάδιον τῆς νίκης ἤρωος, καὶ ἦδη σπεύσαντος νὰ

καταπαύσῃ τὰς κακουργίας. Ὁ Λατρεμούλλης ἐφάνη ἐνώπιον τῶν στρατιωτῶν ὁ ἤρωος περιφέρει ἐπ' αὐτῶν βλέμμα αὐστηροῦ δικαστοῦ. Καὶ μετὰ ταῦτα, ὡς ἄγγελος, προστάτης τῆς παρθένου καὶ τῆς ἀθωότητος ἐπλησίασε τὴν Ἰωάνναν.

Δύο σχεδὸν ὥρας μετὰ τὴν σκηνὴν ταύτην, ἡ νύξ ἐκάλυψε τὸ φρικτὸν θέατρον τοῦ θριάμβου τῶν κατακτητῶν μετ' αὐτῆς μαύρας σκιάς τῆς· ἀλλ' ἐὰν τὰ ἡμισφαγεῖα ὄματα, παλαιότερα πρὸς τὸν θάνατον καὶ ἀσπαίροντα, δὲν ἐδείκνυον πλέον τὰς βαθεῖας αὐτῶν πληγᾶς, αἱ φωναὶ ὅμως τῆς ἀγωνίας καὶ τῶν πόνων ἤρχοντο εἰς τὰ ὄτα τῶν κατακτητῶν.

Ἐντὸς εὐρυχώρου καὶ κομψῆς αἰθούσας, κοσμουμένης ἀπὸ τρόπαια ἔπλων, καὶ ἀπὸ σημαίας κατεστραμμένας ἐπεριπάτει ἀνὴρ τεταραγμένος. Στριβίζων τὴν κεφαλὴν ἐπὶ τῆς ἑτέρας τῶν χειρῶν, ἐφαίνετο βυθισμένος εἰς σκέψεις βαθεῖας· μετὰ τινὰ δὲ ὥραν σιωπῆς, ἀνυψώσας τὸ μέτωπον πλήρες βράνιδων ἰδρωτῶν, καὶ τὰ ὄματα ἀστράπτοντα ἐκ φρίκης, ἔκραξε μετ' ἀπελπισίας·

— Ὡ! τὰ τρόπαια ταῦτα τῆς δόξης! τὰ ἔδωκα ὅλα, ἔδωκα τὸ χρυσίον μου ὅλον, ἔδωκα τὸν θρόνον μου καὶ δέκα χρόνους τῆς ζωῆς μου πρὸς κατάπαυσιν τῶν στεναγμῶν τούτων! Ἀκούω ἀγωνίας γυναικῶν, τέκνων καὶ γερόντων! δυστυχία! δυστυχία!

Ἄφνης ῥεύμα ἀνέμου ὀρμητικῶς ἐξησθένησε τὰς φωνὰς τῶν ἀγωνιῶντων.

Κάρολος ὁ Η' ἀνέπνευσεν ἀποπνεύστερος.

— Ὡ Θεέ! συγχώρησέ με, εἶπε, συγχώρησέ με μὴ δυνηθέντα νὰ κατενάσω τὴν μανίαν τῶν στρατιωτῶν μου!

Μετ' ὀλίγον ἐκάθησε καὶ ἀνεπόθησε πάσας τῆς βασιλείας του τὰς ἡμέρας· τὰς εὗρεν ἀναιμάκτους, διότι τὸ αἶμα τὸ χυθὲν παρ' αὐτοῦ ἔρρευσε ὑπὲρ μόνης τῆς τιμῆς τῆς Γαλλίας.

Ἡ λαηλοσύνη τῆς Τοσκανέλλης ἦτο ἡ πρώτη ἐκδικησὶς του· καὶ ἐνθ' ἡ ὁρμή τῆς τρικυμίας ἐδιπλασιάζετο καὶ ὁ κεραυνὸς ἐρόντα εἰς τοὺς αἰθέρας, καὶ διεσκέδαζεν ἀποπνίγων καὶ τὸν ἐλάχιστον στεναγμὸν τῶν θνησκόντων τὸν δυνάμενον νὰ ἐξυπνίσῃ τὸν ἐλεγγον τῆς ψυχῆς του, ἐδουλοῦσε εἰς τὴν μελέτην τῶν ἐπιβουλῶν τῶν ἐχθρῶν του, τοῦ κατὰ τῆς Γαλλίας μίσους αὐτῶν. Χώρας πάντοτε ἐπιφθάνου, διότι ἡ Γαλλία ὑπῆρξε πάντοτε ἐνδοξος καὶ ἐπ' αὐτῶν ἔτι τῶν μεγάλων δυστυχιῶν τῆς. Ὁ Κάρολος ἐξηκολούθησεν·

— Ἐβάδισα πάντοτε τὴν ὁδὸν τῆς δικαιοσύνης!

Καὶ καθ' ὅσον αἱ λάμψεις τοῦ κεραυνοῦ διέσχιζον τὰς νεφέλας, τὸ πρόσωπον τοῦ βασιλέως ἐπανελάμβανε τὴν συνήθη γαλήνην, καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ του ἐξέφραζον ἠσυχίαν τινὰ ἐνδόμυχον. . .

Μετὰ τὰς ὀχληρὰς ταύτας σκέψεις, ποῖα ὄνειρα ἐδύναντο νὰ φαιδρύνωσι τὸ πρόσωπόν του; ἡ ἀνάμνησις ἢ ἡ ἐλπίς;

Κάρολος ὁ Η' ἔφερε τὴν χεῖρα ἐπὶ τῆς καρδίας, ἐφ' ἧς τρία μικρὰ μετάλλια ἐκειντο προσηρημένα διὰ χρυσῆς ταινίας· τὸ πρῶτον τούτων παρίστα τὴν εἰκόνα τῆς βασιλείας Ἄννης τῆς Βρετανικῆς, τὸ ὅποιον παρατηρήσας μετ' ἀδιαφορίας, ἐρίληπε μετὰ σεβασ-

μοῦ, καὶ ἀπέθηκεν ἐπὶ τῆς μαρμαρίνης τραπέζης, ἐφ' ἧς ἐστῆριζε τὸν βραχίονα.

Μετὰ ταῦτα λαβὼν τὰ δύο ἔτερα·

— Ποῖα εἶναι, εἶπεν, ὠραιότερα, ἢ εὐγενῆς θυγάτηρ τοῦ ὑψηλοῦ νεαπολίτου μεγιστάνου, ἢ ἡ ἀπλὴ θεράπαινα τῆς βασιλείας;

Καὶ μειδιάσας ἐπιχαίρων ἐπρόσθεσεν·

— Ὡ! ἐὰν ἡ Ἄννα ἐγνώριζε ταῦτα! . . . Καὶ θεωρῶν μετὰ φλογεροῦ βλέμματος τὰς εἰκόνας τῶν ἐρωμένων γυναικῶν, κατεφίλει αὐτάς περιπαθῶς.

Ἀλλ' αἴφνης ἐν μέσῳ τῶν ἐρωτικῶν τούτων γοητειῶν ἤκουσεν ἄσμα ἀποπνεύον μελαγχολίαν. Καὶ σταθεῖς ἀκίνητος ἠκούσθη τὰ ἑξῆς·

« Ἐσήμερον ἡ ποθητὴ καὶ μακαρὴ ὥρα,
Μὴ φύγει εἰς τοὺς οὐρανοὺς τρισευτυχῆς ψυχὴ μου!
Τὸ φλογερὸν τοῦ φίλημα θὰ σὲ θερμάνῃ τώρα·

Περιμένε μαζὴ μου.
Καὶ μετ' ὀλίγον πέταξε εἰς τὰ γλυκὰ του χεῖλη.
Πιστὸ μου φίλι, ἢ πιστὴ σὲ περιμένω φίλη,
Ὡ! σπεῦσε, ἢ καρδία μου ἀπὸ ἀγάπην πάλλει!
Εἰς τὴν ψυχὴν μου, Κάρολε, ἀπλοῦται θεῖα ζάλη! »

Ἡ ψάλλουσα οὕτω φωνὴ ἦτο φωνὴ περιπαθῆς καὶ γλυκεῖα. Ὁ Κάρολος, ὅλος ἐκπληξῆς καὶ μέθη ἤκουεν.

« Ἡ ὥρα πλὴν ἐπέσσε κ' ἐκείνος δὲν ἐφάνη.
Ὁ ἀνεμὸς ἠχολογεῖ εἰς τῆς νυκτὸς τὰ σκοτῆ·
Ἡ φλογερὰ τοῦ ἔρωτος με κυριεύει πάλαν!
Τὸ πᾶν τὸ πᾶν ὑπνώττει,
Καὶ μόνη ὄνειροῦμαι ἐν μέσῳ ἀγρυπνίας,
Διότι, φίλι μου πιστὰ, μετὰ ἀνησυχίας
Σὲ περιμένω, φεύγ' ἢ νύξ· Ὡ! σπεῦσε, τί κωλύει
Τὰ βήματά σου; Κάρολε, καὶ ἡ σελήνη δῦει! »

« Εἰς τὰς ἱρήμους τῆς νυκτὸς τὸ βλέμμα μου πλανᾶται!
Τί σιωπὴ! παρήγορος οὐδεὶς δὲν φθάνει ἤχος.
Ἐλπίδες μου μὴ φεύγετε, ἐλπίδες μὴ περᾶτε!
Φωνὴ τις ἐνδομύχως.

Τοῦ ποθητοῦ μνηστῆρος μου τὴν ἔλευσιν ἀγγέλλει. . .
Πλὴν τί ἀργεῖ; μετὰ μικρὸν ὁ φοῖβος ἀνατέλλει,
Καὶ τὴν ψυχὴν μου ἐμπαθῆς κατακαμβάνει θρήνος.
Ὁ Κάρολος δὲν ἔρχεται! . . . δὲν φαίνεται ἐκεῖνος! »

Τὸ ἄσμα διεκόπη κατὰ τὰς τελευταίας ταύτας λέξεις, καὶ ἡ φωνὴ ἐγάρθη ὡς ὀδυνηρὸς στεναγμὸς. Ἡ καρδία τοῦ Καρόλου ἦτο πλήρης παλμῶν ἔρωτος.

Ἀρκετὴν ὥραν μετὰ τὴν διακοπὴν τοῦ ἄσματος, ὁ βασιλεὺς ἠκούετο ἀκόμη. Ἐξῆλλε τέλος ἀπὸ τὴν μέθην τῆς ἐκστάσεως, καὶ εὐθύς τῷ ἐπῆλθεν ἡ ἰδέα νὰ ζητήσῃ πάροδόν τινα πρὸς ἐπίσκεψιν τῆς θρηνολογούσης ταύτης ἐρωμένης, ἥτις, ψάλλουσα τὸν περιπαθῆ ἔρωτά της, ἐπρόφερε τσοάκις τὸ ὄνομά του. Ὑψώσας δὲ τοὺς ὀφθαλμούς πρὸς τὸν οὐρανὸν ἀφῆκε κρυγὴν χαρᾶς· διότι ἀνεκάλυψε μυστικὴν θύραν, καὶ ἐκείνην ἀκριβῶς πρὸς τὸ μέρος ὅθεν ἤρχετο ἡ μετ' ἄφρονος φωνῆ. Ἀνοίγει καὶ προχωρεῖ εἰς τὴν σκοτίαν, καὶ μετὰ μικρὸν ἀπαντᾷ παραπετάσματα, καὶ ὀπίσω αὐτῶν διακρίνει φῶς· σταθεῖς δὲ στιγμᾶς τινὰς ἀκούει στεναγμὸν ἐλαφρὸν, καὶ τότε δὲν διστάζει

πλέον, αλλά σύρει τὸ παραπέτασμα. Ὅποιον θέαμα παρέστη ἐνώπιον Καρόλου τοῦ Η΄!

Ἡ Ἰωάννα, ἡ ὠραία Ἰωάννα, τὴν ὁποίαν ὁ Δαυρεμούλλης ἔσωσεν, ἔκειτο ἐξηπλωμένη ἐπὶ κλίνης λευκοπέτρα καὶ τῆς συνδόνος ἣτις ἐπεκάλυπτεν ἀτημελήτως αὐτήν.

Ὁ Βασιλεὺς, ὅστις εἶχεν ἤδη παρατηρήσει τὴν νεάνιδα ταύτην, ὠδηγομένην εἰς τὸ ἀνάκτορον ὑπὸ τοῦ ἥρωος, καὶ ἐρωτήσει καὶ αὐτὸ τὸ ὄνομά της, ἀναπολῶν τὰ δυστυχήματα τὰ ὁποῖα ὑπέστη ἡ μικρὰ ἐκείνη πόλις καὶ ἐλεγχόμενος ὑπὸ τοῦ συνειδότος, εἶχεν ὄλως λησμονήσει τὴν Ἰωάνναν. Καθ' ἣν στιγμήν λοιπὸν τὴν ἠτένιζεν ἐξηπλωμένην, ἐνθυμήθη τὴν ὠραίαν Ἰταλίδα, ἀλλὰ δὲν ἐλησμόνησε καὶ τὴν ἐντύπωσιν τοῦ μελαγχολικοῦ ἄσματος της. Ὄθεν ἐνόμισεν, ἢ μᾶλλον δὲν ἀμφισβάλει, ὅτι ἡ Ἰωάννα τὸν εἶχε παρατηρήσει, καὶ γοητευθεῖσα ἀπὸ τὸ μεγαλεῖον καὶ ἀπὸ τὴν λάμψιν τῆς νικηφόρου βασιλείας, ἐκυριεύθη ἀπὸ ἔρωτα πρὸς αὐτόν. Ἰδέα χιμαιρικὴ ἀναμφισβόλως καὶ μωρὰ, ἀλλ' ἀπέναντι τῆς ἀστραπηθόλου ἐκείνης καλλονῆς ἦτο δυνατόν νὰ μὴ διαταραχθῇ τὸ λογικὸν τοῦ Καρόλου;

— Ἐμὲ, ἐμὲ! ἐκραξε πλησιάζας ταχέως τὴν λειποθυμοῦσιν Ἰωάνναν. Ἀναίσθητος! πῶς δὲν ἠδυνήθη νὰ καταλάβω ἀμέσως ὅτι ἐντὸς τοῦ παλατιοῦ μου, δὴ βήματα μακρὰν μου, καρδία γυναικὸς ἐπαλλεν ὑπὲρ ἐμοῦ! Ὡ Ἰωάννα, ὠραία μου Ἰωάννα! ἐξύπνησε, ἀνάλαβε τὰς αισθησεις σου! ὁ ἀγαπητός σου Κάρολος ἰδοὺ σὲ σφίγγει εἰς τὰς ἀγκάλας του! Καὶ πλήρης ἔρωτος ὁ Κάρολος θλίβει μὲ τὰ φλογερά χεῖλη του τὰ κάτωχρα καὶ ψυχρὰ χεῖλη τῆς ἀγγελομόρφου Ἰταλίδος.

Ἀναζωογονηθεῖσα ἀπὸ τὰ φλογερά φιλήματα τοῦ Καρόλου, ἡ Ἰωάννα συνῆλθεν εἰς ἑαυτὴν καὶ ἐνόμισεν ὅτι ἀνεγεννήθη.

— Κάρολε, πιστέ μου φίλε! εἶπεν.

Τὰ βλέφαρά της ἤμιανοῦθησαν καὶ τὸ θνήσκον καὶ πλήρες ἔρωτος βλέμμα της ἐζήτησε τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ ἐραστοῦ της.

Ἀλλὰ... Οὐρανέ! δὲν εἶναι ὁ Κάρολός της, ὁ σφίγγων αὐτὴν εἰς τὰς ἀγκάλας του! Δὲν εἶναι ἐκεῖνος τὸν ὁποῖον ἡ ψυχὴ της ποθεῖ, καὶ πρὸς ὃν ἀπεύθυνε τὰς φλογεράς τοῦ στήθους της μελωδίας.

Καὶ τοῦ κερανοῦ ταχύτερα ἡ κόρη ἀποσπᾶται ἀπὸ τὰς ἀγκάλας τοῦ μονάρχου.

— Ποῖος εἶσαι; ἐκραύγασε μετ' ἀπελπισίας.

Ὁ βασιλεὺς τεθορυβημένος μένει ἀκίνητος ἐν μέσῳ τῆς ἡμιφωτιστοῦ αἰθούσης καὶ τοὺς βραχίονας κρατῶν ἀναπεπταμένους πρὸς τὴν κόρην. Ἀντίθετοι ἰδέαι διαταράσσουσι τὸν νοῦν του, τὸν κυριεύει τὸ αἶσχος τῆς ἀπάτης, καὶ ὁ ἔρωσ καὶ ἡ ζηλοτυπία σπαράττουσι τὴν καρδίαν του.

— Δὲν ἐκραξες λοιπὸν ἐμὲ, Ἰωάννα; εἶπε προσηλῶν ἐπὶ τῆς περιτρόμου Ἰταλίδος βλέμματα διακαεστάτου ἔρωτος.

— Ὡ! ὄχι δὲν εἶσαι σύ... ἀπεκρίθη ἡ νέα Ἰταλίς, καὶ σταυρόνουσα τὰς χεῖρας ἐπρόσθεσε μὲ φωνὴν ἰκετήριον

— Οἰκτεῖρε τὴν θλίψιν μου, καὶ, ὅστις δῆποτε καὶ ἂν ἦσαι, ἀπομακρύνσου!

Ἡ καλλονὴ ἐζήσκει ἐντούτοις ἀκαταμάχτην ἐπιρροὴν ἐπὶ τοῦ ἐρωτολήπτου Καρόλου τοῦ Η΄. Ὅλος ἐφρικία ὑπὸ ἔρωτος, ἡ καρδία του ἐπαλλε βιαίως καὶ ἡ ἐξαφθεῖσα φαντασία του ἐσκότιζε τὸ λογικὸν του. Δὲν ὑπέφερε πλέον.

— Ἰωάννα! ἀνεφάνησε πρὸς τὰ γόνατα τῆς Ἰταλίδος, Ἰωάννα μὲ εἶναι ὄλως ἀδύνατον, ἀφοῦ σ' ἐσφίξα εἰς τὸ στήθος μου, ἀφοῦ τὰ χεῖλη μου κατεφίλησαν τὰ χεῖλη σου, ὦ! εἶναι ἀδύνατον νὰ καταστείλω τὴν φλόγα τῆς ψυχῆς μου καὶ τὴν μέθην τῆς ὑπάρξεώς μου, καὶ ν' ἀπομακρυνθῶ ἀπὸ τὴν ὑπερτάτην τοῦ οὐρανοῦ εὐδαιμονίαν, τῆς ὁποίας ἐγεύθην τὰ γόητρα... νὰ φύγω... ὦ διὰ νὰ σὲ στερηθῶ ἀφοῦ σὲ εἶδα, μὲ χρειάζεται δύναμις ἀνωτέρα ἀγγέλου, θεῖα! ἀλλ' ἐγώ, ὠραία μου Ἰωάννα, δὲν εἶμαι εἰμὴ ἀπλὸς ἄνθρωπος, ἀλλ' ἄνθρωπος ὅστις σὲ ἀγαπᾷ καὶ προτιμᾷ τὸν θάνατον ἢ τὴν στέρησίν σου; Θέλεις νὰ μάθης τὸ ὄνομά μου; θέλω σὲ τὸ εἶπει, ἄκουσε! ἐάν ἐστεμμένη κεφαλὴ ἔθετεν εἰς τοὺς πόδας σου τὸ στέμμα, τὰ πλοῦτη καὶ τὴν δόξαν της, τὴν ἔλεγες νὰ φύγῃ; καὶ ἐάν ὁ βασιλεὺς τῆς Γαλλίας ἐρόπιετο ἐνώπιόν σου, ὡς ἐγώ, Ἰωάννα, ἠδύνασο νὰ διατάξῃς Κάρολον τὸν Η΄ νὰ μακρυνθῇ ἀπὸ σέ;

— Κάρολος ὁ Η΄!! ἐψιθύρισε ἡ ταλαίπωρος κατανόησασα τὴν δυστυχίαν της καὶ περιτυλιχθεῖσα μὲ τὰς συνδόνας ὤρμησε πρὸς τὴν θύραν ἀλλ' ὁ βασιλεὺς τὴν ἐμπόδισε.

Καὶ ἡ μὲν Ἰωάννα, στηριχθεῖσα ἐπὶ τῆς στήλης τῆς κλίνης, καὶ καλυφθεῖσα μὲ τὴν συνδόνα ἀνύψου ἰκετήρια βλέμματα πρὸς τὸν οὐρανόν

Ὁ δὲ Κάρολος ὀρθίος ἐπὶ τοῦ κατωφλίου καὶ πιέζων μὲ τρέμουσαν χεῖρα τὴν καρδίαν του, ὡς διὰ νὰ καταστείλῃ τοὺς παλμούς της, ἠτένιζε τὴν Ἰωάνναν παράφορος, ὥστε ὠμοίαιζε δαίμονα προσπαθοῦντα νὰ σαγήνησῃ ἀγνὴν παρθένον.

Ἀλλ' αἰφνης ἐκείνη, ὡς ὑπὸ ἐμπνεύσεως παρορμηθεῖσα ἔπεσε γονυπετῆς ἐνώπιον μαρμαρίνης Παναγίας, τὴν ὁποίαν τυχαίως ἀνεκάλυψεν εἰς τινὰ γωνίαν τῆς αἰθούσης. Οὐρανία Παρθένη, εἶπε, σὺ τὴν ὁποίαν διὰ τὴν ἀγνότητά σου ἐκλεξεν ὁ θεὸς ὡς σῶσιν τὸν κόσμον, προστάτευσόν με, προστάτευσον τὴν τιμὴν μου! Καὶ μετὰ ταῦτα στραφεῖσα πρὸς τὸν Κάρολον— Βασιλεῦ, εἶπεν, ὁ θεὸς σὲ ἀπαγορεύει νὰ πλησιάσῃς!— Καὶ τὰ ὄμματα της ἐζήτηστροπτον ἀπὸ ἀγγελικὴν δύναμιν.

Ἀπέναντι τῆς θεᾶς ταύτης ἡ ὀρμητὸν τοῦ ἀνοσίου ἔρωτος ἔφυγεν ἀπὸ τὸ πνεῦμα τοῦ Καρόλου ὡς ὄνειρον· ἐμεινεν ἀκίνητος καὶ ἐκυριεύθη ἀπὸ θάμβος. Ἐλάτρευεν εἰσέτι τὴν παρθένον, ἀλλὰ τὴν ἐλάτρευεν ὡς τὴν ἱερὰν παρθένον, ἣτις ἠκροάσθη τὴν ἐπίκλησίν της. Ἡ Ἰωάννα, δὲν ἦτο πλέον γυνή, τῷ ἐφαίνετο ἄγγελος!

Τὴν ἐπιούσαν ὁ γαλλικὸς στρατὸς ἐμακρύνετο ἐκ τῶν πεδιάδων τῆς Τοσκανέλλης, ἐπὶ κεφαλῆς δὲ τῶν στρατευμάτων διεκρίνετο ὁ εὐγενὴς Κάρολος ὁ Α΄.

διερχόμενος τὰς φάλαγγας τῶν Γάλλων ἐδημηγόρει διαχέων εἰς τὰς ψυχὰς τῶν πολεμιστῶν τὴν ἄλκιμον θέρημν τῆς καρδίας του. Φωνή τις μυστηριώδης ἔλεγε πρὸς αὐτὸν ἀναμφισβόλως, ὅτι μετ' οὐ πολὺ νίκη ἀθάνατος ἐμελλε νὰ περιβάλῃ τοὺς θριάμβους του μὲ τὰς λαμπροτέρας τῶν θαυμάτων ἢ ἡ δόξα δύναται νὰ δρέψῃ εἰς τὸ πεδῖον τοῦ Ἄρεως.

Καὶ ἐνῶ τῶν ὄπλων ἡ κλαγγὴ ἐμακρύνετο, τρία πρόσωπα ἐπεφάνησαν γονυπετῆ ἐπὶ τοῦ μόνου προμαχῶνος, τοῦ ἀνεθυμίζοντος τὴν ἀρχαίαν τῆς Τοσκανέλλης δύναμιν.

Εἰς νέος, μία νέα καὶ εἰς γέρον.

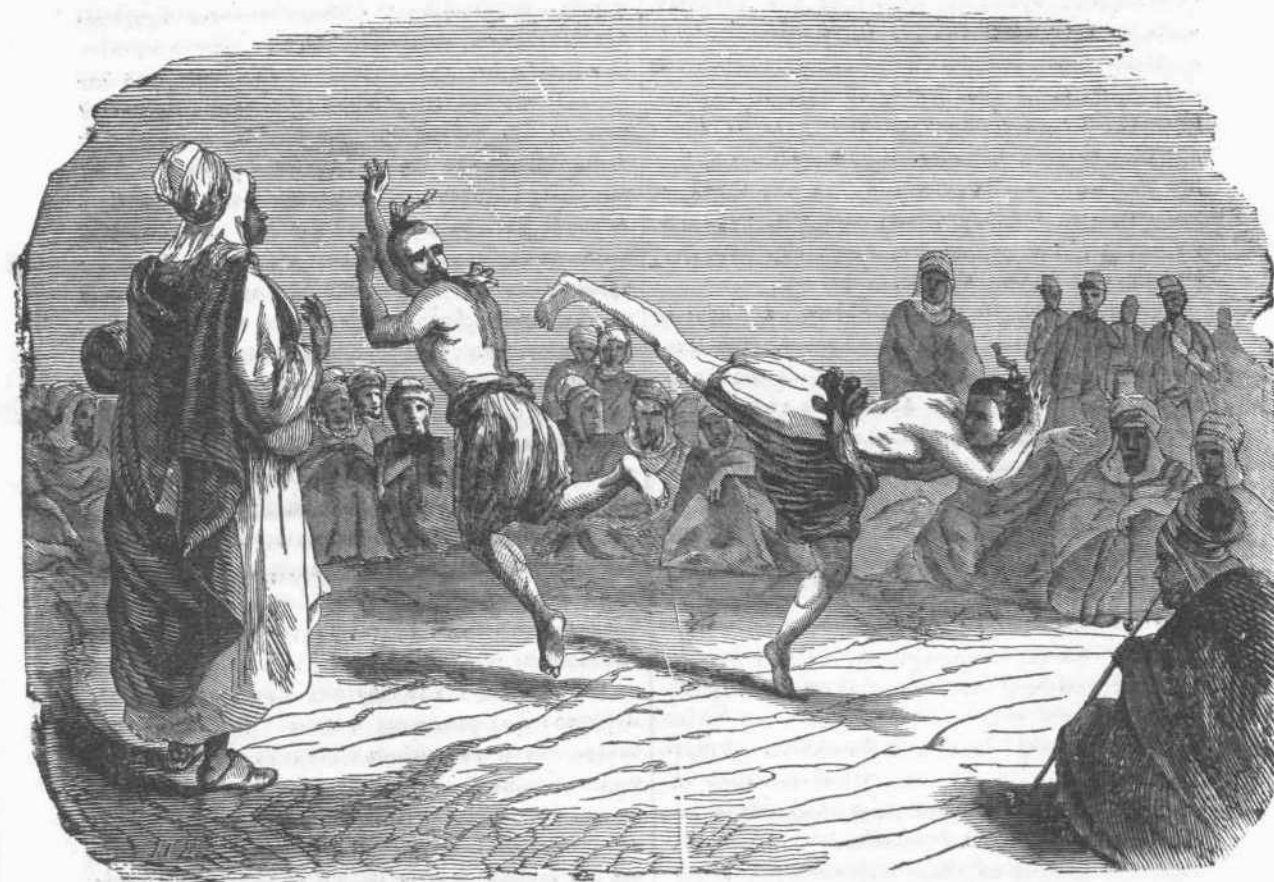
Τὰ δάκρυα ἔβρεχον τοὺς ὀφθαλμούς των, καὶ τὰς χεῖρας ἰκετίδας αἶροντες, πρὸς οὐρανόν

— Ὁ βασιλεῦ! ἔλεγον καὶ αἱ τρεῖς εὐγνώμονες φωναί! εἶθε ἡ Οὐρανία Παρθένη νὰ σὲ διατηρῇ ἀπὸ παντὸς κινδύνου ἢ νίκη νὰ σὲ παρακολουθῇ πιστῆ, καθὼς εἶσαι πιστός εἰς τὴν τιμὴν!

Ὁ Κάρολος, ἡ Ἰωάννα καὶ ὁ γηραιὸς τῶν πατέρων δὲν ἐπεκαλέσθησαν ματαίως τὴν θεῖαν Πρόνοιαν ὑπὲρ ἐκείνου ὅστις ἐφείσθη τῆς εὐτυχίας των· διότι μετ' οὐ πολὺν χρόνον ἡ θέσις τῶν ἀνθρώπων τούτων εἰσηκούσθη εἰς τὴν Φορνούην.

(Ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ.)

X. A. H.

ΑΡΑΒΙΚΟΣ ΧΟΡΟΣ.

—ooo—

Ἐκαστος τόπος ἔχει, ὡς γνωστὸν, τοὺς ἰδίους χορούς, μᾶλλον ἢ ἦττον χαρίεντας, πολλάκις δὲ καὶ ἀλλοκότους. Ἐκ τῶν τελευταίων τούτων φαίνεται ὅτι εἶναι ὁ ἀραβικὸς, ὃν τινὰ παρὶ τῆς ἢ προκειμένη εἰκὼν. Καὶ τοσοῦτον μάλιστα ἀλλόκοτος εἶναι ὥστε ἀγνωστοῦμεν ἂν πρέπει νὰ τὸν ὀνομάσωμεν χορὸν ἢ πάλιν.

Ὅργανά τινά μονότονον καὶ ἄγριον ἐκπέμποντα ἦ-

χον, κανονίζουσι τὰς κινήσεις καὶ τὰς χειρονομίας τῶν ἀντιχορευόντων, οἵτινες εἶναι δύο. Σκοπὸν δὲ ἐχουσιν οὗτοι πηδῶντες καὶ στρεφόμενοι πῶς νὰ κινήσῃ μετ' ὅσον τοῦ ἄλλου τὸν τράχηλον. Ἀνασπῶνται δὲ τὸν πόδα μετὰ ταχύτητος; καὶ μᾶλλον μετ' εὐστροφίας μηχανῆς, καὶ καταφέρουσιν εἰς τὸ μέρος ἐκεῖνο τοιαύτην πληγὴν, ὥστ' ἐνίοτε πίπτει νεκρὸς κατὰ γῆς ὁ πληγθεῖς. Διὸ συνήθως ἢ μὲν ἀρχὴ τοῦ χοροῦ εἶναι γελοία, τὸ δὲ τέλος τραγικόν.

ΑΙΘΙΟΠΙΚΑ.

—οοο—

Ἐντὸς τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης πρὸς δυσμὰς, καὶ οὐ μακρὰν τοῦ πορθμοῦ αὐτῆς, ὑπάρχει ἡ μακρὰ παρὰ τῆς τῶν παλαιῶν Ἑλλήνων Αἰθιοπίας, χώρας μεγάλης, ὄρεινῆς πολλαχοῦ καὶ ὑλώδους καὶ ὑδρῆλης, ἐξ ἧς πηγάζει ἐν μέρει ὁ Νεῖλος, ὁ μέγας τῆς Αἰγύπτου ποταμός. Τοιαύτη οὖσα ἡ Αἰθιοπία, ἐπομένως καὶ ὠραία καὶ θερπνὴ καὶ παμφόρος καὶ φύσει ὄχυρά καὶ ἔχουσα κλίμα εὐκρατον καὶ ὑγιεινόν, τρέφει ἀνεκαθεν λαὸν πολὺν, εὐφυῆ, ῥωμαλέον, κοινωκίον, ἡμερον, φιλομαθῆ καὶ νῦν ὄντα εὐτυχῶς χριστιανικόν.

Ἡ παλαιὰ Αἴγυπτος, ἡ παλαιὰ Ἑλλάς καὶ ἡ νῦν σοφὴ Εὐρώπη ὀφείλουσι πολὺ πρὸς τὴν Αἰθιοπίαν, διότι ἐκ τῆς χώρας ταύτης, ὡς ἀποδεικνύουσιν οἱ Αἰγυπτιογράφοι, ἐπήγαγεν ἡ σοφία καὶ ἡ εὐνομία τῶν Αἰγυπτίων, ἐξ ἧς ὠφελήθησαν οἱ παλαιοὶ Ἕλληνες, οἱ ἐπιτηδεύοντες διδάσκαλοι τῶν παλαιῶν ἐθνῶν καὶ τῆς σημερινῆς Εὐρώπης. Πιθανῶς ἐκεῖθεν ἐξῆλθε καὶ τὸ τῆς μονοθεΐας σοφὸν δόγμα τῆς θρησκείας τοῦ Μωϋσέως, σωζόμενον, ὡςτις ἱερὸν πῦρ, παρὰ τοῖς σοφωτάτοις τῶν ἱερῶν τῆς Αἰγύπτου, μεθ' ὧν ὁ Μωϋσῆς εἶχε πολλὰς σχέσεις.

Ἡ Αἰθιοπία ἐδέχθη πολλοὺς Ἕλληνας ἀποίκους ἐξ Αἰγύπτου, πρῶτον μὲν κατὰ τοὺς χρόνους τῶν Πτολεμαίων καὶ τῶν Ῥωμαίων, ἔπειτα δὲ μετὰ τὴν εἰσβολὴν τῶν μουαμεθανῶν Ἀράβων εἰς τὴν Ἀφρικήν. Παρὰ τῶν Ἑλλήνων ἐτι παραλαβόντες οἱ Αἰθίοπες τὴν χριστιανικὴν πίστιν, συμπάρελαβον καὶ τὰ ἑλληνικὰ γράμματα κατὰ τὸν τότε σχηματισμὸν καὶ πολλὰς λέξεις ἐκκλησιαστικὰς καὶ τὴν τάξιν τῆς ἑλληνικῆς λειτουργίας καὶ μέρος τι τῆς ἑλληνικῆς μαθήσεως, σωζόμενον μέχρι νῦν ἐν αὐτοῖς, καὶ συντηροῦν ἐν αὐτοῖς πνευμά τι φιλελεύθερον, φιλόνομον καὶ φιλελληνικόν.

Οἱ Αἰθίοπες ἦσαν ὀρθόδοξοι χριστιανοὶ μέχρι τῆς ἐποχῆς τοῦ Εὐτυχίου καὶ τοῦ Διοσκουροῦ, τῶν ὁποίων τὴν αἵρεσιν κατεδίκασεν ἡ ἐν Χαλκηδόνι τετάρτη Οἰκουμενικὴ Σύνοδος. Τὴν αἵρεσιν ταύτην ἠκολούθησαν τότε οἱ πλείστοι τῶν Σύρων, τῶν Ἀρμενίων, τῶν Αἰγυπτίων καὶ τῶν Αἰθιοπῶν χριστιανῶν, πιστεύσαντες τοὺς εἰρημένους ἀρεσιάρχας, μὴ νοήσαντας τὸ τῆς Ἁγίας Τριάδος δόγμα, καὶ καταβοῶντας, ὅτι ἡ ἐν Χαλκηδόνι Σύνοδος *νεστοριανίζει*, διότι ἐν τῷ Χριστῷ ἐθεώρησεν ἡ Σύνοδος ὀρθῶς μίαν μὲν ὑπόστασιν ἢ ἐν πρόσωπον, δύο δὲ οὐσίας ἢ φύσεις χωριστάς, τὴν θεϊκὴν καὶ τὴν ἀνθρωπίνην, παρὰ τὴν κρίσιν τῶν Νεστοριανῶν, οἵτινες ἐδόξαζον ἐν τῷ Χριστῷ δύο φύσεις καὶ δύο ὑποστάσεις, καὶ τῶν Εὐτυχιανῶν, δεχομένων ἐν τῷ Χριστῷ μίαν φύσιν καὶ μίαν ὑπόστασιν, κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τοὺς Νεστοριανούς, ὅπερ παράλογον, διότι ἐν τῷ Χριστῷ σταυρωθέντι ἐπαθεν ἡ ἀνθρωπίνη φύσις καὶ οὐχὶ ἡ θεία καὶ ἀπαθής. Τὸ λάθος τοῦτο συνιδόντες οἱ Ἀρμένιοι ἠνώθησαν πάλιν μετὰ τῆς ὀρθοδόξου ἐκκλησίας, παραδεχθέντες μὲν τὰ ὑπὸ τῆς ἐν Χαλκηδόνι Οἰκουμενικῆς Συ-

νόδου θεσπισθέντα, διατηρήσαντες δὲ μόνον ἄχρι νῦν τινὰ ἔθιμα, μὴ ἀνίχοντα τῇ ὀρθοδόξῳ ἐκκλησίᾳ καὶ διὰ ταῦτα μόνον θεωρούμενοι ὑπὸ τῶν ὀρθοδόξων, ὡς ἠνωμένοι μὲν, ἀλλ' οὐχὶ ἐντελῶς, καὶ τοὶ διατηροῦντες, ὡς ἡμεῖς, τὸ σύμβολον τῆς πίστεως καὶ τὸ βάπτισμα καὶ τὴν λειτουργίαν καὶ τὸ ἱεραρχικὸν σύστημα τῆς παλαιᾶς ὀρθοδόξου ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ. Τὸ αὐτὸ ἔπραξαν πολλοὶ Σύροι, πολλοὶ Αἰγύπτιοι καὶ πολλοὶ Αἰθίοπες χριστιανοὶ, παραδεχόμενοι, ὡς οἱ Ἀρμένιοι, τὴν Σύνοδον τῆς Χαλκηδόνος, ἀλλὰ καὶ ἐνωθέντες ἐντελῶς μεθ' ἡμῶν. Οὕτω πολλοὶ τῶν Αἰθιοπῶν ἔμειναν ἐξ ἀρχῆς μεθ' ἡμῶν.

Ἄλλ' οἱ ὀρθόδοξοι τῶν Αἰθιοπῶν, μετὰ τὸν ἐπεληθόντα εἰς τὴν Ἀραβίαν καὶ τὴν Αἴγυπτον καταστρεπτικὸν κατακλυσμὸν, τὸν μουαμεθανικόν, μὴ ἔχοντες τὴν δέουσαν συγκοινωνίαν μετὰ τῶν λοιπῶν ὀρθοδόξων ἐκκλησιῶν καὶ ἀμεληθέντες ἀπαισίως διὰ τὰς καιρικὰς περιστάσεις ὑπὸ τοῦ ὀρθοδόξου κλήρου, τοῦ περὶ τὸν Ἀλεξανδρείας πατριάρχην, ἐξ ἀνάγκης μετεχειρίσθησαν καὶ μεταχειρίζονται ἄχρι νῦν προσκαίρως ἱερεῖς Εὐτυχιανούς, ἢ μονοφυσίτας, Κόπτας, ἢ Αἰθίοπας, μὴ παύοντες τοῦ ἀπαιτεῖν κατὰ καιροὺς παρὰ τοῦ μακαριωτάτου Πατριάρχου τῆς Ἀλεξανδρείας, εἰς οὗ τὴν ἐκκλησιαστικὴν δικαιοδοσίαν ὑπάγονται, ἱερεῖς ὀρθοδόξους, σωζόντες πάντοτε πιστῶς τὴν παλαιὰν τῆς ἐνώσεως ἰδέαν, καὶ συνεκκλησιαζόμενοι μεθ' ἡμῶν ἀδιστακτικῶς, ὅπου ἐπιτύχουσιν ἐκκλησίαν ὀρθοδόξον, οἷον ἐν Αἰγύπτῳ, Σιναίῳ, Παλαιστίνῃ καὶ ὅπου ἀλλοῦ εὐρεθῶσιν. Εἰς τὴν μερίδα ταύτην ἀνήκουσιν εὐτυχῶς οἱ πλείστοι καὶ λογιώτεροι καὶ ἀνδρείοτεροι τῶν Αἰθιοπῶν χριστιανῶν μετὰ τοῦ αυτοκράτορος Θεοδώρου, κατέχοντες καὶ τὰ εὐφορώτερα τῆς Αἰθιοπίας μέρη καὶ τὴν νῦν πρωτεύουσαν *Κοντάρην*. Αὐτοὶ σπουδάζουσι καὶ τὰ ἑλληνικὰ προθυμότερον καὶ ἐκ τῶν αὐτῶν ἔχομεν ἡμεῖς ἰκανὰς πληροφορίας περὶ τῶν τόπων ἐκείνων.

Εὐκταῖον ὅπως καὶ ὁ νῦν ἀξίως πατριαρχεῶν τῆς Αἰγύπτου Καλλίνικος καὶ ἡ Μεγάλη Ἐκκλησία προνοήσωσι κατὰ τὸ καθῆκον τὰ δέοντα περὶ τῶν ὀρθοδόξων Αἰθιοπῶν, λαμβάνοντες συνδρομὴν τινὰ χρηματικὴν καὶ οἷαν ἄλλην παρὰ τῶν ἀπανταχοῦ πιστῶν καὶ ἰδίως τῶν ἐν Αἰγύπτῳ. Ἔστωσαν εἰς ταῦτα βοηθοὶ καὶ ἡ κοινότης τῶν Ἱεροσολυμιτῶν καὶ οἱ Σιναίται. Ἀναγκαῖα καὶ ἡ ἐπίσκεψις καὶ περιγραφή ἐκείνων τῶν τόπων ὑπὸ τῶν ἡμετέρων λογίων, ἱατρῶν, ναυτικῶν. Ἀβρίον ἀνοίγεται ὁ Ἠρώος ἱσθμὸς καὶ τότε ἡ ἑλληνικὴ ναυτιλία καὶ ἐμπορία ἐπισκέπτεται προχειρῶς τὸ Σίναιον, τὴν Αἰθιοπίαν καὶ πᾶσαν τὴν Ἐρυθρὰν.

Κατὰ τὴν τελευταίαν ἀπογραφὴν προσεγγιστικὴν τῶν κατοίκων, ἡ ἐπικράτεια τοῦ αυτοκράτορος Θεοδώρου λογίζεται ἔχουσα περίπου δώδεκα ἑκατομύρια ψυχῶν, συμπεριλαμβανομένων καὶ τῶν κατοίκων τῆς Τυγγαίας, χώρας Αἰθιοπικῆς, κυβερνωμένης πρότερον ὑπὸ τινος ἀντάρτου ἡγεμόνος, ὑποταλοῦς τῆς αυτοκρατορίας, ὅστις παρασυρόμενος ὑπὸ τινων μισσηναρίων τῆς Παπικῆς προπαγάντας, ἀνη-

κύντων εἰς τὸ διαβόητον τάγμα τῶν Γεζαυιτῶν, ἐπεβουλεύθη τὸν θρόνον τοῦ αυτοκράτορος καὶ κατεστράφη ἐσχάτως νικηθεὶς κατὰ τὴν ἐπίθεσιν. Ἐν τῇ φιλῆ Γαλλίᾳ ὑπάρχουσι πολλὰ ἐσφαλμένα περὶ Αἰθιοπίας πληροφορία, διαδιδόμενα ἐκεῖ ἐπιτηδῆς ὑπὸ τῶν προσηλυτιστῶν ἱερῶν, οἵτινες συνήθως διὰ τὸν προσηλυτικὸν καὶ ἐπιθετικὸν σκοπὸν παραμορφοῦσι πᾶσαν ἀλήθειαν καὶ πᾶν δίκαιον. Ἡ Αἰθιοπία ἔχει μεγαλύτερον πληθυσμὸν χριστιανικόν, παρ' ὅσον λέγουσιν αὐτοὶ, ἀποσιωπῶντες καὶ ὅτι τὸ πλεῖστον αὐτῆς κλίνει πρὸς τὴν ὀρθοδόξιν καὶ τοὶ ἀνήκον προσκαίρως δι' ἑλλείψιν ὀρθοδόξων ἱερῶν εἰς τὴν εὐτυχιανὴν αἵρεσιν, καὶ παριστάνοντες ψευδῶς, ὅτι πᾶσα σχεδὸν ἡ Αἰθιοπία μετὰ τοῦ αυτοκράτορος Θεοδώρου, ἢ ἀλλοῦ ἡγεμόνος ἐδέχθη τὸν παπισμὸν, ὡς ἐκῆρυττον πρό τινων ἐτῶν.

Ἀληθῶς ὑπάρχει ἐν τῇ Τυγγαίᾳ μερὶς τις Αἰθιοπῶν, οἵτινες, ἀφότου οἱ Πορτογάλλοι, περιελθόντες τὸ Εὐέλπι ἀκρωτήριον, ἐπεσκέφθησαν τοὺς τόπους τούτους τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης, παρέλαβον τινὰ ἔθιμα τῆς Λατινικῆς Ἐκκλησίας παρὰ τῶν Πορτογάλων ἱερῶν καὶ κλίνουσιν ὅπως δὴ ποτε εἰς ἀπομιμησὴν τινὰ τῆς Παπικῆς ἐκκλησίας, οὐχὶ δὲ καὶ πρὸς τὸ δογματικὸν αὐτῆς. Πιθανῶς καὶ ὁ ὑποτελής τοῦ Θεοδώρου ἡγεμὸν τῆς Τυγγαίας, ὁ ἐπίβουλεύθεις τὸν θρόνον τοῦ αυτοκράτορος, ὑπέσχετο πολλὰ τοῖς μισσηναρίοις, ἵνα ἔχη γαλλικὴν τινὰ συνδρομὴν εἰς τοὺς πολιτικούς αὐτοῦ σκοπούς· ἀλλ' οἱ πλείστοι τῶν κατοίκων τῆς Τυγγαίας αὐτῆς βεβαίως κλίνουσιν οἱ μὲν πρὸς τὴν ὀρθοδόξον Ἐκκλησίαν, οἱ δὲ πρὸς τὴν Κοπτικὴν. Σημειωτέον ἐνταῦθα καὶ ὅτι ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Τυγγαίας τῆς Αἰθιοπίας κατὰ τὰ ὀρεινότερα μέρη σωζόνται οἱ ἀπόγονοι τῶν Ἑλλήνων ἀποίκων, φημιζόμενοι ἐν τοῖς Αἰθιοπῶν ἐπὶ ἀγγινοῖα καὶ ἀνδρεία, πάντες δὲ κλίνοντες πρὸς τὴν ὀρθοδόξιν. Σημειωτέον ἔτι, ὅτι εἰς τὴν Τυγγαίαν, ὡς καὶ τὴν Κοντάρην, ἔρχονται πάντοτε Ἕλληνες τινες ἔμποροι καὶ τεχνῖται ἐκ τῆς Αἰγύπτου, εὐρίσκοντες παρὰ τῶν φιλελλήνων Αἰθιοπῶν ἀδελφικὴν περιποίησιν καὶ τιμὴν.

Ἡ θρησκευτικὴ λοιπὸν τῆς Αἰθιοπίας διαίρεσις ἔχει οὕτως. Τὸ πλεῖστον μέρος κλίνει πρὸς τὴν ὀρθοδόξιν, παραδεχόμενοι τὰς ἐπτὰ Οἰκουμενικὰς Συνόδους· μέρος δὲ μέγα κλίνει πρὸς τὴν Κοπτικὴν Ἐκκλησίαν καὶ μέρος μικρὸν παρεδέχθη ἔθιμα τινὰ τῆς παπικῆς ἐκκλησίας. Πάντες δ' οἱ Αἰθίοπες ἔχουσι κατὰ τὸ παρὸν ἱερεῖς Εὐτυχιανούς, ἢ μονοφυσίτας δι' ἑλλείψιν ὀρθοδόξων. Δύναται ἡ παπικὴ ἐκκλησία, ὡς καὶ ἡ τῶν διαμαρτυρομένων, νὰ κερδήσῃ τινὰς προσηλύτους διὰ τῶν γνωστῶν μέσων, ὡς ἐγένετο ἐσχάτως ἐν Βυζαντίῳ καὶ ἐν Θράκῃ, κινουσα, ἢ βοηθουσα τὰς διαιρέσεις, ἵνα ὠφελῆθῃ ἐξ αὐτῶν, καὶ δαπανῶσα χρήματα, ἢ σκευωροῦσα, ὅπερ ἀνίερρον, ἀπραγμῆς καὶ πραγματικῶς ἀκερδῆς καθ' ἡμᾶς. Ἀλλὰ πρὸς γνώσιν τοῦ Πανελληνίου προλέγομεν ἡμεῖς, ὅτι οἱ πλείστοι τῶν Αἰθιοπῶν εἰσὶν πάντοτε μεθ' ἡμῶν, μέγα δὲ μέρος μετὰ τῶν Κοπτῶν. Ἀπατῶσι λοιπὸν τὴν Εὐρώπην καὶ ἡμᾶς ὅσοι μισσηναρίοι, ἢ ἄλλοι βοηθοὶ τῶν μισσηναρίων λαϊκοὶ περιηγηταὶ λέγουσιν

ἀλλ' ἀντ' ἄλλων περὶ τῆς Αἰθιοπίας, προπαρασκευάζοντες ἐπίθεσιν προσηλυτικὴν καὶ κατὰ κτησιν.

Ὁ αυτοκράτωρ Θεόδωρος, ἀνὴρ εὐφυῆς, ὀξύνους, ἀλκιμος καὶ ἐπιχειρηματικὸς καὶ πολὺ περιποητικὸς πρὸς τοὺς φίλους, φοβερὸς δὲ πρὸς τοὺς πολεμίους, θεωρεῖται ὑπὸ τῶν Αἰθιοπῶν πάντων ὡς ὁ μόνος ἀξιολόγος καὶ νόμιμος καὶ ἀναγκαῖος κληρονόμος τοῦ Αἰθιοπικοῦ θρόνου, καὶ πάντες φημιζοῦσιν αὐτὸν ὡς καλοκάγαθον καὶ ἡρωϊκὸν διὰ τῶν δημοτικῶν ἀσμάτων. Ὡστε ἀπατῶνται καὶ ἀπατῶσιν ὅσοι ἀναφέρουσιν ἄλλους ὡς ἰκανωτέρους ἢ νομιμότερους τοῦ θρόνου τούτου ζητητάς. Ὁ ἡγεμὸν αὐτὸς ἔχει ἀνάστημα ὑψηλόν, σῶμα πολὺ εὐκαμπτον, σύμμετρον καὶ ὠραῖον, χρῶμα λευκὸν μελαγχροινόν, πρόσωπον ἀνοικτὸν, μέτωπον πλατὺ καὶ ὑψηλόν, κόμην μεγάλην, ὄφθαλμοὺς μεγάλους γλαυκοὺς καὶ ὠραίους καὶ χεῖρα στιβαράν, μεταχειριζομένην ἐπιτηδῆως τὰ τρία ταῦτα ὄπλα, σπάθην, λόγχην καὶ πιστόλιον. Τὸ ἐν τῇ πρωτεύουσῃ παλαιῶν ἀνάκτορον, ὅπου διαμένει συνήθως, λογιζέται ὡς μέγιστον καὶ ὠραιότατον πάντων τῶν κτιρίων τῆς Αἰθιοπίας, ὅλον πέτρινον, ὡς τείχισμα, ἔχον καὶ ἀξιολόγους κήπους. Ὁ ἡγεμὸν αὐτὸς σήμερον ἔχει περίπου 50,000 τακτικὸν στρατὸν, ὀργανισμένον ὑπὸ τῶν Ἀγγλῶν, οἵτινες ὑποστηρίζουσιν αὐτὸν, ὡς φίλον, καὶ ὀπλοστάσια καὶ ταμεῖον πλούσιον καὶ καλοὺς συμβούλους. Φέρει δὲ τὸν τίτλον *Τεόδωρος Νεγκὸς Αἰθιοπιαοῦν*, ἡγοῦν Θεόδωρος αυτοκράτωρ Αἰθιοπίας, διότι οἱ Αἰθίοπες σώζουσι τὸ παλαιὸν ἑλληνικὸν τοῦ τόπου ὄνομα, λέγοντες, ὅτι τὸ Χαμπῆς (ὄθεν Ἀβυσσινία), εἶναι λέξις Ἀραβικὴ, σημαίνουσα *Παμφυλία*. ΕΥΘ.

ΟΙΚΟΣΗΜΟΝ ΜΥΡΑΤ.

—οοο—

Τὸ παρατιθέμενον οἰκόσημον ἀνήκει τῇ ἐκ Γαλλίας καταγομένη οἰκογενεῖᾳ Μυράτ (Murat) τῇ καὶ πρὸ μιᾶς μόλις ἑκατονταετηρίδος ἀποκατασταθείσῃ ἐν Ἑλλάδι, κατὰ πρῶτον μὲν ἐν Κιμῶλι καὶ Μήλῳ, εἶτα δὲ ἐν Θήρᾳ ὅπου μέχρι τοῦ νῦν σώζεται ὑπὸ τὸ ὄνομα *Μουράτου*.

I. ΔΕ-ΚΙΤΑΛΛΑΑΣ.

ΣΚΩΛΗΚΟΤΡΟΦΙΑ

(Συνέχεια. Ἴδε Φυλλάδ. 269.)

—οοο—

Δ.

Ἀπεναντι τῆς μικρῆς θεραπείας, τὴν ὁποίαν ἡ εισαγωγή τῶν σπόρων ἐπέφερεν εἰς τὴν προσδοκίαν τῆς νόσου, ἐβλάψε τὸ προῖον κατὰ τοῦτο, ὅτι ἐτόθενθεν ὄλας τὰς ποιότητες, ἀνέμιξε τὰς προαγωγὰς, καὶ διέσπειρε τὴν σύγχυσιν εἰς τὰς τάξεις τῶν σκωληκοτρόφων, ἐλθόντων εἰς ἀμηχανίαν, ἢ ὀφείλωσιν ἐφέτος τὰ προτιμήσωσι τὴν λευκὴν σπορὰν, πέρουσι ἐπιτυχούσαν εἰς τὸ ἐν μέρος, ἢ τὴν κίτρινην ἐπιδώσαν εἰς τὸ ἕτερον. Τὸ ἕτερον νόσημα εὐρίσκειται ἀκόμη εἰς τὴν ἀκμὴν τοῦ ἐναντίου τῆς παρά τινων ἐκφρασεῖσιν γνώμης, ὅτι ἀπὸ τοῦ 1859 παρετηρήθησαν σημεῖα παρακμῆς εἰς τὴν νόσον, τὴν μαστίλλουσαν τὴν σκωληκοτροφίαν.

Τὸ βλέπομεν ἀπεναντίας καθ' ἕκαστον ἔτος ἐκτεινόμενον εἰς τόπους, τοὺς ὁποίους εἶχε φεισθῆ πρότερον· εἶχομεν τὴν Ἀτατολίην ἐφ' ἱκανὸν χρόνον ὑγιᾶ ὡς πρὸς τὴν παραγωγὴν τῆς μετάξης, ἀλλὰ καὶ αὕτη πρὸ τεσσάρων ἐτῶν εἰσῆλθεν εἰς τὸ κοινὸν νοσοκομειὸν· καὶ βλέπομεν τὴν ἀσθενοειδῆ τῆς σπουδαιότερον κατ' ἔτος ἀναπτυσσομένην· τοῦτο δὲ εἶναι τραγὴ ἀπόδειξις, ὅτι ἡ νόσος ἐνσκήπτουσα δριμυτέρα, ἐκεῖ ὅπου πρὶν δὲν ὑπῆρχε, παρουσιάζει φαινόμενα ὠρισμένης περιόδου, τὴν ὁποίαν ἂν δὲν διέλθῃ, δὲν ἀρχίζει νὰ ἐλαττωταί. Αἱ Ἰνδία εἶχον μέχρι τοῦ 1858 εἰσοδείας ὑγιεῖς, πλὴν καὶ αὐταὶ μετὰ τὸ ἔτος ἐκεῖνο ἐπαθον τὴν κοινὴν νόσον· ἡ Κίνα, τέλος πάντων, αὐτὸς ὁ ἀείρορος ποταμὸς, ὁ χυνόμενος εἰς τὴν Εὐρωπαϊκὴν δεξιαμενὴν, δὲν ἐβράδυνε καὶ οὗτος νὰ προσβληθῆ ὑπὸ τῆς καταστρεπτικῆς μάστιγος.

Ἡ ἐπιστήμη, εἰ καὶ ἐν σκότει βραδίξει ἔτι καθόσον ἀφορᾷ τὰς κυριώτερας ἀφορμὰς τῆς νόσου, διήρσεν ὅμως εἰς τέσσαρας μέχρι τοῦδε τάξεις τὴν ἀσθενοειδῆ τὴν καταλαμβάνουσαν τὸν σκώληκα.

Εἰς τὴν Κιτρινήλαρ (Jaunisse).

Εἰς τὴν Εὐσαρκίαν (Grassery).

Εἰς τὴν Νεγρόνην (Negrone). καὶ

Εἰς τὴν Ἀτροφίαν (Atrophie).

Ἐπισημαίνονται τὴν ἀκόλουθον περιγραφὴν τῆς ἐνάρξεως καὶ πηγῶν τοῦ νοσήματος ἐκ τῆς ἀξιολόγου διατριβῆς τοῦ Κ. Quatrefages, μέλους τῆς παρὰ τῆς ἐν Παρισίοις Ἀκαδημίας τῶν ἐπιστημῶν σταλείσης τὸ 1858 ἐπιτροπῆς πρὸς ἐξέτασιν τῶν ἀφορμῶν τῆς νόσου. Συνιστώμεν δὲ θερμῶς τὴν ἀνάγνωσιν αὐτῆς εἰς τοὺς Ἑλληνας σκωληκοτροφούς, οὐ μόνον διότι περιγράφονται ἐν πρὸς ἐν ὄλα τοῦ νοσήματος τὰ λεπτομερῆ φαινόμενα, ἀλλὰ καὶ διότι ὁ συγγραφεὺς ὑποδεικνύει καὶ τὸν τρόπον δὲ οὐ δύναται ὁ σκώληξ νὰ ἀντιστη ἀβλαβέστερον εἰς τοῦ νοσήματος τὴν ἐπιβρόχην.

Ἡ Παρατηρητέον, λέγει, ὅτι τοῦ νοσήματος ἡ κυριώτερά βᾶσις ἦτο ἀόρατόν τι στοιχεῖον, καθιστάνον αὐτὸ δριμυτέρον· μετ' οὐ πολλὰς ἐρεύσας εἶδα, ὅτι οἱ σκώληκες παρουσιάζον χωριστὸν τι σημεῖον εἰς τὸ μέρος ὅπου ἡ νόσος ἐφαίνετο ὅτι τοὺς προσέβαλε κατ' ἀρχὰς· ἀνεκάλυψα δὲ εἰς τὸ δέρμα τῶν μαυρῶν τινα στίγματα, διαφορετικῆς φύσεως, καὶ παρετήρησα ὅτι πολλοὶ αὐτῶν ἐξέπεσαν ἄνευ ἄλλων φαινομένων, ἐκτὸς τῶν περὶ ὧν ὁ λόγος στίγμάτων καὶ τῆς βραδείας φθορᾶς τοῦ σώματος. Τὰς κηλίδας ταύτας ἀνεκάλυψα καὶ εἰς μερικὸς ὑγιεῖς κατ' ἐπιφάνειαν, οἷτινες διελθόντες τὴν πέμπτην περιόδον ἐμελλον νὰ πλέξωσι τὸ κουκούλιον. Διηλθον ὅρας ὀλοκλήρους ἐν τοῖς σκωληκοτροφείοις, ἕκαμα ἐλατελημμένας παρατηρήσεις διὰ λεπτοῦ μικροσκοπικοῦ ὄργανου, καὶ ἀνεκάλυψα βαθμηδὸν, ὅτι αἱ κηλίδες αὐταὶ ὑπῆρχον ἐφ' ὄλων τῶν ὀργάνων τοῦ σώματος. Τὰς εἶδον καὶ ἐπ' αὐτῆς τῆς χρυσαλίδος.

Ἐφοδιάσθητε μὲ καλὸν μικροσκοπίον καὶ θέλετε ἀνακαλύψει τὴν γραμμὴν τῶν στίγμάτων τούτων. Θὰ ἰδῆτε κατ' ἀρχὰς κίτρινην χροίαν, ἐλαφρῶς μαυρίζουσαν τὸ διαφανὲς ὑελοῦδες τοῦ δέρματος· ἔπειτα θὰ τὴν ἰδῆτε ἀναλυομένην καὶ μαυρίζουσαν, ἕως οὗ, ἐντελῶς μελαρῆ γινόμενη, ἀφαίρεση ἐκ τοῦ δέρματος πᾶσαν διαφάνειαν. Τότε τὸ πάσχον μέρος παρουσιάζει σωρὸν μαύρου ἀνθρακοειδοῦς χρώματος, καὶ πᾶν ἴχνος ὀργανισμοῦ ἀπόλλυται. Περὶ τὸν σωρὸν τούτον λάμπει κύκλος κίτρινωπός, ἀναγγέλλων ὅτι καὶ τὰ πέριξ μέρη τοῦ σώματος ἀρχίζουσι νὰ μολύνωνται· τῶντι τὸ στίγμα ἐκτείνεται κατ' ὀλίγον, καταλαμβάνει καὶ ἀποσυνθέτει πᾶν τὸ περὶ αὐτὸ, ἕως οὗ σταθῆ, τοῦ ἐντόμου θνήσκοτος ἢ μεταβάλλοτος μορφήν.

Εἰς ἕκαστην τῶν κρίσεων τούτων ὁ ἀσθενὼν σκώληξ ἀποδύεται τῶν ἐστιγματισμένων περικαλυμμάτων του, καὶ ἀναφαίνεται μὲ τοιαῦτα ὑγιεῖς σημεῖα, ὥστε καὶ αὐτοὶ οἱ ἐμπειρότεροι παρατηρηταὶ πολλὰκις ἠπατήθησαν· ἀλλὰ μετὰ δύο ἢ τριῶν ἡμερῶν παρέλευσιν καὶ ἡ γέα ἐπιδερμὶς προσβάλλεται ὡς ἡ παλαιά· τοῦτο δὲ ἀρκεῖ νὰ ἀποδείξῃ, ὅτι ἡ κηλὶς ἔχει βίβας βαθείας καὶ εἶναι σημεῖον γενικοῦ μολυσμοῦ. Ὁ περὶ τούτου ἀμφιβάλλων ἀς ἐξετάσῃ τὰ πτώματα τῶν σκωλήκων· θέλει εὐρεῖ εἰς ὄλα τὰ περὶ ὧν ὁ λόγος φαινόμενα καὶ θέλει ἀνακαλύψει τὰ κατ' ἀρχὰς μὲν κίτρινωπά, ἔπειτα δὲ μελανὰ αὐτὰ στίγματα· καὶ ἐὰν τὰ παρατηρήσῃ μετ' ἐπιστάσις καὶ ἀκολουθήσῃ διὰ τοῦ βλέμματος τὰ ἴχνη τῆς πορείας των, θέλει τὰ ἴδει βαθμηδὸν ἀγατρεπὸντα ὄλα τὰ στοιχεῖα τοῦ ὀργανισμοῦ.

Ἐλάσματα μεμβρανοειδῆ, ἕντες μνώδεις, λιπώδεις θρόμβοι γίνονται καὶ ἀναλύονται εἰς μικροὺς μαυρωποὺς σωροὺς, διασπειρομένους ἐπίστε ἐπ' ἀπειρον εἰς τὸ σῶμα ὀλοκλήρον. Νομίζει τις τότε, ὅτι ὄλα τὰ ὄργανα, καὶ ἐσωτερικὰ καὶ ἐξωτερικὰ, ἐκοκκίσθησαν μὲ μαύρον πέπερι. Παρὰ τὴν χρυ-

σαλίδι πρὸ πάντων, καὶ ἰδίως περὶ τῶν στομίων τοῦ ἐντοσθίου καὶ τῆς ὠσθήκης, οἱ λοβοὶ τῶν πνευστικῶν ὀργάνων καὶ τοῦ λιπώδους μέρους τοῦ σώματος σκληρύνονται, ἐξογκοῦνται καὶ ὀμοιάζουσι μὲ σωροὺς καρμινώδεις. Ἐν ἐνὶ λόγῳ, ὅσον δύσκολον καὶ ἂν εἶναι νὰ παραβάλλῃ τις τὰς παθολογικὰς ἀλλοιώσεις ἐντὸς ἐντόμου μὲ τὰς τοῦ σπορδυλωτοῦ ζῶου, ὁ ἰατρὸς νομίζει ὅτι ἔχει ὑπ' ὄψιν ἀσθενοειδῆ γαγγραιώδη ἐξ ὀλοκλήρου τὸν ὀργανισμὸν φθείρουσαν, ἐπίστε δὲ καὶ βαχτισμοῦ φαινόμενα παρουσιάζουσαν. Τῆς ἀσθενοειδῆς ταύτης τὸ κυριώτερον σημεῖον εἶναι ἡ ἀνωτέρω περιγραφείσα κηλὶς, καὶ ἐπειδὴ ἔδει νὰ τὴ δώσω ἰδιαίτερον ὄνομα, τὴν ἐβάπτισα **Πεπέρωσιν** (Pebriene).

Ἡ Βραδεία εἶναι τῆς ἀσθενοειδῆς ἡ πρόδοσις, τὸ δὲ τέλος παραδόξον, ὅπως ὄλα τὰ ἄλλα συμπτώματά της. Ὁ ὑπ' αὐτῆς καταλαμβανόμενος σκώληξ μαρτυρεῖται καὶ ἐκπνέει ἀνεπαίσθητος· ἡ ἀγῶνία του εἶναι ἡσυχος, πλὴν μακρὰ εἶδα τινὰς ἂν ἀντισταθῶσι καὶ ὅσο καὶ τρεῖς ἡμέρας εἶδον ἄλλους, οἷτινες κεντρούμενοι μὲ βελόνην δὲν ἐδίδον κατ' ἐν σημεῖον ζωῆς, εἰμὴ μόνον ὅταν τοὺς ἐβύβιλον εἰς τὸ οἰνόπνευμα. Καὶ ἀφοῦ ἐκπνεύσωσιν ἀντὶ τ' ἀποσυντεθῶσιν, σκληρύνονται καὶ ἀπολυθῶνται.

Οὕτω, παρὰ τὰς ἄλλας ἀσθενοειδῆς, εὐμεταβλήτους ἢ τοπικὰς, ὑπάρχει μία γενικὴ, διακεκριμένη, ἀμετάβλητος. Τὸ κατ' ἐμὲ δὲ αὕτη εἶναι ἡ πηγὴ τῆς ἐπιδημίας καὶ τῆς κατὰ κληρονομίαν μεταβιβάσεως, αἷτινες παρτοῦ χαρακτηρίζουσι τὸ σημεῖον τὸ κακόν. Ἄρα τὸ νόσημα δὲν εἶναι ἀπλοῦν, ὅπως εἰς τὰς ἀρχὰς μερικοὶ εὐδεξιασθῶσιν· συγκεῖται ἐκ δύο στοιχείων, τοῦ μὲν ὑπάρχοντος, τοῦ δὲ προσθέτου· τὸ μὲν πρῶτον, ἢ πεπέρωσις, καταλαμβάνει ἐξ ὀλοκλήρου τὰ σκωληκοτροφεία, ἀδυνατίζει τοὺς σκώληκας πολλὴν πρὶν τοὺς φανεῖσθαι, καὶ τοὺς προπαρασκευάζει νὰ ὑποφέρωσι μετ' ἀλγυνῆς εὐκολίας τὴν ἐνέργειαν ὄλων τῶν νοσοποιῶν αἰτιῶν, οἰαδήποτε καὶ ἂν ὦσι· τὸ δεύτερον εἶναι τὸ ἀποτέλεσμα τῶν αἰτιῶν τούτων, καὶ ἀναλόγως αὐτῶν μεταβάλλεται.

Ἐκ τῶν προεκτεθέντων λοιπὸν ἔπεται, ὅτι εἰς ἐν μέρος προσβληθῆν ὑπὸ τῆς ἐπιδημίας, ὄλοι οἱ σκώληκες πρέπει νὰ θεωρηθῶσιν ἀσθενοειδῆ, ἢ ἔτοιμοι νὰ ἀσθενήσωσιν. Ἐπειδὴ δὲ ἡ πρῶτον καταλαμβάνουσα αὐτοὺς ἀσθενοειδῆ εἶναι ἡ πεπέρωσις, ἢ δὲ πορεία ταύτης βραδεία, ἀφίγει πάντοτε σχεδὸν τοὺς σκώληκας νὰ ζῶσιν, ἕνα κατασκευάσωσι τὸ κουκούλιον. Σκωληκοτροφεία ὑπὸ μόνῃς τῆς πεπέρωσις εἰσοδεῖται προσβληθέντα, δίδουσι συνήθως εἰσοδείας ὄχι ἐκκαταφροήτους. Ἄλλ' ὁ πεπέρωσις σκώληξ ὀμοιάζει δυστυχῶς τὸν φυσικὸν ἄνθρωπον, ὅστις ἀρπάζει φύβωσιν στήθεος ἐξ ἀφορμῆς ἐλαφρᾶς, ἥτις μόλις καταρροῆν ἤθελε προξενήσῃ εἰς τὸν ὕγι. Τότε δὲ ἀντὶ τ' ἀποθάνῃ ὑπὸ τοῦ κυρίου νοσήματος, τῆς φθίσεως, φανεῖται εἰς ὀλίγον ἡμερῶν διάστημα ὑπὸ τῆς δευτέρας ταύτης ἀσθενοειδῆς, τῆς

τυχάλως καταλαβούσης αὐτόν. Τοῦτο συμβαίνει καὶ εἰς τοὺς μεταξοσκώληκας· ἐνῶ σκώληκες ὑπὸ μόνῃς τῆς πεπέρωσις εἰσοδεῖται, εὐδύναστον νὰ κατασκευάσωσι τὸ κουκούλιον, καταλαμβάνονται συχνάκις ὑπὸ ἀσθενοειδῶν, αἷτινες ἐνούμεται μὲ τὴν πρώτην ἀναπτύσσονται μὲ ταχύτητα ἀπίστευτον καὶ καταστρέφουσι πολλὰκις ἐντὸς δύο ἢ τριῶν ἡμερῶν, τὴν παραμονὴν τῆς ἡμέρας καθ' ἣν ἐμελλον νὰ κατασκευάσωσι τὸ κουκούλιον, σκωληκοτροφεία, ἐκ τῶν ὁποίων ἠλπίετο αἰσιον ἀποτέλεσμα.

Τὰς δευτερευούσας λοιπὸν ταύτας ἀσθενοειδῆς ὀφείλει ἕκαστος νὰ προσπαθῆ νὰ ἀπομακρύνῃ, διότι αὐταὶ εἶναι αἱ φέρουσαι τὴν καιρίαν πληγὴν. Πρὸς τοῦτο οὐδὲν ἄλλο συνιστᾷ τόσον, ὅσον καθαρὸν ἀέρισμα τῶν σκωληκοτροφείων· τοῦτο καὶ ἡ Ἀκαδημία ἐβέβηκε μετ' ἀπείρουσ δοκιμῶν ὡς τὸ μόνον γάρμακον, καὶ ἐγὼ αὐτὸς παρετήρησα. Τὶ ἄλλο εἶναι ὁ σκώληξ εἰμὴ κάμπη πλασθεῖσα, ἕνα ἕν μὲσω ἀνοικτοῦ ἀέρος ἐπὶ τοῦ δένδρου; Ἄσκατε λοιπὸν τὸν ἀέρα, τὸν ὁποῖον ὠρίσθη ν' ἀραπνῆ ἀνέτως, ἀλλὰ ἀφθονοὺ καὶ καθαρόν. Μὴ συσσωρεύετε τοὺς σκώληκας, ὅπως σήμερον ἀλλάσσετε τὰ φύλλα ὅσω τὸ δυνατόν συχνότερα· μὴ διατηρεῖτε ἐντὸς τῶν σκωληκοτροφείων ἐστίας ἢ ἀνθρακίαις δυσώδεις, αἷτινες διαχέουσαι εἰς τὴν ἀτμοσφαῖραν τὴν κακὴν ὀσμήν τοῦ καπνοῦ, φαρμακεύουσι καὶ τοὺς σκώληκας καὶ τοὺς τροφίους των· ἀντικαταστήσατέ τας διὰ θερμαστρῶν ἢ θερμαγωγῶν· κατασκευάσατε εἰς τὸ ἐπάνω καὶ κάτω μέρος τοῦ σκωληκοτροφείου τὰς ἀναγκάσις ὄπας, ἕνα ρεύμα ἀέρος βραδὺ μὲν πλὴν ἀκατάπανστον καθαρῶν καὶ ἐκβάλλῃ ὄλας τὰς παρτοειδεῖς ἀποβροχίας πρῶν μυριάδων ὄντων. Θερμάνετε τὴν ἀτμοσφαῖραν εἰς τρόπον ὥστε νὰ σχηματίσσετε τὴν θερμοκρασίαν ἀνάλογον μὲ τὴν φύσιν ἐντόμου, γεννηθέντος ἕνα ἕν τὸ ἕαρ καὶ παρατείνῃ τὴν ὑπαρξίν του μέχρι τῆς καρδίας τοῦ θερον, καὶ οἷς ὑπόσχομαι, ὅτι, μ' ὄλην τῆς ἐπιδημίας τὴν δύναμιν, οἱ κόποι σας θέλουσιν ἀμειψθῆ. Θὰ κάμψετε κουκούλια.

Ε.

Ἡ Ζηνοβία ἦτο βασίλισς τῆς Παλμύρας, ἀκμάσασα περὶ τὰ μέσα τοῦ τρίτου μ. Χ. αἰῶνος. Γενεθῆ εἰς τὸ ἄκρον φιλόδοξος, ὤθησε τὸν σύζυγόν της εἰς τὸν κατὰ τοῦ Σαπὸρ πόλεμον· τοῦ δὲ πέλεμον ἀποτυχόντος, ἐφόνευσεν αὐτὴ ἡ ἴδια τὸν ἄνδρα της, ἀρέλαβε τὴν διοίκησιν τοῦ στρατοῦ, ὀνομάσθη βασίλισσα τῆς Ἀτατολῆς καὶ ἐκήρυξε κατὰ τῶν Ῥωμαίων τὸν πενταετῆ ἐκεῖνον αἱματηρὸν πόλεμον (267—272). Νικηθεῖσα δὲ παρὰ τοῦ Ἀυρηλίου ἠχθη παρ' αὐτοῦ αἰχμάλωτος εἰς Ῥώμην, καὶ ἐκεῖ στερομένη πάσης τιμῆς, ἐτελεύτησε τὸν βίον ἄδοξος παρὰ τὸν Τίβεριν. Ὁ ρικητῆς αὐτῆς Ἀυρήλιος, αὐτοκράτωρ τῶν Ῥωμαίων, ἕνα πληγῶσιν πλείοτερον τὴν φιλαυτίαν της, τὴν ἀπηγόρευσε νὰ φέρῃ μεταξὺ τῶν ἐσθῆτων,

φόρμα υπό μόνων τῶν βασιλικῶν προσώπων φερόμενον, μέχρι τοῦ τετάρτου μ. Χ. αἰῶνος.

Ὁ Παρθεσσὸς ἐν τῷ ἀξιολόγῳ αὐτοῦ συγγράμματι, τῷ ἐπιγραφομένῳ Ἐμπορία τῆς μετὰ τῆς παρὰ τοῖς ἀρχαίοις, ἀναφέρει ὅτι μέχρι πρὸ ὀλίγων αἰῶνων ἔτι ὁ ἐξ ὀλοσηρικοῦ ἐπεנדύτης ἦτο στολή, τὴν ὁποῖαν μόνον οἱ Βρετανοὶ Πατριτικοὶ εἶχον τὸ δικαίωμα νὰ φέρωσι βαρεῖα δὲ ποιῆ ἐπεβάλλετο εἰς τὸν πολίτην, τὸν τολμῶντα νὰ σφετερισθῆ τὸ προνόμιον τῶν Βρετανῶν Πατρικῶν.

Οἱ Ἰνδοὶ ἠγεμόνες ἔστειλλον ἄλλοτε ἐπίτηδες ἀπεσταλμένους εἰς Κίνας, ἢ ἐπρωμηθέντο διὰ τῶν Ναβάβων ἐκ Πεκίνου ταινίας μεταξωτὰς, ἃς προσέφερον εἰς τὰς γυναῖκας τῶν ἴνα περιδέωσι τὴν κόμην τῶν τὸ δῶρον δὲ τοῦτο ἦν τόσῳ πολυτιμῶν, ὥστε ἐθεωρεῖτο ὡς ἰδιαίτερον εὐνοίας σημεῖον ἐκ μέρους τῶν Ἰνδῶν ἠγεμόνων.

Τὰ τρία ταῦτα ἱστορικὰ ἀνέκδοτα καταδεικνύουσι τὸ πολυτίμιον τῆς μετάξης παρὰ τοῖς ἀρχαίοις λαοῖς. Ὁ ἐπιθυμῶν τ' ἀναγνώσῃ τὸ ἀνωτέρω μνησθέν σύγγραμμα, θέλει ἀπαρτήσῃ πληθὺν τοιούτων ἀνεκδότων, μαρτυρούντων πόσον περιωρισμένη ἦτο ἡ χρῆσις τῆς μετάξης παρὰ τοῖς ἀρχαίοις.

Ἄγετε ἤδη τὴν ἱστορίαν καὶ ἐκ τῶν ἀρχαίων μεταβῆτε εἰς τοὺς νεωτέρους· πλησιάζετε τὴν σημερινὴν κοινωνίαν, ἐξετάσατε τὴν ἐνεστῶσαν ἐποχὴν· θέλετε εὖρεϊ τὴν μεταξωτὴν ἐσθῆτα, τὸ πολυτίμιον προνόμιον, ὅπερ ὁ Ῥωμαῖος νικητῆς ἀπηγόρευεν εἰς τὴν αἰχμάλωτον τῆς Παλμύρας, φερόμενον ὑπὸ ἀπλῆς ἐργατικῆς πρὸ πάντων εἰς τὰς Εὐρωπαϊκὰς πόλεις· θέλετε ἀπαρτήσῃ τὸν ἐξ ὀλοσηρικοῦ ἐπεנדύτην, τὸ διακριτικὸν τῶν Βρετανῶν Πατρικῶν σῆμα, τοῦ μὲν εὐποροῦντος καθημερινὸν ἔνδυμα, τοῦ δὲ πένητος συνήθη τῆς ἐορτῆς στολῆν, τὴν δὲ ταινίαν, τὸ πλοῦσιον δῶρον τῶν Ἰνδῶν ἠγεμόνων, μέχρι καὶ αὐτῆς τῆς θεραπαικίδος καὶ τῆς ἔτι κατωτέρας. Τὴν μεταξωτὴν ἐσθῆτα ἦν αἱ μητέρες σας ἔφερον ἄλλοτε καθ' ὠρισμένην τοῦ ἔτους ἐποχὰς, τὴν φέρουσι σήμερον αἱ γυναῖκες, αἱ ἀδελφαί, αἱ θυγατέρες σας καθημερινὸν ἔνδυμα· καὶ εἰς τὸν ἐξ ὀλοσηρικοῦ ἐπεנדύτην δίδετε ὀλιγωτέραν σημασίαν τῆς πρὸ πεντήκοντα μόνον ἐτῶν ὑπ' αὐτῶν τῶν πατέρων σας διδομένης.

Ὁ Lyonnof ὑπελόγησεν εἰς τριακόσια μέτρα μετῆς τὸ περιεχόμενον ἐκάστου κουκουλίου· εἰς ὅποια ἀνθρωπίνης χειρὸς ἔργα δὲν ἐδαπανήσῃ τὸ περιεχόμενον τοῦτο! εἰς πόσα σχήματα δὲν μετεβλήθῃ τὸ λεπτόν τοῦ μεταξοκάλυκος ἔργον! πόσας χεῖρας δὲν ἐπηρεχόλησεν ἡ ἐργασία ὕλης τόσῳ πλοσιᾶς καὶ πολυτίμιον! πῶς, χωρὶς τ' ἀγίτην νὰ γίνῃται μήτ' αὐτὴ ἢ χονδροτέρα ὕψῃ τῆς μετάξης, ἢ βιομηχανία εὖρε τὸν τρόπον καὶ τοῦ εὐποροῦντος τὴν ὄρεξιν νὰ εὐχαριστήσῃ καὶ τοῦ πενομένου τὴν χεῖρα νὰ ἐπασχολήσῃ!

Ἡ Γαλλία, μεταξὺ τῶν ἐπικρατειῶν τῆς Εὐ-

ρώπης, εἶναι ὁ τόπος, ἐν ᾧ ἡ μεταξουργία ἀπὸ τὰς ἀρχαῖς ἰδίως τοῦ παρόντος αἰῶνος ἔλαβεν ἀξίαν λόγου ἀνάπτυξιν. Λαμβάνομεν, μεταξὺ τῶν ἄλλων, τὴν στατιστικὴν τοῦ 1858, καὶ παρατηροῦμεν, ὅτι παρήγαγε 480 περίπου ἑκατομμυρίων φράγκων τεχνουργήματα, ἐνῶ ἡ Ἀγγλία, τὸ Βέλγιον καὶ ἡ Ἑλβετία, ὅλαι ὁμοῦ θὲν κατασκευάσαν πλέον τῶν 275 ἑκατομμυρίων. Ἡ Γαλλία εἶναι διὰ τὰ μεταξωτὰ ὑφάσματα ὅτι ἡ Ἀγγλία διὰ τὰ βαμβακερὰ φυσικὸν πλεονέκτημα τοῦ Γάλλου εἶναι τὸ κομψόν, ὅπως τοῦ Βρετανοῦ τὸ στερεόν· ἐλπετο ἄρα ὅτι ἡ μετάξα, προῖον διὰ τὴν κομψότητα μᾶλλον ἢ διὰ τὴν στερεότητα κατάλληλον, ἦθελεν ἐφελκῶσει τὴν προσοχὴν τοῦ Γαλλικοῦ λαοῦ πλέον παρὰ τὸς ἄλλου.

Ὁ ἐπισκεφθεὶς τὸ Λυὼν ἔγροε ὁποῖος πλοῦτος εἴξεσται ἐκ τῆς ὠσειδοῦς καλύθης, ἐν ἣ ὁ σκώληξ τελευτᾷ, ἀφοῦ ἐν βραχεῖ χρόνῳ διαστήματι ἀρχίσῃ νὰ κατασκευάσῃ καὶ τελειώσῃ ἐργασίαν λεπτὴν καὶ κοικίλην ταυτοχρόνως. Ἐξήκοντα χιλιάδες ἐργάται ἄνδρες καὶ γυναῖκες, τὸ πέμπτον σχεδὸν τοῦ ὅλου πληθυσμοῦ τῆς πόλεως, ἀσχολούμενοι εἰς τὴν ἀναπλήσιν τῆς μετάξης καὶ τὴν μετασκευὴν αὐτῆς εἰς ὅτι ὁ ἀνθρώπινος τοῦς δύναται νὰ παράξῃ ἔτελέστερον, ἐργάζονται κατ' ἔτος, κατὰ τὴν στατιστικὴν τοῦ κυρίου Arlés Dufour ἔκθεσιν 375 ἑκατομμ. φράγκων μετάξην, τὸ μὲν 1/3 εἰς χειροτεχνήματα, τὰ δὲ 2/3 εἰς πρῶτην ὕλην. Τοῦ ποσοῦ τοῦτου τὰ μὲν 150 ἑκατομμύρια ἐξοδεύονται ἐντὸς αὐτῆς τῆς Γαλλίας, ἴσον δὲ ἄλλο στέλλεται εἰς τὴν Ἀμερικὴν, καὶ τὰ ὑπολειπόμενα 75 ἑκατομμύρια καταναλλοκονται εἰς τὴν λοιπὴν Εὐρώπην, πρὸ πάντων τὴν Ἀνατολίην. Τὰ τριακόσια περίπου ἐργοστάσια τῆς πόλεως ταύτης, ἔχοντα 450—500 ἐργοστασιάρχας, δίδου εἰς πολλὰ τοῦτων ὑπάρχουσι δύο ἢ πλείους συνεταιροί, παρέχουσι εἰς μυριάδας λαοῦ ἐργασίαν. Ὁ κλάδος οὗτος τῆς βιομηχανίας εἶναι τοσοῦτον σπουδαῖος εἰς τὴν Γαλλίαν, ὥστε διὰ κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη τῆς παρελθούσης ἑκατοστατηρίδος μακρὰ ἔλλειψις ἐργασίας ἐβύθισε τὰς ἐργατικὰς κλάσεις τοῦ Λυὼν εἰς μεγίστην ἔνδειαν, ὁ λαὸς ἔτρεξεν εἰς τὰ ὄπλα, καὶ ἐξ ὀλίγων χιλιάδων ἐργατῶν ἐξεβράγη ἡ τὴν Εὐρώπην ὀλόκληρον κλονήσασα ἐπανάστασις τοῦ 1793.

Ἐρχεται μετὰ τὸ Λυὼν ἡ St. Etienne, καὶ μετ' αὐτὴν ἡ Avignon, ἡ Orleans, ὅλαι πόλεις διατηροῦσαι ἀξίον λόγον ἀριθμῶν μεταξουργικῶν καταστημάτων, καὶ ἀποκλειστικῶς σχεδὸν ἀσχολούμεναι εἰς τὴν βιομηχανίαν ταύτην· πρωτεύει δὲ ἡ St. Etienne, διατηροῦσα πενήκοντα περίπου μεταξουργεῖα, καὶ κατεργαζομένη 60 περίπου ἑκατομμυρίων φράγκων μεταξουργικὰ χειροτεχνήματα κατ' ἔτος.

Ἡ Μασσαλία εἶναι ἡ κοιτίς τῶν Γαλλικῶν μεταξουργεῶν· διότι, κατὰ τὰς ἱστορικὰς παραδόσεις, ἐν αὐτῇ συνεστήθη τὸ πρῶτον τοιοῦτον, πρὸ αἰῶνων διευθυρόμενον ὑπὸ Γάλλου τιτος Cambriou

τ' ὄνομα· ὄφθαλμοὺς τῆς Γαλλίας πρὸς τὴν Ἀνατολίην, ὅπως εὐθυσ τὴν ὄνομασεν ὁ Λαμαρτῖνος, εἶναι ἡ εὐρεία διεκκομιστικὴ ἀποθήκη, ἢ δεχομένη τὰ ἀκατέργαστα πλοῦτη τῆς Ἀνατολῆς, ἢ μᾶλλον τοῦ κόσμου ὀλοκλήρου, καὶ διαβιβάζουσα ταῦτα εἰς τὰς ἐνδοτέρας πόλεις τῆς Γαλλίας. Ἐνταῦθα ἔστειλεν ἡ Τουρκία μετὰ τῆς Ἑλλάδος πενήκοντα μὲν ἑκατομμυρίων φράγκων κουκούλια καὶ ὀγδοήκοντα ἑκατομμυρίων μετάξην πρὶν τὸ νόσημα ἀρχίσῃ νὰ μαστίξῃ καὶ τῶν τόπων τούτων τὴν παραγωγὴν, σήμερον δὲ εἴκοσιν ἑκατομμυρίων ἐκ τῶν πρώτων καὶ τεσσαράκοντα ἐκ τῶν δευτέρων. Ἐδῶ ἔρχονται καὶ ἐκ τῆς Περσικῆς χώρας, πάντα σχεδὸν εισαγόμενα δι' Ἑλληνικῶν χειρῶν· ἐνταῦθα πέμπει ἡ Συρία τὴν λεπτοτέραν μετάξην τῆς· ἐδῶ στέλλει ἡ Γεωργία καὶ πᾶσα ἄλλη Ἀνατολικὴ χώρα τὰ μεταξουργικὰ προϊόντα τῶν. ἐνταῦθα χύνονται τέλος πάντων οἱ αἴεροι τῆς Κίνας ποταμοί, οἱ, ὅπως θέλομεν τὸ ἀποδείξει κατωτέρω, τοσοῦτον σπουδαῖον ἀνταγωνισμὸν στήσαντες κατὰ τῶν Ἀνατολικῶν ὀνάκων.

Ὁ Ναπολέων, μελετήσας καλῶς τὰ πλεονεκτήματα τοῦ Ἀγγλικῶν ἐμπορίου, καταγίνεται νὰ εἰσάξῃ βαθμηδὸν εἰς Γαλλίαν πᾶν ὅτι εὐνοϊκότερον πρὸς τὴν πρόδοον τοῦ γαλλικοῦ ἐμπορίου καὶ τῆς βιομηχανίας, ἀρνούμενος αὐτὸ ἐκ τῆς χώρας, ὅπου διήλθε τὰς δυστυχιστέρας τοῦ βίου του στιγμὰς. Οὕτως ἐκήρυξεν ἀρτίως τὴν ἐν Λυὼν σύστασιν καταστήματος ἐξ ἐκείνων, ἄλλα εὐκολύοντα τὰς ἐπὶ τοῦ προϊόντος αὐτοῦ ἐμπορικὰς ἐργασίας, προλαμβάνουσι ταυτοχρόνως τοῦ ἐκπεσοῦ τὴν πρόδοον, ὁσάκις γαλήνη διαρκῆς ἢ ἀνάγκαι χρηματικαὶ βιάζωσι τὸν κάτοχον νὰ ἐνδῶσῃ εἰς τοιοῦτον (*).

(*) Ὅπως τὰ ἐν Ἀγγλίᾳ Docks οὕτω καὶ τὸ ἐν Λυὼν πρὸ μικροῦ συστήθην Magazin Général des Soies δέχεται μεταξὺν ἢ τὴν ταύτην παράγουσαν ὕλην, ἐπὶ μηδαιμῶν ἡμερῶν, ἐκτιμᾷ τὴν ἀξίαν τῆς ἐπὶ τῆ βάσει τῶν τιμῶν τῆς ἡμέρας, καὶ δίδει εἰς τὸν κάτοχον εἶδος ἀποδείξεως (Warrants), ἰριστοῦς τὰ 3/4 τῆς ἀξίας τοῦ παρακατεθέντος ἐμπορεύματος, καὶ ἰσχυρῶς διὰ τρεῖς μῆνας. Ἡ ἀπόδειξις αὕτη ἐπέχει τόπον συναλλαγματικῆς· ὥστε ὁ κάτοχος δύναται, εἴτε ἀπ' εὐθείας εἴτε διὰ τοῦ τραπεζίτου του, νὰ τὴν προσεφλήσῃ ἐπὶ τῆ βάσει τοῦ τόκου τῆς Γαλλικῆς Τραπεζῆς παρὰ καταστήματι ἐπὶ τούτῳ συστηθέντι ἐν Παρισίοις. Μετὰ τὴν λήξιν τῶν τριῶν μηνῶν ὁ κάτοχος ἀποσύρει, ἂν θέλῃ τὸ ἐμπόρευμα ἐπιστρέφωσιν τὸ τίμημα ἂν προσεφλήσῃ τὴν συναλλαγματικὴν, καὶ πληρῶναι 1/4 τοῖς 0/10 λόγῳ ἀμοιβῆς· ἄλλως ἀνανεώνει δι' ἑτίρους τρεῖς μῆνας τὴν παρακαταβήσιν ἐπὶ πληρωμῇ τῶν αὐτῶν δικαιωμάτων. Ἄν δ' ἐν τῷ διαστήματι τούτῳ τὸ πωλήσῃ, τὸ παραδίδει δι' ἀναγνωριστικῆς πρὸς τὸν διευθυντὴν τοῦ καταστήματος. Τοιοῦτον κατάστημα ἰδρύθη καὶ ἐν Λάβρῃ, συνιστᾶται δ' ἐντὸς δύο ἐτῶν καὶ ἐν Μασσαλίᾳ, τῶν πρὸς τοῦτο ἀποθηκῶν ἤδη ἐγειρομένων.

Ὀλίγων μηνῶν ὕπαρξιν ἔχοντα περικλείουσιν ἤδη τὸ μὲν τῆς Χάβρης 90, τὸ δὲ τοῦ Λυὼν 20 ἑκατομμυρ. φράγκων ἐμπορεύματα· τὸ πρῶτον δέχεται παντοῖου εἶδους πραγματείας, τὸ δεύτερον μετάξην μόνον ἢ κουκούλια. Τὸ τοῦ Λυὼν συνιστᾷ πρακτεῖον καὶ ἐν Σαγγῆ τῆς Κίνας, μετ' ἧς περὶ τὰ μέσα τοῦ παρόντος ἔτους· ἀρχεται γραμμὴ ἀτμοπλοικὴ διὰ τῆς Σουλ,

Μεταξὺ τῶν ἄλλων ἐπικρατειῶν τῆς Εὐρώπης, ὅσαι ἀσχολοῦνται εἰς τὴν βιομηχανίαν ταύτην, ὑπερέχει ἡ Ἰταλία, καὶ μετ' αὐτὴν ἡ Ἑλβετία καὶ ἡ Γερμανία. Τὸ δὲ σύνολον τῆς ἐν ἀπάσῃ τῇ Εὐρώπῃ κατεργαζομένης μετάξης ὑπολογίζεται κατ' ἔτος εἰς 800 περίπου ἑκατομμύρια φράγκων.

(* Ἐπεται συνέχεια.)

ΕΛΛΗΝΙΚΑΙ ΒΙΟΓΡΑΦΙΑΙ.

—000—

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΧΡΙΣΤΟΠΟΥΛΟΣ.

Ἡ καλλιτεχνία εἶναι ἔμφυτος τῇ ἑλληνικῇ γῆ· καὶ μόναι ἢ βαρβαρότης ἢ ἡ δουλεία κατώρθωσαν κατὰ καιροῦς πρὸς μικρὸν ἐν αὐτῇ νὰ τὴν ἀποπνίξωσι. Καὶ τότε ὅμως ἤρκεσε μικρὸν ν' ἀρθῆ τὸ βάρος τῶν ἐχθρῶν αὐτῇ τοῦτων στοιχείων, ἤρκεσε λεπτὴ ἐλευθερίας ἀκτίς νὰ θερμάνῃ αὐτὴν τὸ γόνιμον ἔδαφος ὅπου ἔθαλεν ἡ Κόρινθος καὶ ὅπου ἤμασαν αἱ Ἀθῆναι, ὅπως ἀναδῶσῃ αὐτὸ πάλιν ἀνθη ἀναμνησκοντα τὰ ἄλλοτε ἐξ αὐτοῦ βλαστήσαντα, καὶ δεικνύοντα ὅτι δὲν πταίει ἐκεῖνο ἂν καὶ ἦδη δὲν ἀναδίδῃ τοιαῦτα.

Οὕτως, ἡ Τουρκικὴ δουλεία, ἥτις, μὴ πεπονηθεῖς ἴσως εἰς τὰς δυνάμεις τῆς, εἶχε διὰ τῆς ὀρμῆς ἐκδιώξει τῆς Ἑλλάδος τὰς ἰθαγενεῖς αὐτῆς Μούσας, καὶ, ὡς κατὰ ἐπιπεσοῦσα τὰ πάντα εἶχεν ἀνατρέψει, τὰ πάντα μαράνει, κατώρθωσε μὲν ἐπὶ τινὰς αἰῶνας

ὑπὸ τῆς ἐταιρίας τῶν αὐτοκρατορικῶν διαπορθμεύσεων. Εὐρὺς ὁ σκοπὸς τῆς συστάσεως τοῦ πρακτερίου τούτου, ἐνεργητικὸς δὲ διὰ τοῦς ἐνεργούντας ἀγορὰς μετάξης εἰς τὰς συνικὰς ἀγορὰς. Ἡ διεύθυνσις θέλει παραχωρεῖ ἐπὶ προηγουμένη αἰτήσῃ πρὸς πάντα ἀξιόπιστον ἔμπορον ὀρισμένην πίστωσιν παρὰ τῷ ἐν Σαγγῆ πρακτερίῳ τῆς τὴν πιστωτικὴν θέλει διαδιδάσῃ ὁ ἔμπορος πρὸς τὴν ἐν Σαγγῆ ἀνταποκρίτην του, ὅστις παρουσιαζόμενος εἰς τὸ πρακτεῖον θέλει λαμβάνει τὸ ἐν τῇ πιστωτικῇ δηλούμενον ποσόν, ἀγοράζει τὴν μετάξην, καὶ τὴν παραδίει εἰς τὸ πρακτεῖον, ὅπερ θέλει τὴν φορτῶναι ἐπὶ τῶν ἀτμοπλοίων τῶν Μ. Ι. εἰς παραλαβὴν τῆς ἐν Λυὼν διευθύνσεως. Μετὰ τὴν ἀφίξιν τοῦ ἐμπορεύματος ἡ διεύθυνσις θέλει ἐκδίει ἐπὶ τοῦ ἐντολοδότου συναλλαγματικὰς πληρωτέας μετὰ ἔξ μηνῶν ἀπὸ τῆς ἐμφανίσεως, ὅποια συνήθως εἶναι αἱ τῶν μερῶν ἐκείνων· καὶ ἂν μὲν ὁ ἔμπορος, ἢ ἀμέσως πωλῶν τὸ ἐμπόρευμα ἢ διὰ ἄλλους λόγους, θελήσῃ νὰ τὸ λάβῃ εἰς τὴν κατοχὴν του, δύναται νὰ τὸ πράξῃ, προσεφλῶν τὰς συναλλαγματικὰς καὶ πληρῶναι τὰ τῆς μεταφορᾶς ἔξοδα καὶ τὴν ἀνωτέρω ἐρισθεῖσαν ἀμοιβὴν· ἄλλως τὸ ἐμπόρευμα θέλει ἀποτίθεσθαι εἰς τὰς ἀποθήκας τῆς ἐταιρίας, ἀνανεομένων τῶν συναλλαγματικῶν, ἂν μετὰ παρέλευσιν τῶν ἔξ μηνῶν δὲν τὸ ἀποσύρῃ.

Ἡ ἐταιρία θανείζουσα τὴν ἀξίαν τῶν 3/4 τοῦ ἐμπορεύματος, κρατεῖ τὸ 1/4 ἵνα τὰ συμφέροντά τῆς ᾖσιν ἐξηραλισμένα ἐν περιπτώσει ἐκπεσοῦ. Πλὴν καὶ οὕτως ὁ σκοπὸς τῆς συστάσεως τοῦ πρακτερίου τούτου εἶναι ἐνεργητικὸς· διότι μὲ 5,000 φράγκων χρηματικὰ κεφάλαια δύναται εἰς νὰ ἐνεργήσῃ ἀγορὰς 20,000, θανειζόμενος τὰς 15,000 ὑπὸ τῆς ἐταιρίας.

νά βασιλεύση ἐπ' αὐτῆς ἡσυχός· πολὺς ὁμῶς δὲν παρῆλθε καιρὸς, καὶ οἱ Ἕλληνας, ἀνακύψαντες τοῦ πρώτου των κτύπου, ἤρχισαν νὰ συνέρχωνται, καὶ εὐκόλως τότε διὰ τῆς φυσικῆς των ὑπεροχῆς ἤρθησαν ὑπὲρ τοῦ τυράννου των, καὶ πλείστας ἀξιολόγους ἐν τῇ Ὀθωμανικῇ Μοναρχίᾳ θέσει κατέλαβον. Ἀμέσως δ' ἤρχισε καὶ ἡ μαρνανθεῖσα φιλολογία ν' ἀναβλαστάνη, καὶ τότε ἤκμασαν οἱ σοφοὶ ἐκείνοι τοῦ γένους διδάσκαλοι, οἵτινες ἀναξωπυρήσαντες εἰς τὰς ἰδρυθείσας Σχολὰς τὸ πῦρ τῆς παιδείας, κατώρθωσαν νὰ μὴ σβέσθῃ αὐτὸ ὀλοτελῶς, καὶ πατρικῶς διδάσκοντες εἰς τοὺς ἀθροισμένους πέριξ των ὀλίγους ἐλληνοπαίδας νὰ γνωρίσωσι καὶ θαυμάσωσι τῶν προπατόρων των τὰ ἔργα, καὶ τὴν δαιμονίαν ἐκείνων γλώσσαν, ἥτις ὀλον ἐξέλιπε, διέσωσαν, καὶ εὐγενῆ αἰσθημάτων εἰς τὰς καρδίας των ὑπερφηναίεας καὶ πατριωτισμοῦ ἀνήψαν, προδρόμους τῆς ἐλευθερίας.

Μάλιστα δὲ μετὰ τὴν ἐγκατάστασιν εἰς τὴν Μολδαυικὴν καὶ Βλαχικὴν αὐλὴν Ἑλλήνων ἡγεμόνων. οἱ δύο ἐκείνοι ἡγεμονικοὶ θρόνοι κατέστησαν κέντρα περὶ τὰ ὁποῖα συνηθοίσησαν οἱ παντοειδεῖς μύσται τῆς τότε ἀναγεννωμένης παιδείας.

Καὶ τῶ ὄντι τὸ κεκμηκὸς καὶ βεβαρημένον βλέμμα τοῦ ἱστορικοῦ, ἀφοῦ τοσοῦτους διατρέξει αἰῶνας βαρβαρότητος καὶ δουλείας, ὡς ἐπ' ὀάσεων ἐν ἐρήμῳ, σταματᾷ ἐπὶ τῶν δύο ἐκείνων κορυφῶν καὶ φιλολόγων Ἑλληνικῶν αὐλῶν, ἀναμνησκουσῶν τὴν τοῦ Περσῆ ἀνδρῶν, ὅπου, ὡς εἰς αὐτὰς, συνηθοίοντο οἱ σοφοὶ τῆς πάλαι Ἑλλάδος, καὶ ὅπου ἐψάλλον ὁ Ἀρίων αὐλῶν, αἵτινες, ὡς ἐκ τῆς τιμῆς καὶ τῆς ἀναψυχῆσεως ἦν παρῆσαν πρὸς τὰς ὠραίας τέχνας, τὰς κυρίως Ἑλληνικὰς ταύτας τῶν τεχνῶν, διετήρησαν ἐν τῇ ἱστορίᾳ καθαρόν τινα καὶ ἀκραιφνῆ Ἑλληνικὸν χαρακτῆρα.

Ἡ ἀναψυχῆσις δ' αὕτη δὲν ὑπῆρξε ματαία. Καὶ τῶ ὄντι ἡ ἐποχὴ ἐκείνη, ἡ λήξασα διὰ τῆς ἀναστάσεως ὀλοκλήρου λαοῦ προετοιμασθέντος ὑπ' αὐτῆς ν' ἀνακτῆσθαι τὴν ἀπολεσθεῖσαν ἐλευθερίαν του, καὶ ἀκούσασα κατὰ τὰς τελευταίας αὐτῆς ὥρας ν' ἀντηχῶσι τὸ πυροβόλον τοῦ Ἰψηλάντου καὶ οἱ θούρειοι τοῦ Ρήγα, οὐ μόνον παραμονὴ τις οὕτως εἰπεῖν ὑπῆρξε τῆς ἐλπίζομένης ἐλευθερίας, λυκόφως τῆς περιμενομένης ἡμέρας, ἀλλὰ καὶ πραγματικὸς φιλολογικὸς παρῆξε καρπὸς, οἵτινες, εἰ καὶ κατώτεροι ἴσως τῶν παραγομένων ὑπὸ τῆς ὀπισθοῦν προκεχωρητικῆς σημερινῆς φιλολογίας μας, ἐπισύρουν ὁμῶς μᾶλλον ἐκείνων τὴν συμπάθειαν ἡμῶν· καθότι ἡ σημερινὴ φιλολογία, εἰ καὶ ἀνωτέρα τῆς τότε, εἶναι, μὴ ἀναψυχομένη ὅθεν ἔδει, ἀναλόγως τῆς δυνατῆς καταστάσεως τῆς εὐτελεῆς καὶ ἀσήμαντος, ἐνῶ ἐκείνη ἔχει τί τὸ γενναῖον καὶ αὐτοσυές. Τὰ ἔργα δὲ μάλιστα τοῦ Χριστοπούλου, περὶ ὧν ἀνελάθωμεν νὰ εἰπωμεν σήμερον τινὰς λέξεις, διὰ τὸ ἀναλόγως ἀριστον, καὶ τὸ ἀνέλπιστον ἐν τῇ ἐποχῇ ἐκείνῃ, τῇ μᾶλλον σοβαρᾷ, οὐδέποτε θέλουσιν ἀποθάνει.

Κατὰ τὸ 1770, εἰς Καστορίαν τῆς Μακεδονίας, πτωχὸς τις ἱερεὺς, Ἰωάννης Χριστόπουλος καλούμενος, ἀπέκτα πρῶτότοκον υἱόν, καὶ τὸν ἐκάλεε Ἀθα-

νάσιον. Μετὰ δὲ τινα ἔτη, πατὴρ ἤδη καὶ ἄλλου τέκνου, τοῦ Κυριακοῦ, μετέβαινεν οὗτος, τὴν τυραννίαν φεύγων, εἰς Βουκουρέστιον, ὅπου, ὑπὸ τὴν ἐλεήμονα ἡγεμονίαν τοῦ τότε Πρίγκιπος, ἤλπιζε νὰ τελειώσῃ ἡσυχῶς καὶ ἀσφαλῶς τὰς ἡμέρας του. Ἐκεῖ δὲ ὁ μικρὸς Ἀθανάσιος, ὁ μέλλων μετὰ τινα ἔτη νὰ θέλξῃ τὴν Ἑλλάδα ἅπασαν διὰ τῆς εὐφώνου του λύρας, εὐρῶν ἀνοικτὸν ἔμπροσθεν τοῦ στάδιον εὐρῶ ἐν τῇ ἰδρυμένῃ τότε εἰς Βουκουρέστιον ἐξαιρέτῳ Ἑλληνικῇ Σχολῇ, καὶ παρασυρόμενος πέραν τῆς κοινωνικῆς τάξεώς του ὑπὸ τοῦ ἐξόχου καὶ ἀκατασχέτου πνεύματός του, ἐπεδόθη, μεθ' ὅλου τοῦ φλέγοντος τὴν νεαν καρδίαν του ζήλου εἰς τὴν μάθησιν τῶν Ἑλληνικῶν γραμμάτων, καὶ ἐπὶ ἐξ ὀλόκληρα ἔτη ὑπῆρξε παράδειγμα τῶν συμμαθητῶν του καὶ τῶν διδασκάλων του καύχημα. Ἐρῆτος δ' ἤδη, καὶ ἀρετὰ πλούσιος νὰ μεταβῇ εἰς Εὐρώπην, ἀπεφάσισε ν' ἀκολουθήσῃ τοῦ Ἀσκληπιοῦ τὸ στάδιον, καὶ ἀπῆλθεν εἰς τὴν τότε περιφημὸν ἀκαδημίαν τῆς Βούδας. Ἐκεῖ δὲ σπουδάζας πρὸς τῇ Ἰατρικῇ καὶ τ' ἀπαραίτητα τότε Λατινικῇ, καὶ ὀλόκληρον σειρὰν φιλοσοφίας διακούσας, μετέβη εἰς τὴν Ἀκαδημίαν τῆς Παταβίας, ὅπως τελειοποιηθῇ. Οὐ μόνον δὲ τοῦτο ἐπραξεν, ἀλλὰ καὶ ὀλόκληρον τὴν σειρὰν τῆς Νομικῆς ἐπιστήμης, ἥς Σχολῇ ὑπῆρχεν ἐν τῇ Ἀκαδημίᾳ ἐκείνῃ, διήκουσεν. Φαίνεται δὲ ὅτι ἡ ἐπιστήμη αὕτη τῶ ἤρесе μᾶλλον τῆς ἄλλης, διότι εἰς τὸν μετέπειτα αὐτοῦ βίον εἰς αὐτὴν τὸν εὐρίσκωμεν ἐπιδιδόμενον.

Δύο δὲ ἔτη μετὰ ταῦτα ἐπέστρεφεν εἰς Βουκουρέστιον εἰς τῶν μᾶλλον πεπαιδευμένων ἀνδρῶν τῆς ἐποχῆς του, ὥστε καὶ ἅμα φθάσας ἐλήθη παρὰ τοῦ τότε φιλομούσου ἡγεμόνος Α. Μουρουζῆ διδάσκαλος τῶν τέκνων του. Τόσον δὲ ἐθέληθη ὁ ἡγεμὼν ὑπὸ τῆς πολυειδοῦς παιδείας τοῦ Χριστοπούλου, καὶ ὑπὸ τοῦ ἀπειροῦ του πνεύματος, ὥστε παρέλαβεν αὐτὸν εἰς τὴν αὐλὴν του, καὶ ἐκαυχᾶτο ἐπιδεικνύων αὐτὸν εἰς τοὺς κατὰ καιροὺς συγγινάζοντας εἰς αὐτὴν ξένους.

Καὶ μέχρι μὲν τῆς ἐποχῆς ταύτης οὐδὲν ποίημα τοῦ Χριστοπούλου γνωρίζομεν· κατ' αὐτὴν ὁμῶς, παροτρυνθεὶς ὑπὸ τοῦ ἡγεμόνος, ὅστις εἶχε πιθανῶς ἰδεῖ τινὰ τῶν λυρικῶν του, ποιηθέντα ἤδη, συνέγραψεν, ἂν ὄχι τὸ ἀριστον, τὸ μέγιστον κἂν τῶν ποιημάτων του, δράμα, εἰς 4 πράξεις, τὸν *Αχιλλεῖα*.

Τὸ δράμα τοῦτο, μίμησις τῶν κλασικῶν δραμάτων, καὶ μάλιστα τῶν τοῦ Αἰσχύλου, διότι κυρίως ὑπόθεσιν δὲν ἔχει, εἶναι μᾶλλον ἔπος, ἢ Ἰλιάς, με δραματικὴν μορφήν. Λαίπει δ' ὅλως ἀπ' αὐτοῦ ὁ ἀπαραίτητος παρὰ τοῖς νεωτέροις Ἔρωσ. Ἰδοὺ δ' ἐν ὀλίγοις πῶς ἔχει.

Ἐν τῇ πρώτῃ πράξει, ὁ Ἀχιλλεὺς, κεχολωμένος ἐν τῇ σκηνῇ του, παρίσταται προλογίζων περὶ τῆς μετὰ τοῦ Ἀγαμέμνονος ἐριδος του, καὶ μετ' ὀλίγον δεγόμενος τοὺς Πρέσβεις αὐτοῦ, οἵτινες εἶχον πορευθῆναι πρὸς αὐτόν,

παρὰ θίνα πελυφλιεβοιο θαλάσσης
πολλὰ μὲν εὐχομένο γαιήοψ ἐνοσιγίαι.
βῆθιδως περιθεῖν μεγάλας φρένας Διαικίδος.

Δαπανᾶται δ' ἡ πράξις αὕτη εἰς τὰς προτροπὰς

καὶ προσφορὰς αὐτῶν ἀπ' ἐνός, καὶ τὰς ἐπιμόνους ἀρνήσεις τοῦ Ἀχιλλεὺς ἀπ' ἐτέρου, εἰλημένως κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον ἐκ τῆς Ἰλιάδος. Δὲν εἶναι ὁμῶς καὶ ἄμοιρος ὠραίων τεμαχίων. Ὁ Ἀχιλλεὺς Π. Χ. πρὸς τὸν Ὀδυσσεᾶ, ἀριθμοῦντα τοὺς λῆβητας, τὰς ἀμίμοτα ἔργα ἰδυίας Λεσβίδας, καὶ τὰ λοιπὰ δῶρα, αἵτινα ὑπόσχεται νὰ δώσῃ αὐτῷ ὁ Ἀγαμέμνων, ἀπαντᾷ διὰ τῶν ἐξῆς ὠραίων στίχων·

Μακρὰν, μακρὰν, ὦ Ὀδυσσεῦ κ' ἐκεῖνος καὶ : ἂ δῶρα !
ἐχόρτασα κ' ἐγέμισα ἀπ' ὄλα πλέον τώρα !
Μακρὰν ἢ θυγατέρες του ! δὲν ἔχω γάμου γρίαν !
Ἐγὼ Ἐλένης ἀνεψιὸν δὲν δέχομαι κάμμιαν !
Ἄς εὐρουν τὸν Ἀλέξανδρον, τὸν εὐμορφὸ τὸν Πάρι
καθὼς ταῖς πρέπει τίμια νὰ εἴθῃ νὰ ταῖς πάρῃ.

Τέλος δ' οἱ πρέσβεις ἀπέρχονται ἄπρακτοι, καὶ ἐν τῇ δευτέρᾳ πράξει, ἀρχομένη διὰ μονολόγου τοῦ Ἀγαμέμνονος περὶ τῆς τύχης τῶν βασιλείων, ὅστις εἶναι ἐν τῶν καλλίστων τεμαχίων τοῦ δράματος, δίδουσι πρὸς αὐτὸν λόγον τῆς ἀποστολῆς των. Ἐν τῇ τρίτῃ δὲ καὶ τετάρτῃ πράξει περιγράφεται ἡ τειχομαχία καὶ ἐκτιθενται ὄλα σχεδὸν τὰ Πατρόκλεια. Λύεται δὲ τὸ δράμα διὰ τοῦ θανάτου τοῦ Πατρόκλου.

Ὡς δ' ὅτε σὺν ἀκάμαντα λέων ἐδίησσο χάριμ,
ὦτ' ὄρεος κορυφῆσι μέγα φρονέοντε μάχεσθον
πίδακος ἀμφ' ὀλ' γῆς ἐθέλουσι δὲ πύεμεν ἄμφω·
πολλὰ δὲ τ' ἀσθμαίνοντα λέων ἐδάμασσε βίβριν·
ὡς πολέας περὶ ὄντα Μενoitίου ἄλκιμον υἱόν
Ἐκ' ὠφ Πριαμίδας σχεδὸν ἔγχει θυμὸν ἀπήρηρα.

καὶ τῆς ἐπὶ τοῦ νεκροῦ αὐτοῦ συμφιλιώσεως τοῦ Ἀγαμέμνονος καὶ τοῦ Ἀχιλλεὺς, ἐφ' ἣ χαίρων ὁ Νέστωρ ἐπιφέρει τὸ κατωτέρω τετράστιχον, ὅπερ εἶθε νὰ ἐνετυποῦτο εἰς παντὸς Ἑλληνοῦ τὴν καρδίαν·

Ὅταν εἴμεθ' ἐνωμένοι, κ' ἡ Ἑλλάς εὐδοκίμει,
καὶ κάμμία δὲν τὴν βλάπτει ἐχθρικὴ ἐπιδρομή.
Ὅταν δὲ διηρμῆνοι, τότε πλέον καὶ αὕτη
εἶν' ἀδύνατος, καὶ τότε ὁ καθένας τὴν πατεῖ.

Καὶ δὲν λέγομεν μὲν ὅτι τὸ δράμα τοῦτο εἶναι ἀπολύτως ἀριστούργημα, οὐδ' ἔχομεν τὴν ἀπαίτησιν νὰ τὸ συγκρίνωμεν μετὰ τοῦ Ρακίνα καὶ τοῦ Βολταίρου τὰ δράματα, λέγομεν ὁμῶς ὅτι κατὰ τὴν ἐποχὴν ὅτε ἐγράφη δικαίως ἐθαυμάσθη, καὶ δικαίως ἐπὶ πολλὰ ἔτη ὑπῆρξεν ἡ χαρὰ τῆς τότε κοινωνίας, πολλὰ ἴσως ὑπὸ τῶν μαθητῶν καὶ ἄλλων εἰς Βουκουρέστιον καὶ Ἰάσιον παρασταθῆν, καὶ ὅτι ἂν δὲν ἦτο τῆς γλώσσης ἡ δυσκολία καὶ τώρα ἐδύνατο ἐπιτυχῶς νὰ παρασταθῇ.

Καὶ ἐπειδὴ περὶ γλώσσης, εἰπωμέν τινα περὶ τῆς γλώσσης τοῦ Χριστοπούλου, ἥτις ἀποτελεῖ ἐν τῶν πρωτίστων χαρακτηριστικῶν τῆς ποιησεώς του καὶ ἥτις πλείστον τὸν ἀπησχόλησεν.

Ὅτε μετὰ πολλοὺς αἰῶνας ἀμαθίας ἤρχισαν πάλιν νὰ σπουδάζωνται τὰ κλασικὰ συγγράμματα τῶν προγόνων, τόσον ἐνέπνευσαν αὐτὰ θαυμασμὸν εἰς τοὺς ἀναγνώστας των, ὥστε συνέλαβον τινὲς τούτων

τὸ ἀδύνατον καὶ παράλογον σχέδιον νὰ ἐπαναφέρωσι καὶ νὰ καταστήσωσι κοινὴν τῆς Ἑλλάδος γλώσσαν τὴν γλώσσαν τοῦ Πλάτωνος· ἐντεῦθεν δὲ προέκυψεν ἡ Σχολὴ τῶν μιζοβαρβάρων ἐκείνων, ἡ μιζοσολοίκων, ὡς τοὺς ἐκάλεε Εὐγένιος ὁ Βούλγαρις, ἑλληνοφίλων, οἵτινες, πολλάκις ἀμαθεῖς, γέλῳτα μᾶλλον προξενούσι διὰ τοῦ κωμικοῦ τῶν παπαγαλισμοῦ τῶν ἀρχαίων φράσεων, καὶ τῶν πομπωδῶν τραγελᾶτων ὅς εἶχον τὴν ἀξίωσιν νὰ ἐπιβάλωσιν εἰς τὸν λαόν. Ὁ Χριστόπουλος ὑπὸ τῆς φυσικῆς του ὠθούμενος καλλιαισθησίας ἦτο ἀδύνατον νὰ μὴ ἀποστραφῇ τὴν σχολὴν ταύτην. Οὐ μόνον δὲ τὴν ἀπεστράφη ἀλλὰ καὶ κωμικώτατα τὴν περιέπειζεν ἐν προλόγῳ τινὶ τῆς πρώτης ἐκδόσεως τῶν ἔργων του, προλόγῳ, ὃν ἐπιπλοφόρησεν ὄνειρον, καὶ οὕτως δὲν δυνάμεθα νὰ μὴ μεταφέρωμεν ἐδῶ τεμάχιόν τινα, καὶ διότι νομίζομεν ὅτι ἄχρι τοῦδε ἔμεινεν οὗτος ἀπαρατήρητος, καὶ ὅπως χρησιμεύσωσι ταῦτα ὡς δειγμα τῆς γλώσσης ἢν δυστυχῶς, ἀπὸ ἄκρου εἰς ἄκρον μεταπίπτων, παρεδέχθη ὁ Χριστόπουλος.

« Κ' ἔτσι, (λέγει ὁ ποιητὴς μετὰ τινα ἄλλα), μ' ἐπῆρ' ὁ ὕπνος, κ' ἀπεκοιμήθηκα· ἐξῆρκα βλέπω παραστέκοντο ἐμπροστά μου δύο γυνῆς γυναῖκες, καταμουντζουρωμένε πατόκορρα κ' ἔρχονται καμρωτὰ καμρωτὰ καὶ σπρώνονται σιμά μου.—Νὰ ζῆτε, ταῖς λέγω, ὀλίγο μακρύτερα· τόσο θάβρος δὲν τὸ νοστιμίζομαι.— Διαιτ', μὲ λέγ' ἡ τολμηρότερη δ' ὡκ εἰς ἡ μ ἄ ς ; —Εἶναι λέγω ζέση καὶ μὲ στρωμῶνετ'· κ' ἐγὼ εἶμαι στενόγυρος κ' ἀνάπτω.—Καὶ δὲν γνωρίζεις ἡ μ ἄ ς λέγει ; —Τῇ ἀληθείᾳ, λέγω, ὄρεϊ δὲν ἔχω νὰ σᾶς γνωρίσω, τέτοιες πλὴ εἶσθε· μήπως εἴσθε γύφτισσες ; —Ἴ δ ἔ α ὕ τ ὀ ν, λέγει, πῶς ὑποκρίνεσαι ὅτι δὲν ἤξεύρεις ἡ μ ἄ ς. Ἐνῶ ἀπὸ ἡγενηθῆ ἡμεῖς αἱ δύο, ὡς ἐ μ π ο ρ ῆ σ α μ ε ν ἐ π τ μ ε λ η θ ε ῖ σ α ἰ τὸν ἀνεθρῖψαμεν με τ ὀ ἰ δ ἰ κ ὀ ν μ α ς γάλα.—Καλὲ, ταῖς λέγω, δὲν πηγαινέτε στὸν ἄνεμον κ' ἐσεῖς καὶ τὸ γάλα σας. Τί μ' ἤρθετ' ἐδῶ καὶ μ' ἐνοχλεῖτε ; —Ἡμεῖς λέγει, σ' ἐνοχλοῦμεν, ἡμεῖς, μὲ τὸσον κ ἂ λ λ ο ς ; — Ἐσεῖς, λέγω, κάλλος με αὐτὴν τὴν μούρη ; —Καὶ πῶς, λέγει, ἀσχηματὶ σὲ φαινόμεθα ; —Ὅχ ! λέγω, σῶπα καὶ ἀνακατόνομα· ὅτ' ὕστερα ἀπὸ ταῖς τῶσαις ἀσχημάδες σου λαλεῖς καὶ μιὰ γλώσσα, ὅπου ὁμοιάζει καθέριστο. Αἰγόντας αὐτὰ τὰς παρατηρήσασα παρὶ γότερα, καὶ ἔξαρνα εἰ νὰ ἰθῶ ; Αὕτην τὴν μίαν τὴν πολυλογία εἰς τὴν λαίμην· σιμδαμένην ἀρμαθιας γενικαῖς ἀπόλυταις, δοτικαῖς, ἀπαρέμφατα. α. αἰθερσις, παραῦθησις, διπλ σιασμοῦς, καὶ ἄλλα τέτοια κρορο-εξέλα. Τὴν ἄλλην δὲ πάλιν, τὴν σιωπηλὴν, θεμένην ζωνάρια ψιλῆς, δασείας, ἰξείας, περισπωμέναις, ζευγάρια βήταις, κάπταις, λάμθαις, καὶ τι λοιπὰ γράμματα.—Κλῆ, ταῖς λέγω, δὲν μὲ λέγετε τί ζῶα εἴσθ' ἐσεῖς ; —Σ ὕ π τ ο ἰ ς σ ω σ τ ο ἰ ς σ ο ο υ, μ' ἀπορίνεσαι ἡ πρώτη δὲν γνωρίζεις ἡ μ ἄ ς ; — Νὰ σᾶς γνωρίσω ὁ γάρ ς, λέγω, ὄχι ἐγὼ. Ἰσεῖς θαρρῶ πῶς εἴσε κουρουνομάδες, ἐσεῖς εἴσεθ' Ἐρινύες, καὶ λέγοντας, ἔφτυσα τρεῖς φοραῖς εἰς τὸν κόφον μου. »

Ἀλλὰ δὲν ἦσαν Ἐρινύες ἦσαν ἡ σοφὴ μιζοβαρβάρος καὶ ἡ ἀρίστη ὀρθογραφία, ἐλθοῦσαι νὰ πείσωσι τὸν δραπέτην Χριστόπουλον νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὰς τάξεις των. Κάλλιον ὁμῶς δι' αὐτὰς νὰ μὴ εἶχον εἴθῃ, διότι, ἀντὶ νὰ τὸν πείσωσι, ἤκουσαν παρ' αὐτοῦ, κατὰ τὴν γλώσσαν τοῦ Χριστοπούλου, τῶν παθῶν των τὸν τάραχον, τάραχον ὃν προθύμως ἠθέλωμεν ὀλόκληρον μεταφέρει ἐδῶ, ἂν τὰ δριά μας ἦσαν πλατύτερα, καὶ

μάλιστα τὸ μέρος τὸ ἀποταθέν τῇ ὀρθογραφίᾳ. Τέλος ὁμοῦ, καθὼς λέγει ὁ ποιητής,

Ὁ πετεινὸς ἐλάλησε, κ' ἐξύπησε, κ' ἐγλύτωσα κ' ἐγὼ ἀπ' τὰ χεῖρά τους κ' αὐτὰς ἀπ' τὸ στόμα μου.

Ἦς ἐκρινεν ἡδὴ ἐκ τῆς ἀνωτέρω περικοπῆς ὁ ἀναγνώστης, ὁ Χριστόπουλος δὲν περιωρίσθη δυστυχῶς ἀποκρούων τὰς γελοίας υπερβολὰς τῶν ἐλληνίζοντων, ἀλλ' ἐγκολπωθεὶς τὴν χυδαίαν καθομιλουμένην τότε διάλεκτον, καὶ Αἰολοδωρικὴν βαπτίσας αὐτήν, τὴν παρεδέχθη ὡς ἱκανήν, καὶ μόνην κατάλληλον νὰ ἦ γλῶσσα τῆς μελλούσης Ἑλλάδος, καὶ πάντα τοῦ τὰ ἔργα ἐν αὐτῇ ἐγράψα. Διὰ πολλῶν δὲ συγγραμμάτων ὑποστηρίζας τὴν γνώμην τοῦ ταύτην, συνέταξε τέλος καὶ γραμματικὴν τῆς Αἰολοδωρικῆς διαλέκτου τοῦ, ἧτις, μετατυπωθεῖσα, σώζεται. Καὶ δὲν κατακρίνομεν μὲν τὸν Χριστόπουλον διὰ τὴν ἀπάτην τοῦ, διότι εἶδομεν τὰ ἐπενεχόντα αὐτὴν αἷτια, λυπούμεθα ὁμοῦ ἐκ καρδίας, ὅτι ἐγένετο αὕτη αἷτια νὰ γραφῶσι τὰ ἄλλως αἰωνίως ζωῆς ἀξία λυρικά του εἰς γλῶσσαν, ἧτις τὰ καθιστᾷ ἡδὴ πεπαλαιωμένα, καὶ τὰ ἐμποδίζει νὰ διεγείρωσι παρ' ἡμῖν, τοῖς συνειθισμένοις εἰς τὴν κατὰ μέσσην ὁδὸν βαδίσασαν διάλεκτον μας, καὶ κατ' αὐτὴν τοσοῦτον προχωρήσασαν, τὸν θαυμασμὸν δὲν διήγειρον ὅτε πρῶτον ἐγράφησαν. Εἴμεθα δὲ βέβαιοι ὅτι, ἂν ὁ Χριστόπουλος ἦκουε ποθεν τὸν Ζαλακώστην ψάλλοντα εἰς κοινὴν μὲν διάλεκτον, ἀλλ' εἰς τὴν εὐρυθμον καὶ λελαξυμένην κοινὴν διάλεκτον τῶν ἡμερῶν μας,

That music in itself, whose Sound is song, the poetry of speech! (α)

τοὺς στίχους τοῦ τούτου:

Ἀγαράκι λεπτὸ μυρωμένο
μὲ τῶν δένδρων τὰ φύλλα μαλόνει
χαρετᾶ τὴν ἀγαῦλα τ' ἀηδόνι
μέσ' τὴν πύκνα τοῦ δάσους χωμένο,

θὰ μετενάει διὰ τὰ τότε φρονήματά του, καὶ θὰ ἐπόθει νὰ τῷ ἀποδοθῇ ἡ λύρα ὅπως ἄση ἀριστουργήματα νὰ ὑπὸ τὴν ἀξιοτέραν αὐτῶν αὐτὴν μορφήν.

Καὶ ταῦτα περὶ γλώσσης. Ἄφου δ' ἐληξεν ἡ ἡγεμονία τοῦ Μουρούζη ὁ Χριστόπουλος, πιστὸς τῷ εὐεργέτη του, ἐγκατέλειψε τὴν θέσιν του, καὶ ἀκολουθήσας αὐτὸν εἰς Κωνσταντινούπολιν, ἐγκατεστάθη εἰς τὴν οἰκίαν του. Ἐκεῖ δ' ἐν μέσῳ πλουσίας βιβλιοθήκης καὶ ἐλευθέρου ἄλλων ἀσχολιῶν, συνέθηκε τ' ἀθάνατα λυρικά του, τὰ κυρίως αἷτια τῆς δόξης του.

Καὶ ναὶ μὲν ποιήσεις ἀξία τοῦ ὀνόματος τούτου εἶναι ἡ νεωτέρα, ἡ ἀπὸ τῆς καρδίας πηγάζουσα καὶ φιλόσοφος ποιήσεις· ποιήσεις εἶναι ἡ ἐν δακρύοις γραφείσα καὶ εἰς δάκρυα κινουσα τὸν ἀναγινώσκοντα· ποιήσεις εἶναι ἡ ἐκ χειλίσσης μεγαλοφυῶς καὶ ἀνησυχου καρδίας, πολὺ πλήρους ὅπως μὴ ἐκχύση τί τῶν ἐν αὐτῇ· ἀλλ' οὐχ ἦττον ὑπάρχει, ἢ ὑπῆρχε κἀν, καὶ

(α) Βύρων, Childs Harold's pilgrimage C. 4.

ἕτερον εἶδος ποιήσεως, ποιήσεως ἐλαφρᾶς, καὶ κινουσῆς τὸ μειδιάμα ἀντὶ τοῦ δακρύου. Οἱ τότε ποιηταὶ εἰρίσκοντο ἀκόμη περὶ τοὺς εὐθαλεῖς πρόποδας τοῦ δυσχεμέρου βράχου τοῦ Προμηθεύς. Ὁ Βύρων τὴν σήμερον εἶναι αὐτὸς Προμηθεύς, εἶναι αὐτὸς προσηλωμένος εἰς τὸν βράχον, καὶ ναὶ μὲν θέλγει τὸ ἀνθρώπινον γένος ὅπως ὁ ἄλλος τὸ εὐηργέτει, ναὶ μὲν δύναται ἴσως ὡς ἐκεῖνος νὰ εἴπῃ·

Ἴδεσθέ μ', οἷα πρὸς θεῶν πάσχω θεός (α).

πλὴν χίλιοι γύπες ἀντὶ ἐνὸς κατατρῶγουν τὰ σπλάγχανα του.

Τὰ λυρικά τοῦ Χριστοπούλου, μιμήσεις, ἀλλ' οὐδέποτε ἀντιγραφαὶ τοῦ Ἀνακρέοντος, τόσον εἶναι χαρίεντα, τόσον πλήρη ζωηρᾶς ποιήσεως, ὥστε, ὅπως τις δὲν δύναται νὰ ἴδῃ ὠραῖον ἄνθος χωρὶς νὰ θελήσῃ νὰ τὸ δρέψῃ, ὠραία χεῖλη χωρὶς νὰ θελήσῃ νὰ τὰ φιλήσῃ, οὕτω εἶναι ἀδύνατον νὰ τ' ἀναγνώσῃ τις χωρὶς νὰ θελήσῃ νὰ τ' ἀποστηθίσῃ, ἢ νὰ τ' ἀντιγράψῃ, ἂν τύχῃ, ὡς ἐγὼ τώρα, νὰ κρατῇ κάλαμον. Ἐν τούτοις ἀνάγκη πᾶσα νὰ περιορισθῶμεν εἰς ἓν μόνον δεῖγμα τοῦ ὅλου θησαυροῦ, καὶ ἔστω τὸ ἐξῆς·

Φ Ε Γ Γ Α Ρ Ι

Ἀαμπροφῆ μου φεγγάρι,
ποῦν ἡλιον ἀντικρίζεις
καὶ μὲ φῶς πολὺ καὶ χάρι
τῶρ' ἀστ. ἀφτεῖς καὶ φωτίζεις ;
Γάχα λέγεις δὲν εἰρίσκω
πίθεν ἔρχεται κ' ἐμβαίνει
σ' τὸν ὀλόφωτό σου δίσκο
τοῦ· ἢ λάμψις σου ἢ ξένη ;
Τῆς ἀγάπης μου τὸ κάλλος
ἀπ' τὴν γῆν εἰς τὸν αἰθέρα
φῶς λαμπρὸ, σὰν ἡλιος ἄλλος
σ' τὴν δ κή σου βίχνει σφαῖρα.
Εὐτυχέστατο φεγγάρι
εἰς τὸν κύκλον ὅπου τρέχεις
θαυμαστὴ ἀπόψε χάρι
ἀξιώθηες νὰ ἔχῃς !
Μὰ αὐτὸν τὸν ἡλιόν σου
σὲ φθονῶ τῇ ἀληθείᾳ
τὸν καλὸν ἀντικρυσμὸν σου
καὶ τὴ νέα συζυγία.

Ὁ δὲ Πληγωμένος,

Μιά ὁ ἔρωτας μικρὴ
σαῖτίτιζα του πικρὴ
σκουριασμέν' εἰς τὴν φαρῆτρα,
τὴν εὐγάνει σιγανὰ
καὶ τὴν πιάνει, κ' ἀρχινᾷ
καὶ τὴν τρέβ' εἰς μίαν πέτρα.

Τρέψε, τρέψε βιαστικὰ
τὸν γλιστρᾶ ἔξαφνικὰ
ἀπ' τὴν πέτρα, κακὴ τύχη !
καὶ τὸν βρίσκει καὶ τὴν ξεῖ
ἴσια ἴσια μετ' ἐξ
'στοῦ δακτύλου του τὸ νύχι.
x. τ. λ.

(α) Δισχόλος, Προμηθεὺς Δεσμώτης, 792.

εἰ καὶ χαριέστατος, ἀπορούμεν διατὶ θεωρεῖται παρὰ τινῶν ὡς τὸ ἀριστούργημα τοῦ Χριστοπούλου, ἐνῶ εἶναι τὸ μόνον ἴσως ἄσμα του, τὸ εἰλημμένον σχεδὸν καθ' ὅληκληρίαν ἐκ τοῦ Ἀνακρέοντος.

Εἰς Ἐρωτά. (Ἀνακρέων ᾠδὴ Μ.)

Ἔρωσ ποτ' ἐν ῥόδοισι
κοιμωμένην μέλισσαν
οὐκ εἶδεν, ἀλλ' ἐτρώθη
τὸν δάκτυλον πατάξας
εἰς χεῖρας, ὠλόλυξεν
δραμῶν δὲ καὶ πετασθεῖς
πρὸς τὴν καλὴν Κιθίρην,
ὄλωλα, μήτηρ, εἶπεν,
ὄλωλα κ' ἀποθήσκω
ὄφρις μ' ἔτυψε μικρὸς
περωτὸς, δὲν καλοῦσι
μέλισσαν οἱ γεργοί.
Ἢ δ' εἶπεν εἰ τὸ κέντρον
πονεῖ τὸ τῆς μελίσης,
πόσον ἴσως πονοῦσιν
Ἔρωσ, ὅσους σὺ βάλῃεις ;

Τὰ δὲ Βακχικά του οὐδόλως ἐλαττοῦνται τῶν ἐρωτικῶν· καὶ ἐν αὐτοῖς ὡς καὶ ἐν ἐκείνοις δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν ὅτι ὁ Χριστόπουλος, εὐθάνει τὸ πρότυπόν του, τὸν Ἀνακρέοντα. Ὁ Τρύφος του, ποίημα δυνάμενον νὰ γραφῆ μόνον παρ' Ἑλλήνων ἢ Ἰταλοῦ ποιητοῦ, καὶ ἐνθυμίζον τὰς φαεινὰς εἰκόνας τοῦ Watteau, μὲ τοὺς ἀμπελοστρεφεῖς τρυγητὰς καὶ τὰς λευκοπέλους τρυγητριάς του, ἂν δὲν δύναται νὰ παραβληθῇ μετ' αὐτῆς, ἐνθυμίζει κἀν τὴν ἀμίμητον Ἐπιλήνιον ᾠδὴν τοῦ Ἀνακρέοντος. (Ἀνακρέων, ᾠδὴ Ν.)

Κατὰ τὴν αὐτὴν δὲ ταύτην ἐποχὴν τῆς εἰς Κωνσταντινούπολιν διαμονῆς του ἐπέπαισεν ὁ Χριστόπουλος καὶ τὸν ἀπολογούμενον ἔρωτά του, ἐπύλλιον, καὶ ἴσως τὸ ἀνώτερον κατὰ τὴν ποιήσιν ὄλων τῶν ἔργων του.

Αὕτη ἡ ὑπόθεσις εἶναι ὠραία· ἰδοὺ αὕτη.

Ὁ Μῦθος ὁ βαρύνωμος πῶς πάντα περιπαίξει.

λέγει ὁ ποιητής, περιπαίξει καὶ αὐτόν,

γιατὶ ἐγὼ στὸν ἔρωτα νὰ τραγηθῶ τόσας
Δέν, ἡδὲ, τὰχα, ἔλεγε, θεὸν κἀνένα ἄλλο
πλέον σεμνὸν καὶ σοφὸν, ἂν ἦθελα νὰ ψάλλω ;
μόν' πρόκρινα τ' ἀνόητο παιδί τῆς Ἀφροδίτης ;
κ' ἐκείνην καὶ τὰ πάθη τῆς καὶ ὅλη τὴν πομπή τῆς ;

Καὶ τέλος μὲ κατέπεισε, καὶ ἄλλοτε κ' ἐπῆρα
τὴν Ἀθηνᾶ τὴν τριμερῆ, καὶ σοβαρὴ στὴ λύρα,
καὶ ἀρχισα τὸ ἴσο μου σιγὰ κ' ἐτραγουδοῦσα
κ' εἰς τὸν βαρὺν τὰ ἄθλα τῆς τ' ἀθάνατα λαλοῦσα.

πλὴν φεῦ !

ἀνίγει, βλέπω, ἔξαφνα κ' ἀνέλπιστα ἡ θύρα
κ' ἐμπαίν' εὐθὺς ὁ ἔρωτας στρουθὸς, συλλογισμένος,
σιωπηλὸς, καὶ σκυθρωπὸς, καὶ κατασυγχισμένος·

καὶ τὸ φρικτὸ θεῆάρι που στὴν γῆν σκληρὰ βροντοῦσα,
αὐτὰ τὰ λόγια λάλησε, πικρὰ χαμογελώντας.

Ἐπεται δ' ὅλη τοῦ ἔρωτος ἡ δημηγορία, πλήρης ὑψηλῶν καὶ καταπειστικῶν, ὡς φαίνεται, ἰδεῶν, διότι μετ' αὐτὴν ὁ ποιητὴς ζητεῖ συγγνώμην, καὶ ὑπόσχεται εἰς τὸ ἐξῆς μόνον τὸν ἔρωτα καὶ τὴν καλὴν Ἀφροδίτην νὰ ἔχῃ θέμα τῆς λύρας του. Τότε δ' ὁ ἔρωσ, ἐπαρθεὶς ἴσως ἐπὶ τῇ νίκῃ, ἐν μακρῷ αὐτοπανηγυρικῶ ἐκθέτει ὅλας τὰς ἀρετὰς του, καὶ τὸ ἀπειρον τῆς δυνάμεώς του, πανηγυρικῶ, ὅστις δὲν εἶναι μὲν ἴσως ἀπόδειξις μετριοφροσύνης ἐκ μέρους τοῦ περωτοῦ θεοῦ, ἀλλ' ὅστις τόσα περιέχει ὠραία τεμάχια, ὥστε οὐ μόνον τὸν συγχωροῦμεν, ἀλλὰ καὶ ἐκόντες ἀκοντες μεταφέρομεν ἐδῶ τὸ ἐξῆς·

Καθὼς στὸν κύκλο τοῦ χοροῦ λαλοῦν οἱ λαλητάδες,
καὶ ἴσα πρὸς τὸ λάλημα πηδοῦν οἱ χορευτάδες,
καὶ ὁ καθ' ἑνὰς σέβεται καὶ σέρνει τὸν καθένα,
κ' ὁ ἑνὰς ὄλους τοὺς τραβᾷ κ' οἱ ὄλοι τοὺς τὸν ἑνα,
ἔτσι κ' ἐγὼ στὸ πᾶν λαλῶ καὶ πρὸς τὸ λάλημα μου
γυρνοῦν ὄρθα τὰ κτίσματα κατὰ τὸ θέλημα μου.
Οἱ ἦλιοι σέρνουν πλάνητας, κομήτας σέρνουν χιλιούς,
κ' οἱ πλάνητες ἀντίστροφα καὶ εἰ κομήτες ἡλίους,
τὸ κάθε ἄστρο, σέρνεται καὶ σέρνει τὸ καθένα,
τὸ ἑνα ὅλα τὰ τραβᾷ καὶ ὅλα τοὺς τὸ ἑνα.

Τὴν αὐτὴν ἰδέαν δὲν ἐξέθετεν ὁ Alfred de Musset γράφων ἐν τῷ Rolla του, τῇ τελευταίᾳ ταύτη προπόσει τῷ ἀγνώστῳ θεῷ τοὺς ἐξῆς ἀμιμήτους στίχους

J' aime ! — voilà le mot que la nature entière
Crie au vent qui l'emporte, à l'oiseau qui le suit !
sombre et dernier soupir que poussera la terre
Quand elle tombera dans l'éternelle nuit !
Oh ! vous le murmurez dans vos sphères sacrées,
Étoiles du matin ce mot triste et charmant !
La plus faible de vous quand Dieu vous a créées,
A voulu traverser les plaines éthérées,
Pour ch'cher le soleil, son immortel amant
Elle s'est élancée au sein des nuits profondes.
Mais une autre l'aimait elle même ; — et les mondes.
Se sont mis en voyage autour du firmament.

Ἄφου δὲ ταῦτα καὶ πολλὰ ἄλλα εἶπεν ὁ ἔρωσ,

Ἐπέταξε ἀστράφτοντας ταῖς φλόγαις καὶ τὸ φῶς του
κ' ἐπῆγε σ'ταῖς γλυκύταταις ἀγκάλαις τῆς μητρός του.

Καὶ οὕτως λήγει τὸ ὠραῖον τοῦτο ποίημα.

Ἄλλ' ὅ,τι μᾶς κάμνει ἐτι μάλλον νὰ θαυμάζωμεν τὸν Χριστόπουλον εἶναι ἡ μεγάλη ποικιλία καὶ ἀφθονία τῶν ἔργων του· οὕτως, ἐνῶ ἐποίει τὰ λυρικά του καὶ τὸν ἀπολογούμενον ἔρωτα, ἔγραψε καὶ μετάφρασιν ἑμμετρον εἰς τὴν Αἰολοδωρικὴν του γλῶσσαν τῶν ᾠδῶν τῆς Σαπφούς καὶ τοῦ Α τῆς Ἰλιάδος, καθὼς καὶ περὶ μεταφράσιν πολλῶν τεμαχίων τοῦ Ἡροδότου, μεταφράσεις ἀξιολόγους διὰ τὴν χάριν καὶ ἀκριβείαν, αἷτινες, συλλεγεθεῖσαι παρὰ τοῦ φιλομούσου Κ. Κοριτζᾶ, ἐξεδόθησαν τὸ 1853 μετὰ τῶν ἑλληνικῶν ἀρχαιολογημάτων του πρὸς δὲ πόνημα περὶ ποιητικῆς, δυστυχῶς ἀπολεσθῆν,

πραγματείαν περί του κενού, πραγματείαν περί της προφοράς της αρχαίας Έλληνικης γλώσσης, σύντομον Έλληνικὴν ἀρχαιολογίαν, καὶ τέλος λεξικὸν τῆς Αἰολοδωρικῆς διαλέκτου κατὰ τὸ τοῦ Ἑρρίκου Στεφάνου, ὅπερ ὅμως δὲν ἐφθάσε δυστυχῶς παρὰ μέχρι τοῦ Η, διακοπὴν ἕνεκα τῆς σραγῆς τοῦ Δ. Μουρούζη, καὶ τῆς πτώσεως τῆς Μουρουζικῆς οἰκογενείας ἐν γένει.

Καὶ ἀπόφαισι μὲν τοῦ Χριστοπούλου ἦτο βεβαίως νὰ μὴ ἀφήσῃ τὴν Μουρουζικὴν οἰκογένειαν καὶ μετὰ τὴν πτώσιν της, ἀφοῦ ὅμως ἀνέβη εἰς τὸν Βλαχικὸν θρόνον ἡ οἰκογένεια Καρατζᾶ, πολλάκις προσκληθεὶς ὑπ' αὐτῆς, καὶ πεπεισμένος, ὡς λέγει εἰς ἕν τῶν ἀσμάτων τοῦ, ὅτι,

ὅ,τι ἡ μοῖρα διορίσει
δὲν εἶν' ἄλλος τὸν τρόπον νὰ γυρίσῃ!

ἀπεράσισε, μετὰ συντριβῆς τῆς καρδίας του, ν' ἀποχωρισθῆ τῶν ἀρχαίων του φίλων, καὶ νὰ δεχθῆ τὴν πρόσκλησιν. Ὁ δ' ἄρχων Καρατζᾶς δὲν ἐδείχθη ἀγνώμων· διότι ἄμα φθάντα, διώρισε τὸν Χριστόπουλον δικαστὴν εἰς ἕν τῶν δικαστηρίων τῶν Βελικυδων (ἀρχόντων), καὶ μετὰ καιρὸν εἰς ὑψηλοτέρας τὸν ἀνετίθεσε θέσεις. Ἀλλὰ ταχέως εὐρύτερον στάδιον ἠνεώχθη τῇ ἱκανότητι τοῦ Χριστοπούλου.

Ἡ πολιτικὴ καὶ διοικητικὴ κατάστασις τῆς Βλαχίας ἦν τότε λίαν ἀνώμαλος· ἡ Βλαχικὴ νομοθεσία, παράδοξον φύσμα τῆς Ῥωμαϊκῆς καὶ τῶν νόμων τοῦ αὐτοκράτορος Βασιλείου, εἶδεν χώραν εἰς πᾶσαν στρεψοδικίαν. Ἀλλ' ἦν ἐκεῖ ὁ Χριστόπουλος ἔτοιμος τὰ πάντα νὰ διορθώσῃ. Ὁ νόμιμος ἄρχων, νομικὸς ἦδη καὶ αὐτὸς, ὡς ἐκ τῆς συχνῆς μετὰ τοῦ δικαστοῦ του σχέσεως, ἔσχε τὴν εὐτυχῆ ἰδέαν ν' ἀναθέτῃ αὐτῷ τὴν ἐνδοξὸν ἀλλὰ δυσχερῆ ἐπιχειρήσιν συντάξεως νέας νομοθεσίας διὰ τὴν Βλαχίαν. Ἀλλ' ἡ λέξις δυσχέρεια δὲν ὑπῆρχεν εἰς τὴν Αἰολοδωρικὴν γλῶσσαν τοῦ Χριστοπούλου, ὅστις, ἐπιδοθεὶς μετὰ ζήλου εἰς τὸ ἔργον, μετ' οὐ πολὺ παρέδωκεν αὐτὸ πλῆρες τῷ ἄρχοντι. Καὶ αὕτη εἶναι ἡ μετ' ἀλλοιώσεων ἰσχύουσα ἔτι ἐν Βλαχίᾳ νομοθεσία· λέγομεν μετ' ἀλλοιώσεων, διότι οἱ πολιτικοὶ ἐχθροὶ τοῦ Καρατζᾶ κατώρθωσαν περὶ τὰ τέλη τῆς ἀρχῆς του νὰ ἐπιφέρωσι τινὰς τοιαύτας εἰς τὸ καύχημα τοῦτο τῆς ἡγεμονίας του.

Μετὰ δὲ τὴν φυγὴν τοῦ ἡγεμόνος, ἀποσυρθεὶς ὁ Χριστόπουλος εἰς Σιμπίνι τῆς Τρασυλιανίας πλείστα καὶ ἐκεῖ συνέγραψεν, ὧν περιφημότερον εἶναι τὸ ἔργον τὸ κληθεὲν ὑπ' αὐτοῦ «*Πολιτικὰ παράλληλα*». Λέξις δὲ τις τοῦ συγγράμματος τοῦτου εἶχε τότε δώσει ἀφορμὴν νὰ κατηγορηθῆ ὁ Χριστόπουλος ὡς μὴ θερμὰς ζηλωτῆς τῆς ἐλευθερίας τῆς Ἑλλάδος, ἀλλ' ἡ συνοφανεία αὕτη τόσον ἀνυπόστατος εἶναι, ὥστε περιοριζόμεθα νὰ τὴν ἀναφέρωμεν μόνον ἐνταῦθα. Ἀπ' ἐναντίας δὲ, ἅμα ἡ ἐλευθερία ἐπανέκαμψεν εἰς τὴν ὠραίαν πατρίδα τῆς, ὁ Χριστόπουλος, πιστὸς αὐτῇ ὡς αἱ γελιδόνες εἰς τὸ ἔαρ, καὶ γέρον ἦδη, ἀφήσας καὶ δόξαν καὶ συμφέροντα, ἔσπευσεν, εἰς τῶν πρώτων, νὰ ἔλθῃ εἰς τὴν Ἑλλάδα, ποθῶν ν' ἀποκατασταθῆ ἐν αὐτῇ,

καὶ νὰ ζήσῃ τὰς τελευταίας ἡμέρας του ὑπὸ τὸν γλαυκὸν τῆς Ἀττικῆς οὐρανόν. Πλείστοι δ' ἐνθουσιάζονται κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ὑψηλὸν καὶ εὐγενῆ τὴν μορφήν γιτωνοφόρον γέροντα, πλανώμενον παρὰ τὸ μνημα τοῦ Θεμιστοκλέους, ἢ ἐπὶ τῶν ἀκτῶν τοῦ Φαλήρου, διότι εἰς τὸν Πειραιᾶ ἀποκατέστη, καὶ βυθισμένον εἰς λυπηρὰς σκέψεις. Ὁ γέρον ἐκεῖνος ἦτον ὁ Χριστόπουλος.

Πλὴν οὐ! ἀντὶ τῆς ἐνώσεως καὶ τῆς ἐθνικῆς προόδου ἦν εἶχε πάντοτε εὐχρηθῆ εἰς τὴν πατρίδα του, καὶ ἦν ἠλπίζε νὰ εὕρῃ ἐν αὐτῇ, εὕρεν ἀπ' ἐναντίας αὐτὴν προῶως μεμαρασμένην, εὕρεν ἐν αὐτῇ τὰ φθοροποιὰ κόμματα ἀφανίζοντα ὅ,τι εἶχε πρὸ μικροῦ ἡ αἱματόφυρτος ἐλευθερία μετ' ἀγῶνων οἰκοδομήσει. Μὴ δυνάμενος δὲ νὰ ὑποφέρῃ τὴν λυπηρὰν ταύτην θέαν, προὔτιμησε νὰ μακρυνθῆ πάλιν τῆς πατρίδος γῆς, καὶ ἐπιστρέψας εἰς Βουκουρέστιον, ἀπέθανεν ἐκεῖ κατὰ τὸ 1839 τὸν ἔσχατόν του στεναγμὸν ἀποτεινὰς πρὸς τὴν Ἑλλάδα.

Οὕτως ἔζησε καὶ οὕτως ἀπεβίωσεν ὁ Ἀνακρέων τῆς νέας Ἑλλάδος, οὐ τὰ ἔργα οὐδέποτε θ' ἀποβιώσασιν... Εὐτυχὴς ἐκεῖνος! Κατώρθωσε κἄν, ὅ,τι μόλις εἰς κατορθοὶ ἐν μυρίοις εἰς τὴν γῆν ταύτην, νὰ μὴ παρέλθῃ ἡ μνήμη του μετὰ τὰς ὀλίγας ὥρας ζωῆς, αἵτινες τῷ ἐδόθησαν· νὰ μείνῃ κἄν ἡ σκιά του ἐν τῷ κόσμῳ ὅταν αὐτὸς θά εἶναι ἀλλοῦ, ἢ δὲν θά εἶναι πλέον. Ἐνόησα πάντοτε τὸν Ἡρόστρατον, καὶ, ἂν ὁ τροχὸς τῆς τύχης οὐδέποτε μὲ φέρει πρὸς τὸ ἄνω μέρος τοῦ κύκλου αὐτοῦ, μὲ φαίνεται ὅτι θά καταφύγῃ εἰς τὸν ἐσρόσυλον θαυλόν.

ΚΛΕΩΝ ΡΑΓΚΑΒΗΣ.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΟΥ ΤΩΝ ΑΠΟΔΗΜΙΩΝ ΝΙΚΑΝΑΡΟΥ ΤΟΥ ΝΟΥΚΙΟΥ,

Καθυποβληθὲν τοῖς αἰδεσιμωτάτοις Ἀδᾶ Τάτη καὶ Κερίᾳ ἡ Βιβλιοφύλαξι τῆς Ἀμβροσιανῆς τῶν Μεδιολάνων.

— 000 —

Ὅτε ἐν τῇ ὑμετέρᾳ βιβλιοθήκῃ ἀντέγραψον ἐκ τοῦ Ἑλληνικοῦ χειρογράφου Νικάνδρου τοῦ Νουκίου τὰ κεφάλαια, τὰ ἐξιστοροῦντα τὴν κατὰ τὸ 1530 πολιορκίαν τῆς Κερκύρας, τὴν ἐπὶ τοῦ Σουλτάνου Σολεϊμάνου, μὲ ἠρωτήσατε τίς ἡ πατρίς τοῦ Νουκίου, ὁποῖος ὁ Ἑλληνισμὸς του, καὶ ἐὰν τὰ διηγούμενα παρ' αὐτοῦ ἔχωσιν ἀσφάλειαν ἱστορικῆς ἀληθείας. Πρὸς τὰς ἐρωτήσεις ταύτας, ὡς ἐνθυμούμαι, ἀπήντησα ὑμῖν, ὅτι ὁ μακαρίτης Μουστοξίδης, εὐκλεῆς ὄνομα μεταξὺ Ἑλλήνων καὶ Ἰταλῶν φιλολόγων, συνέγραψέ ποτε ὑπόμνημα περὶ τοῦ συγγραφέως αὐτοῦ (*), τὸ ὁποῖον ἀνέγνωσεν εἰς τὴν φιλομαθῆ ἑται-

(*) Ἀνάγνωθι τὸ σπουδαιότατον τοῦτο ὑπόμνημα ἐν τῷ τῷ λαδ. 154 τῆς Γαν. Τόμ. Ζ'. σελ. 217.

ρίαν Κερκύρας, καὶ ἐν αὐτῷ τὸν Νούκιον ὁμολογεῖ Κερκυραῖον τὴν πατρίδα καὶ παραβάλλει πρὸς τὸν Ἀρριανόν, ἱστορικὸν τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου, τοῦ ὁποῖου ἡ γλωσσικὴ ὑφὴ τρέχει γαληνία καὶ γλυκεία. Αἱ ἐρωτήσεις ὑμῶν βεβαίως ἦσαν ὀρθαί, μὴ εὐρισκόμενον ἐν τῇ Ἀμβροσιανῇ τοῦ πρώτου βιβλίου τοῦ αἴλου συγγράμματος τῶν ἀποδημιῶν ὑπὸ Νουκίου, ἀλλ' ἐνὸς μόνου μέρους τοῦ Β' βιβλίου τὸ ὁποῖον δὲν σημειοῖ τὴν ἐπιγραφὴν τοῦ συγγράμματος καὶ τὸ ὄνομα τοῦ συγγραφέως, καὶ φθάνει εἰς τὸ τρίτον βιβλίον, ἐλλείποντος τοῦ τέλους. Ὁ τόμος τοῦ Νουκίου, ὁ τυπωθεὶς ἐν Λονδίῳ τῷ 1841 ὑπὸ I. A. Granier, τὸν ὁποῖον, ἐνῶ συνήγον ἱστορικὴν ὕλην περὶ τῶν Ἑλληνικῶν τόπων ἐν τῇ Μαρκιανῇ τῆς Βενετίας, μοι προσήνεγκε νὰ ἴδω ὁ Κύριος Ἰωάννης Βελοῦδος, βιβλιοφύλαξ αὐτῆς, ἀνὴρ δόκιμος τῶν ἑλληνικῶν γραμμάτων, ὅσον καὶ ζηλωτὴς χορηγῆς πρὸς τὰς σπουδαιολογούντας τὰ ἀρχαῖα χειρόγραφα ἐν τῇ ἐπιτατομένῃ ὑπ' αὐτοῦ βιβλιοθήκῃ, περιέχει μόνον τὸ δευτέρον βιβλίον, τὸ ἐκδοθὲν κατὰ τὸ χειρόγραφον τῆς Βοδλειανῆς, τὸ περιέχον τὸ Α' καὶ Β' βιβλίον τῶν ἀποδημιῶν τοῦ Νουκίου καὶ συγκείμενον ἐκ 55 σελίδων ἐκτὸς τῶν τελευταίων, δι' ὧν ἀποπερματοῦται τὸ Β' βιβλίον. Ἐὰν εἶχον τότε ἀνά χεῖρας τὸ ἐν Λονδίῳ τυπωθὲν βιβλίον, ἢ ἐβλεπον ποτὲ τὸ Βοδλειανὸν χειρόγραφον, ἠδυνάμην νὰ παραβάλω τὸ τέλος αὐτοῦ πρὸς τὴν ἀρχὴν τοῦ Ἀμβροσιανοῦ χειρογράφου, καὶ οὕτω νὰ προσδιορίσω, ἐὰν τὸ χειρόγραφον τῆς ὑμετέρας βιβλιοθήκης προσήκῃ ἐν συνεχείᾳ τῷ Βοδλειανῷ. Τοῦτο δὲ πασιφανῶς ἠθέλην ἀποδειχθῆ, παρατηρούντων ἡμῶν ἐὰν ἀμφοτέρω τὰ χειρόγραφα εἶχον τὴν αὐτὴν ποιότητα γάρτου καὶ τὸν αὐτὸν χαρακτῆρα γραφῆς. Καὶ ἐντεῦθεν ἠδυνάμεθα νὰ ἐξάξωμεν ὅτι τὰ δύο χειρόγραφα, τὰ ὁποῖα περιέχουσι διαφορετικὰ βιβλία ἀποδημιῶν, καὶ τοὶ διασώζονται ἐν δυοῖς διαφόροις βιβλιοθήκαις, συνιστῶσιν ὅμως ἐν καὶ τὸ αὐτὸ ὀλόκληρον χειρόγραφον, γεγραμμένον ὑπὸ τοῦ ἰδίου ἀντιγραφῆως· διότι, ἀντιγράφων τὸ Ἀμβροσιανὸν χειρόγραφον, ἀπήντησα πολλὰ λάθη ὀρθογραφικὰ, λέξεις διακεκομμένας καὶ τινὰς γραμματικὰς σολοικισμοὺς περὶ τὴν Ἑλληνικὴν σύνταξιν. Τοιαῦτα δὲ σφάλματα βεβαίως δὲν δυνάμεθα νὰ ἀποδώσωμεν εἰς ἀνικανότητα τοῦ Νουκίου, ὅστις παρὰ τῶν συγχρόνων ἡμῖν λογίων τῆς Ἑλλάδος θεωρεῖται ὡς εἰς τῶν δοκιμώτερον γραφάντων τὴν ἀρχαίαν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν διὰ κλασικοῦ ὕφους κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους, ὅτε ὁ χύδην λαὸς τῆς Ἑλλάδος οὐδόπως ἐνόει τὰ κατ' ἀρχαῖκόν ὕφος τῶν προγόνων γραφόμενα. Ἐκ τούτων δὲν δύναμαι νὰ παραδεχθῶ ὅτι τὸ ἀμβροσιανὸν χειρόγραφον εἶναι ἀντίγραφον τοῦ Νουκίου, ἀλλ' ἀντιγραφῆως τινὸς ὅχι τοσοῦτον ἐμπείρου Ἑλληνιστοῦ.

Ὅτι δὲ ἡ πατρίς τοῦ Νουκίου εἶναι ἡ Κερκυρα, οὐ μόνον σημειοῦται ἐν τῷ Γ' βιβλίῳ τοῦ ὑμετέρου χειρογράφου ἐρυθροῖς γράμμασι «*Νικάνδρου τοῦ Νουκίου τοῦ Κερκυραίου ἀποδημιῶν λόγος Γ'*», ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ὁ συγγραφεὺς μαρτυρεῖ· διότι μετὰ θλίψεως καὶ κλαυθμοῦ διηγού-

μενος τὰς ἀτυχίας καὶ καταστροφὰς τῆς Κερκύρας τὰς ἐπὶ τῆς πολιορκίας ἐκείνης γενομένας, λέγει «*Ὡ πῶς ἀδακρυτὴ τὴν μνήμην ἐνέγκω τῇ ἐνσκηψάσῃ συμφορᾷ, γλυκεία μοι πατρίς! Πῶς δ' ἂν ἐπιλήθμων ἐσομαι μὴ γραφῆ παραδοῦναι, ἀ οἰκείους ἐθεασάμην ὀφθαλμοῖς; Εἶθε μὴ ταῦθ' ἐωράκειν, οὐ γὰρ τοσοῦτον ἂν ἠγάθην παρ' ἄλλου μαθῶν ἀλλὰ συνεχόμενος τῷ πάθει, εἰ καὶ ἐν ἀλλοδαπῇ τυγχάνω, ἐπιέγομαι τὰς τῆς πατρίδος συμφορὰς προσκηθήσασθαι· εὐθὺς γὰρ εἰς πρὸς τὰ τῶν οὐκ ἐφ' ἡμῖν ἀφήγησιν ἐντάξας, τὰ ἡμέτερα μνήμη; ἄξια ὄντα παρασιωπῆσαι μοι». Ὁ Νούκιος πρὸς τοῦτοις, μάρτυς παρῶν καὶ αὐτόπτης καθ' ἀπάσας τὰς σκληρότητας καὶ δεινοπαθείας, ἃς ὑπέφερον ὑπὸ τῆς ἐν Κερκύρᾳ φρουρᾶς τῶν Ἑνετῶν οἱ συμπολιταὶ αὐτοῦ, οἵτινες ἠθέλησαν νὰ καταφύγωσιν εἰς τὰς κρύπτιας τῆς νήσου τῶν ὅπως διασωθῶσιν ἀπὸ τῆς παρὰ τῶν βαρβάρων αἰγυμάλωσις καὶ τοῦ μαρτυρίου, δὲν παρημέλησε νὰ περιγράψῃ τὰς ταλαιπωρίας αὐτάς, καὶ νὰ ἐκφράσῃται τὴν ἀγανάκτησιν τῆς ψυχῆς κατὰ τῶν φρουρῶν τῆς Κερκύρας, οἵτινες, καὶ τοὶ χριστιανοὶ, εἰδεικνύοντο ἀνιλεώτεροι τῶν βαρβάρων Τούρκων, πλείονα αὐτῶν κακὰ ποιοῦντες εἰς τοὺς συννησιώτας. Καὶ τί με δεῖ τᾶς ἰσθῆν ἀπαριθμεῖσθαι κατ' εἶδος, ὅπου καὶ οἱ δοκοῦντες τὴν πόλιν φυλάττειν εἰς τοὺς ὀμοπίστους ἐκπαρονήκισαν· οἱ μὲν οὖν ἄτε βάρβαροι καὶ ἀλλογενεῖς, προσέτι δὲ τῆς καὶ τῆς ἡμετέρας πόλεως ἀλλότριαι καὶ ἐχθροὶ τυγχάνοντες, ταῦτ' εἰκότες ἂν ἐπεπράκτεσαν. Οἱ δὲ φίλοι δοκοῦντες, καὶ τῆς αὐτῆς εἶναι θερηκείας δι' ὑγυρίζομενοι, οὐ τὴν ἀνάγκην τῶν ὀμοφύλων ὄρωντες, οὐ τὴν σφαλῆρῃν καὶ ἀσκεπτον καταφυγὴν, οὐ τὴν πολλὴν καὶ ὑπερβάλλον αὐτοῖς ἀδειαν τῶν ἀναγκαίων ἐνοσοῦντες, ἀλλὰ τοῦτους ἀπάνωθεν τῶν τεχνῶν ἐστώτες, ὕβρεσι παντοίας ἐβαλλον. Τοὺς ὑπὸ λιμοῦ ψυχοῦραγοῦντας ὄρωντες οὐκ ἠλέουν. Ἀλλ' εἰ τυχόν τις τρυφῶν τι σιτίου ἄνωθεν ἐλεῶν ἐκ τοῦ τεύχους τῷ ὑπὸ λιμοῦ, ὅσον οὐπω ἀποθνήσκων μέλλοντι προσέβριπτε, τοῦτον ἀφορήτους βασάνους ἐκόλαζον, καὶ τοῦ ἀστεος βιαίως ἐξεδίωκον. Οὐ μὴν δὲ, ἀλλ' εἰ καὶ τις ὑπὸ κόλπου φθάσας ἔφερεν ἀργύριον ἢ χρυσίον ἐκ τῆς οἰκίας λαθῶν, καὶ ἐπέδωκεν ἂν, τὴν εἰς τὸ ἀστὸν εἰσοδὸν ἐπέτρεπον· οἱ δὲ λαμβάνοντες τὸ κᾶτωθεν χρυσίον, ἀνεβίβαζον ἄνωθεν τῶν τεχνῶν ἐννυκτί, μετὰ κάλων σύροντες τοὺς πολλοὺς μὲν ἄνδρας, πλείστους δ' αὐ γυναῖκας οὕτω πῶς ἀνήγαγον. Οὐ μόνον δὲ τοῖς καταθεσίαις ἀργυρίοις ἤκοῦντο, ἀλλ' εἰ καὶ τι λείψανον ὑπὸ μάλης τυχόν ἔχοιεν, βιαίως ἀφῆρουν, ἐπαπειλοῦντες καὶ τοῦ τεύχους, ἐπὶ κεφαλῇ ἄνωθεν ἐξώθειν. Ὅσας δὲ γυναῖκας ὦραν ἐχούσας, ταύτας βιαίως ἐνύβριζον, ἀπειλοῦντες ἐκβάλλειν τοῦ ἀστεος. Ὅσοι δὲ δικαίως οὐδεὶς, ἀλλ' ἀπαξάπαντες κατὰ τούτων ἐμαίνοντο. Τοιαῦτα τῶν ἐξ Ἰταλίας στρατῶν ὡμότης ἐν ἀνάγκῃ καιρῷ τοῖς ταλαιπώροις Ἑλλησιν ἀπεδείχθη· τὰς γὰρ τῶν ὀμοπίστων συμφορὰς, οἰκείας ἐνόμιζον ὠφελείας καὶ ἠδονὰς. Τὰς κακοτρόπιας καὶ σκληρότητας ταύτας τῆς φρου-*

Μογγολική	552,090,000
Καυκασία.	369,000,000
Μαλαία.	200,000,090
Αιθιοπική.	196,000,000
Αμερικανική.	1,000,000
	<u>1,318,290,009</u>

Ἰδοὺ δὲ καὶ εἰς ποίας θρησκείας διαιροῦνται:

Χριστιανοί.	365,000,000
Μωαμεθίται.	160,000,000
Πολυθεῖσταί.	200,009,000
Ἰουδαῖοι.	5,000,000
Θρησκείαι Ἀσιατικά.	600,000,000

Ἐκ τῶν χριστιανῶν τὰ μὲν 170 ἑκατομμ. προσέβουσι τὸ Λατινικὸν δόγμα, τὰ δὲ 80 τὸ τῶν Διαμαρτυρομένων, καὶ τὰ 76 τὸ τῶν Ὀρθοδόξων.

ΠΡΟΣΦΟΡΑ. Ἐν ἄλλῳ φυλλαδίῳ ἐγράψαμεν ὅτι ὁ φιλογε.έστ.ατος Κ. Ἀριστείδης Εὐμορφόπουλος προσέφερεν εἰς τὸ Ἀμαλίειον ὄρφανοτροφεῖον 50 τόμους τῶν μεταφράσεων τοῦ Κ. Πικκόλου. Αναγγέλλομεν δὲ καὶ σήμερον εὐγνωμόνως ὅτι προσέφερε καὶ πρὸς τὸ ὄρφανοτροφεῖον Χ. Κώστα εἰκοσιπέντε ἀντίτυπα τῆς ἀρτίως ἐκδοθείσης ὑπὸ Ν. Δραγούμη ἱστορίας τοῦ Γ. Καστριώτου ἢ Σκεντέρμπεη.

Αἱ τοιαῦται προσφοραὶ τιμῶσι καὶ τοὺς δωρητὰς, καὶ τὴν πατρίδα τὴν γεννήσασαν τοιαῦτα τέκνα φιλόμουσα καὶ φιλόστοργα.

ΠΑΘΗΣΜΟΣ ΣΜΥΡΝΗΣ. Κατὰ τὰς πολιτισιογραφικὰς εἰδήσεις τὰς δημοσιευθείσας ἐσχάτως ἐν Σμύρνῃ ἡ πόλις αὕτη περιέχει 124, 112, κατοίκους, ἧτοι

Ὄθωμανοὺς	42,000
Ἕλληνας ὑπηκόους τῆς Τουρκίας.	28,000
Ἀρμενίους,	7,000
Ἰουδαίους,	44,000
Λατίνους ἢ Καθολικούς,	4000
Γάλλους	860
Ἀυστριακοὺς	3210
Ἰταλοὺς	3,060
Ἄγγλους	1,200
Μελιταίους	750
Ἴωνας	3,5000
Ὀλλανδοὺς	5451
Ῥώσους	336
Διαφόρων ἐθνῶν	200
Πέρσας	120
Ἕλληνας ὑπηκόους τῆς ἐλευθέρας Ἑλλάδος	<u>45,000</u>

124,112

ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΑΙ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΕΣ. Εἰς τὸ ἐν Κοπευαγή Μουσεῖον τῶν Ἀμερικανικῶν ἀρχαιοτήτων ἐστάλησαν ἐσχάτως διάφορα κομψὰ πύλινα ἀγγεῖα, χρυσὰ ψέλλια, καὶ ἄλλα ἀρχαῖα οἰκιακὰ ἐργαλεῖα ἀνευρεθέντα εἰς ἀρχαίους τάφους ἐξορυχθέντα κατὰ τὸ προπαρελθὸν καὶ τὸ λήξαν ἔτος εἰς διάφορα τοῦ νῦν κόσμου μέρη, ἰδίως δὲ εἰς τὴν Κονεκτικούτην, Μεξικὴν, Ἰζμαϊκὴν, Νῆσον τοῦ Ἁγίου Σταυροῦ, Παρχιάν, καὶ Νέαν Γρενάδην.

ΠΕΡΙΕΡΓΟΣ ΣΥΜΠΙΩΣΙΣ, Κατὰ τὴν τοῦ Νέλλη

μαρτυρίαν καθ' ἣν στιγμὴν ἀπέθνηκεν ὁ διάσημος Μιχαὴλ Ἄγγελος ὁ Βουοναρόττης, ἐγεννᾶτο ὁ περιώνυμος Γαλιλαῖος, καὶ καθ' ἣν στιγμὴν ἀπέθνησκεν οὗτος ἐγεννᾶτο ὁ περικλεὴς Νεύτων.

ΠΑΘΗΣΜΟΣ ΕΝΕΤΙΑΣ. Κατὰ τι χειρόγραφον τοῦ Τρενισαν σωζόμενον ἐν τῇ Ἑνετικῇ βιβλιοθήκῃ, γενομένης ἐν ἔτει 1509 τῆς καταμετρήσεως τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Ἑνετίας ὑπῆρχον 320.000 κατοίκων, ἐξ ὧν 160,000 ἄνδρες ἡλικίας 20-60 ἐτῶν, 80,000 ἄνδρες ἐκλεκτοί, καὶ 41,654 δημόσιαι γυναῖκες. Κατὰ δὲ τὴν παρακμὴν καὶ τὸ τέλος τῆς Ἑνετικῆς Πολιτείας ὑπῆρχον μόνον 200,000 κατοίκων, σήμερον δὲ μόλις 115,000.

ΠΟΙΗΣΙΣ.

(Quando le sera al placido.)

—ooo—

Σκληρόν! νὰ κρύπτουν σύννεφα ἐαρινὴν πρωίαν,
καὶ δάκρυα νὰ βρέχουσι τὴν νέαν ἡλικίαν
νὰ τέμν' ἢ τύχη πᾶσιν τῆς μ' ἀνηλεὴ ψαλίδα,
χρυσὴν ἐλπίδα!

Τὰ πλοῦσιά τῆς θέλητρα ἢ φύσις ἐνεδύθη,
καὶ γοητεῖ' ἀνέκρασσας 'ς τὸν Βόσπορον ἐχύθη·
καὶ ἄσματα ἐτόνιζε φαιδρὰ καὶ ἐρωτύλα
ἢ Φιλομήλα.

'Ἡ φύσις ὦ! τὰ κάλλη τῆς ἀνωφελῶς δὲν τείνει
θάλαπος εἰς τὴν ψυχρότητα, εἰς φλόγα δρόσον χύνει·
καὶ κατοικεῖ εἰς τ' ἀνηθρὰ φιλόστοργά τῆς στήθη
τῶν πόνων λήθη.

Τύχης σκληρᾶς ναυάγιον, ἐντὸς λειμῶνος νέος
περίλυπος, σιωπηλὸς ἐβάδιζε βραδέως.
εἰς μόνος τῷ ἀπέμενον ἀπὸ τῆς τρικυμίας
παλμὸς καρδίας!

«ὦ! πνεῦσον εἰς τὸ στήθος μου, λέγει, ἔαρως αὔρα,
διάλυσον τῆς λύπης μου τὰ σύννεφα τὰ μαύρα·
ὦ! παρ' ὀλίγον μ' ἐπνιγεν ἀπὸ σφοδρᾶς θυέλλας
ὁ πόντος μέλας!»

Κ' ἐν του σφογγίσας δάκρυον, καὶ ἐν' ἀφήσας στόνον·
παρηγορίας ἔπιε σταγόνα ζωογόνου·
ὑπὸ ἀνθοῦσαν πλήν ῥοδὴν ἐκρύφθη ἐπικαίρω
ὁ πλάνος Ἔρως.

Πρὸς τὴν ῥοδὴν μεθυστικὴ τὸν σῦρει εὐωδία,
κ' ἐλπίς, παλμὸς νεότητος, κινεῖτ' ἐν τῇ καρδίᾳ·
κ' ἐνῶ φαιδρὰ, ἀμέριμος πρὸς τὴν ῥοδὴν βαδίζει,
ἄσμα τονίζει.

Φθάνει, πρὸς ῥόδον εὐσσομένη τὴν χεῖρά του ἀπλόνει,
πλήν ἀκανθα τὸν δάκτυλον αὐτοῦ σκληρὰ πληγόνει,
κ' ἐνῶ νὰ φύγ' ἠθέλησε «Μή! μὴ!» φωνὴ τις κράζει
καὶ ἀναστενάζει.

'Ἀπλόνει δεύτερον, καὶ πῦρ ἠσθάνθη εἰς τὰ στήθη,
καὶ τρόμου ψυχῆς κρυερὸν ἐντὸς αὐτοῦ ἐχύθη·
ἀλλὰ φωνὴ σειρήνης λέγει «βάρρος! ἀδρείαν!
στιγμὴ, κἂν μίαν!»

Καὶ τρίτον πάλιν ἔτεινε τὴν χεῖρα θαρβύλλως
ἀλλὰ κραυγὴ ἀντήχησε καὶ ἔπεσον εὐθὺς . . .
τὸν τρυφὸν δ', ἐφ' οὗ πένθιμος αὔρας πνοὴ συρίζει,
ῥόδον σταλίζει!

Ε. Π. Α.